

Poznámky

Citát

¹ Primo Levi hned při několika příležitostech přirovnal sám sebe ke Coleridgeovu starému námořníkovi.

Úvod

¹ „Město v Polsku se 6 700 obyvateli (1946) na Hornoslezské pánvi; železniční uzel; válcovny zinku a parní mlýny. Nechvalně proslulý nacistický koncentrační tábor během druhé světové války.“ (Brockhaus, *Der Neue*, s. 151). Vstřícná zmínka o Hitlerovi byla následována jeho vykreslením jako šílence, který byl výhradně odpovědný za válku (Sharples, *Postwar*, s. 152–153). Borries, „The Third Reich“, *Journal of Contemporary History*, 2003/38 (1), s. 51–55; Frei, *Adenauer's*, s. 3.

Prolog

¹ Ohledně Bauerových vizových požadavků viz: Poznámka, 12. února 1948. TNA, FO 1071/18, s. 331; Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 14. září 1948. AdsD, 2/KSAA000071, bez stránkování. Ronen Steinke uvádí, že neexistují žádné důkazy, které by podporovaly nebo vyvracely tvrzení, že Bauer byl nejmladším okresním soudcem v Německu (Steinke, *Fritz Bauer*, s. 54). Schwarz, *Juden*, s. 23; Anthony, *Ins Land*, s. 123. K roku 1955 žilo v Německu už jen 15 000 Židů (Trentmann, *Out of*, s. 190).

² Wojak, *Fritz Bauer*, s. 10–11. Bauerovy myšlenky vycházejí z jeho tehdejších spisů a z rozhovoru, který poskytl a v němž popisoval svůj návrat. K Bauerovu pocitu, že je obklopen vrahy, viz: Bauer, „Mörder“, *Deutsche Nachrichten*, 1947/3, s. 2. O Bauerově naději do budoucna během jeho cesty zpět do Německa v roce 1948 viz: Bauer, „Heute“, 8. prosince 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1129.

³ Bauer, „Der Nürnberger“, 17. října 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 223–240; Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 82, 168, 210; Wachsmann, *KL*, s. 607–613. Belsenský proces iniciovaný Brity byl prvním, který vynesl rozsudek nad pachateli z táborů. Třicet osob bylo odsouzeno, jedenáct z nich pak 17. listopadu 1945 k trestu smrti, a to několik dní předtím, než se sešel Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku (Wachsmann, *KL*, s. 608).

⁴ Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 23. května 1946. AdsD, 2/KSAA000064, bez stránkování; Bauer, „Die Splitterrichter“, 26. března 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 190–191; Bauer, „Die Abrechnung“, *Sozialistische Tribüne*, 2. února 1945, s. 11–13; Weinke, *Die Verfolgung*, s. 32–39.

⁵ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 224; Bower, *The Pledge*, s. 156–157, 171–176; Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 211; Bauer, „Die Splitterrichter“, 26. března 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 190–192; Bauer, „Der Todestag“, 6. května 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, s. 192–194; Bauer, „Der Nürnberger“, 17. října 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 234–235; Bauer, „Mörder“, *Deutsche Nachrichten*, 1947/3, s. 2. Funkce generálního prokurátora je v angloamerických justičních systémech obvykle politická. Ve Spojených státech a ve Spojeném království je role generálního prokurátora zpravidla výsledkem politického jmenování, zatímco v německém systému je Generalstaatsanwalt státním úředníkem.

---

⁶ Bauer si vybral jednu ze tří vlakových tras z Kodaně: Nordexpress, Skandinavien Express nebo Scandinavia – Switzerland Express. Všechny trasy vedly přes Flensburg; posledně jmenovaná umožňovala v rámci Německa vnitrostátní dopravu mezi Flensburgem a Hamburgem-Altonou. Mezinárodní expresy, jako byl ten Bauerův, umožňovaly Němcům na některých trasách cestovat pouze ve třetí třídě (Reichsbahndirektion München [ed.], *Reichsbahn-Kursbuch*, s. 68; Wilbrink, „Epoch III“, 2005, dbtrains.com, online zdroj). Expres Scandinavia–Switzerland také projížděl Hannoverem, Bauer však uvádí, že se zastavil v Hamburku a odtud pokračoval do Hannoveru autem (Bauer, „Heute“, 8. prosince 1964, in: Foljanty, Johst [eds.], *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1129). Jähner, *Aftermath*, s. 84–87. K Bauerovu chápání rozsahu zkázy před jeho návratem viz: Bauer, „Freunde“, 3. června 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 197–198.

⁷ Jähner, *Aftermath*, s. 195–199; Hocke, „Streifzüge“, in: Schoeller (ed.), *Diese merkwürdige*, s. 305–310.

⁸ „Treugelöbnis“, *Schwäbische Tagwacht*, 28. června 1932, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 58; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 64–67; Bauer, „Mörder“, *Deutsche Nachrichten*, 1947/3, s. 2.

1

Domov

1 „Ein Sonntag“, *Ludwigsburger Kreiszeitung*, 27. února 1933, bez stránkování; Alfred Tischendorf, dopis Fritz Bauerovi, 23. března 1960. StAS, B 8600/172, bez stránkování; „Treugelöbnis“, *Schwäbische Tagwacht*, 28. června 1932, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 58; „Wahlkundgebungen“, *Ludwigsburger Kreiszeitung*, 27. února 1933, bez stránkování. K nacistickému seznamu odpůrců z roku 1932 a narůstající nacistické agresi viz: Mielke, „Die Zeit“, in: Bregenzer, Pötzel, Ruggaber (eds.), *Unser Land*, s. 61–62; Uhlman, *The Making*, s. 151–152. K Hitlerovým záměrům při nástupu k moci viz: McDonough, *The Weimar*, s. 403; Fritzsche, *Hitler's*, s. 1–15, 161. Bauerovým oficiálním titulem byl Amtsrichter; jeho funkce odpovídala postavení smírčího soudce nebo okresního soudce (Amtsgericht Stuttgart I. Übersicht über die Verteilung der Geschäfte der Abteilungen B und C im Jahr 1932 / Přehled rozdělení činností oddělení B a C v roce 1932, bez datace. StAL, fond 304, fol. 4, bez stránkování).

² Fritz Bauer, *Als sie*, rozhovor vedený Renate Harpprechtovou, Westdeutscher Rundfunk, 1967; „Treugelöbnis“, *Schwäbische Tagwacht*, 28. června 1932, bez stránkování; Staatspolizeileitstelle Stuttgart / Státní policejní úřad Stuttgart, Aberkennung der deutschen Staatsangehörigkeit des jüdischen Emigranten Dr. Fritz Max Bauer / Zbavení židovského emigranta Dr. Fritze Maxe Bauera německého státního občanství, 12. července 1938. Akten betreffend Ausbürgerungen A–L von 1937 bis 1939 / Spisy týkající se vyhoštění A–L z let 1937 až 1939. PAAA, RZ214/099722, s. 40–42.

³ M. R. Egeskov, zpráva, 1940. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování. K Bauerově osobnosti viz: Helmut Mielke, rozhovor vedený Irmtrudou Wojakovou, 2. června 1997, in: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 108; Jürgen Baumann, cit. in: Horstmann, Litzinger (eds.), *An den Grenzen*, s. 136. Otázka Bauerovy homosexuality vedla k dílčí debatě mezi jeho předchozími životopisci (Renz, „Wider die Sittenwächter“, in: Borowski a kol. [eds.], *Jahrbuch*, s. 85–93). Bauer rozsáhle psal o právech homosexuálů, ale přímo se nevyjadřoval ke své vlastní sexualitě – což je pochopitelné vzhledem k protihomosexuálním zákonům z nacistické éry, které přetrvaly ve Spolkové republice až do roku 1968. Bauer však v roce 1936 dánské policii potvrdil, že je homosexuál. Stalo se tak poté, co byl pozorován skrze okno svého bytu, jak se svléká v přítomnosti prostituta (H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování). Bauer nebyl povinen tuto informaci sdělit. Homosexualita byla v Dánsku plně dekriminalizována v roce 1930, přičemž legislativa vstoupila v platnost v roce 1933, avšak bylo běžné, že homosexuálové popírali, že jsou gayové (Edelberg, *Storbyen*, s. 38). Fritz Bauer, *Als sie*, rozhovor vedený Renate Harpprechtovou, Westdeutscher Rundfunk, 1967.

---

⁴ „Ergebnisse“, *Ludwigsburger Kreiszeitung*, 5. března 1933, bez stránkování; „Treugelöbnis“, *Schwäbische Tagwacht*, 28. června 1932, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 59; „Wahlkundgebungen“, *Ludwigsburger Kreiszeitung*, 27. února 1933, bez stránkování; Hett, *The Death*, s. 7.

⁵ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 33, 39–40; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 44; McDonough, *The Weimar*, s. 7.

⁶ „Wahlkundgebungen“, *Ludwigsburger Kreiszeitung*, 27. února 1933, bez stránkování. Tischendorf popisuje shromáždění na ludwigsburském tržišti, ale nezmiňuje žádnou rvačku; to je v rozporu se zprávami místního tisku, které popisují střet s příslušníky hnědých košil na náměstí (Alfred Tischendorf, dopis Fritz Bauerovi, 23. března 1960. StAS, B 8600/172, bez stránkování).

⁷ K rozvrhu soudních jednání Bauera viz: Amtsgericht Stuttgart I. Übersicht über die Verteilung der Geschäfte der Abteilungen B und C im Jahr 1932, bez datace. StAL, fond 304, fol. 4, bez stránkování; Fuchs, „Auseinandersetzungen“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 262; Whisnant, *Queer*, s. 117–118, 201. Samotná nacistická strana měla k homosexualitě rozporuplný postoj; např. vůdce hnědých košil byl považován za homosexuála (Whisnant, *Queer*, s. 206).

⁸ Sellner, „In diesem Haus“, *Stuttgarter Zeitung*, 25. srpna 2023, s. 20; Marit Tiefenthal, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 30. března 2022; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 20–21. K Bauerově přísné výchově viz: Bauer, „Heute“, 8. prosince 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1238–1239. Bauer, „Die ‚ungesühnte‘“, 1960, in: Perels, Wojak (eds.), *Die Humanität*, s. 135; Trentmann, *Out of*, s. 45.

⁹ Bádensko a Württembersko přiznaly Židům plnou rovnost před zákonem v letech 1861–1864; tato legislativa byla následně převzata nově vzniklou Německou říší v roce 1871. Zvláště děkuji Robertu Janu van Peltovi za jeho podněty. Steinke, *Fritz Bauer*, s. 20. Marit Tiefenthalová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 30. března 2022.

¹⁰ Margot Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 19–23; Einstein, Bauer, poznámka o založení Jüdischer Jugendring ve Stuttgartu, *Gemeinde-Zeitung für die israelitischen Gemeinden Württembergs*, 18. dubna 1930, s. 26. Ellino povědomí o Bauerově homosexualitě je naznačeno v dopise, jehož pisatelem je pravděpodobně jeho blízký přítel Helmut Mielke, který v něm vyjadřuje svou závist poté, co se od Elly dozvěděl, že mladý muž navštěvuje Bauera každou noc už po dobu jednoho roku (autor neznámý [pravděpodobně Helmut Mielke], dopis Fritz Bauerovi, 31. října 1937. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování). Zvláště děkuji Ingrid Pufahlové a Hedi Rosskampové za rozluštění Sütterlinu. Johannes Warlo, rozhovor vedený Ronenem Steinkem, 9. října 2012, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 190; Benno Ostertag, žádost o odškodnění Elly Bauerové, 22. dubna 1950. StAL, EL 350 I, BA 35321, s. 5; West, *So ist*, s. 28.

¹¹ West, *So ist*, s. 40–41, 58, 79, 82, 88–89; Ehrenburg, *Visum*, s. 106; Schweigard, *Stuttgart*, s. 29, 35; Fuchs, „Arbeitslosigkeit“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 267; Stiefele, „Banditentum“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Anpassung*, s. 539; Lilienthal, „Rassenhygiene“, *Medizinhistorisches Journal*, 1979/1–2, s. 120. Jak Fuchs poznamenává, stuttgartská ekonomika byla vůči dopadům hospodářské krize odolnější (Fuchs, „Arbeitslosigkeit“, in: Fuchs [ed.], *Stuttgart ... Die Machtergreifung*, s. 267).

¹² Bauer, „Scham“, *Die Zeit*, 29. září 1967, s. 3; Uhlman, *The Making*, s. 151–154; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 52. K Bauerově mírnosti v ukládání trestů a k jeho členství ve württemberské pobočce „rudého“ Republikánského svazu soudců viz: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 52–53; Gerlach, „Ein jüdischer“, *NS-Kurier*, 5. června 1931, s. 3; Rozsudek proti Adolfu Gerlachovi, 25. září 1931. StAL, fond 302 III, fol. 51, s. 7; „Die Affäre“, *NS-Kurier*, 26.–27. září 1931, s. 3; Akte des Amtsgericht Stuttgart I, Übersicht über die Verteilung der Geschäfte der Abteilung A für Zivilsachen im Jahr 1932 / Přehled rozdělení případů oddělení A pro občanské záležitosti v roce 1932. StAL, fond 304, fol. 6, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 55–57. Jediným významnějším případem Bauera během jeho působení v pozici soudce u civilních soudů byl ten, kdy se před ním objevil jeho švagr Walter Tiefenthal, jinak vcelku usedlý obchodník, s nímž se politicky rozcházel, aby se odvolal proti pokutě za parkování. Bauer pocítoval škodolibé

---

zadostiučinění, když mohl pokutu zdvojnásobit (Margot Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování); Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování); Staatspolizeileitstelle Stuttgart, Aberkennung der deutschen Staatsangehörigkeit des jüdischen Emigranten Dr. Fritz Max Bauer, 12. července 1938. Akten betreffend Ausbürgerungen A–L von 1937 bis 1939. PAAA, RZ214/099722, s. 40–42.

¹³ Helmut Mielke, rozhovor vedený Irmtrudou Wojakovou, 2. června 1997, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 109; West, *So ist*, s. 245; Uhlman, *The Making*, s. 156.

¹⁴ Uhlman, *The Making*, s. 157.

¹⁵ Fritzsche, *Hitler's*, s. 77; Merseburger, *Der schwierige*, s. 61–62, 138–139. Schumacher však v listopadu 1932 poznamenal: „Fašismu nelze čelit, pokud nám lidé vezmou demokratický základ, který k tomu potřebujeme.“ (Merseburger, *Der schwierige*, s. 140). Fritzsche, *Hitler's*, s. 19–20. Hindenburg ve skutečnosti jmenoval Hitlera říšským kancléřem s vědomím faktu, že pokud nacisté v nadcházejících volbách získají absolutní většinu, přepíše ústavu tak, aby vytvořili autoritářský stát (Fritzsche, *Hitler's*, s. 6–8). Palmier, *Weimar*, s. 103; Wistrich, *Who's*, s. 177.

¹⁶ Ovšem demokratický řád byl již vážně narušen v letech 1930–1932, kdy tehdejší říšský kancléř Heinrich Brüning začal vládnout prostřednictvím nouzových nařízeních. Wachsmann, *KL*, s. 28–29; Hett, *The Death*, s. 6; Merseburger, *Der schwierige*, s. 148–149; Fuchs, „Im Schweizer“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart ... Anpassung*, s. 410; Weinmann, „Das Oberlandesgericht“, in: Stilz (ed.), *Das Oberlandesgericht*, s. 42.

¹⁷ Uhlman, *The Making*, s. 161; Merseburger, *Der schwierige*, s. 148–149.

¹⁸ Uhlman, *The Making*, s. 163; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 59; Abmayer, „Wir wollten“, *Kontext: Wochenzeitung*, 1. března 2023, online zdroj; Merseburger, *Der schwierige*, s. 150; Ilona Zioková (rež.), *Fritz Bauer*, 2010.

¹⁹ Uhlman, *The Making*, s. 157; „Ruhiger“, *Badische Presse*, 6. března 1933, s. 4; Fuchs, „Zeugnisse“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 399. Dva tisíce příslušníků Reichsbanneru se skutečně 7. března večer shromáždily v lesích za Stuttgartem, avšak rozkaz k akci nikdy nebyl vydán (Merseburger, *Der schwierige*, s. 150). Ilona Zioková (rež.), *Fritz Bauer*, 2010. Bauer, dopis Margot Tiefenthalové, bez datace. Materiál dříve ve vlastnictví Rolfa Tiefenthala, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 119.

²⁰ Fuchs (ed.), „Am 6. März“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 359, 364.

²¹ Fuchs, „Die neuen Herren“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 319; Müller, „Ein geräuschloser“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 335, 331; Fuchs, „Die ‚März-Ereignisse‘“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 355; Müller, „Ein geräuschloser“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 331; Fuchs, „Bühne“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 369; Müller, „Ein geräuschloser“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 338.

²² Fuchs, „Zeugnisse“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 399–400, 402; Fritzsche, *Hitler's*, s. 118; Wachsmann, *KL*, s. 69; Teschke, *Hitler's*, s. 222. Koncentrační tábory byly německými úřady využívány také k potlačení domorodého obyvatelstva během brutální koloniální války v Německé jihozápadní Africe v letech 1904–1908 (Wachsmann, *KL*, s. 7–8).

²³ Mielke, „Die Zeit“, in: Bregenzer, Pötzel, Ruggaber (eds.), *Unser Land*, s. 64; Röder, „Die politische“, in: Krohn a kol. (eds.), *Handbuch*, s. 16–17, citováno in: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 121.

²⁴ „Das Wetter“, *Stuttgarter Neues Tagblatt*, 22. března 1933, s. 3; „Das Wetter“, *Stuttgarter Neues Tagblatt*, 23. března 1933, s. 3; Weinmann, „Das Oberlandesgericht“, in: Stilz (ed.), *Das*

Oberlandesgericht, s. 44; Foth, „Günther Wieland“, in: Wieland, *Naziverbrechen*, s. 411; „Gefängnis“, 2018. Hotel Silber, online zdroj; Erwin Holzwarth, svědectví, 8. listopadu 1998. IWitness USC Shoah Foundation, online zdroj; Fuchs, „Die neuen Herren“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 318; Erwin Holzwarth, svědectví, 8. listopadu 1998. IWitness USC Shoah Foundation, online zdroj.

²⁵ Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 29, 32, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 50; Wachsmann, *KL*, s. 69; Erwin Holzwarth, svědectví, 8. listopadu 1998. IWitness USC Shoah Foundation, online zdroj; Fuchs, „Die neuen Gesetze“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 320; Wachsmann, *KL*, s. 122; Fritzsche, *Hitler's*, s. 156–157; Wachsmann, *KL*, s. 36.

²⁶ Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 59; Fritz Bauer, dopis Elle Bauerové, léto 1938, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 17; Heinz Meyer-Velde, Gisela Meyer-Veldeová, rozhovor vedený Ronenem Steinkem, 22. listopadu 2012, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 18; Fuchs, „Zeugnisse“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 402; Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 62.

²⁷ Taylor, „Eyewitness“, *Chicago Tribune*, 7. dubna 1933, s. 1; Steinthal, „Politiken's“, *Politiken*, 23. dubna 1933, s. 1; Marley, Roosevelt, World Committee for the Victims of German Fascism, *The Brown Book*, s. 297; Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 63–64, 62; Merseburger, *Der schwierige*, s. 169.

²⁸ Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 30, 64, 73, 81, 82; [Plank], Zpráva soudruha E. P., bez datace. A-DZOK, Rep. 2, 7, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 65; Fuchs, „Zeugnisse“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 405; Merseburger, *Schumacher*, s. 170; Max Hartinger, dopis Fritzi Bauerovi, 20. dubna 1965. VVN-BdA Baden-Württemberg Stuttgart, LKZ 12, bez stránkování; Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 63–64; Marley, Roosevelt, World Committee for the Victims of German Fascism, *The Brown Book*, s. 297.

²⁹ Acker si ve svém pozdějším líčení výsledku nedokázal vzpomenout na Bauerovo jméno, vybavil si však, že mezi těmi, kteří byli vybráni ke zvláštnímu zacházení, byl „sociálnědemokratický židovský právník ze Stuttgartu“. Vzhledem k tomu, že on i Bauer byli umístěni do stejného bloku, zdá se pravděpodobné, že tímto právníkem byl právě Bauer (Wilfred Acker, *Kommandant*, 24. října 1965. VVN-BdA, Baden-Württemberg Stuttgart, D 751, s. 2–3). Fritz Bauer, *Als sie*, rozhovor vedený Renate Harpprechtovou, Westdeutscher Rundfunk, 1967; Bauer, „Im Kampf“, duben 1955, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 446–447.

³⁰ Wilfred Acker, *Kommandant*, 24. října 1965. VVN-BdA, Baden-Württemberg Stuttgart, spis 751, s. 3.

³¹ Wilfred Acker, *Kommandant*, 24. října 1965. VVN-BdA, Baden-Württemberg Stuttgart, spis 751, s. 2; Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 65–67, 74; Fuchs, „Tote“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 413; Wachsmann, *KL*, s. 61–63; Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 70–71.

³² Marley, Roosevelt, World Committee for the Victims of German Fascism, *The Brown Book*, s. 302; Garvey, *The Byline*, s. 46; Wachsmann, *KL*, s. 71–72.

³³ Taylor, „Eyewitnes“, *Chicago Tribune*, 7. dubna 1933, s. 12.

³⁴ Tamtéž. Jinde Bauer uvádí, že byl předsedou stuttgartského Reichsbanneru (Fritz Bauer, *Als sie*, rozhovor vedený Renate Harpprechtovou, Westdeutscher Rundfunk, 1967).

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž.

---

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Wachsmann, *KL*, s. 72; Taylor, „Eyewitness“, *Chicago Tribune*, 7. dubna 1933, s. 1, 12.

⁴¹ K popisu toho, jak se do tábora dostávaly zprávy z vnějšího světa, viz: Erwin Holzwarth, svědectví, 8. listopadu 1998. IWitness USC Shoah Foundation, online zdroj. Fuchs, „Zeugnisse“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 413, 405, 408; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 65; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 114; Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 410; Hans Ruess, Heuberg und Kuhberg. Die Nazihöllen in Württemberg, bez datace. VVN-BdA Baden-Württemberg, spis 21, s. 1; Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 83–84, 80–81.

⁴² Bauer, „Im Kampf“, duben 1955, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 448; Heinz Meyer-Velde, Gisela Meyer-Veldeová, rozhovor vedený Ronenem Steinkem, 22. listopadu 2012, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 66.

⁴³ Bauer, „Im Kampf“, duben 1955, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 448.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Fritz Bauer, *Als sie*, rozhovor vedený Renate Harpprechtovou, Westdeutscher Rundfunk, 1967.

⁴⁶ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 64.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Fritz Bauer, *Als sie*, rozhovor vedený Renate Harpprechtovou, Westdeutscher Rundfunk, 1967.

⁴⁹ Heinz Meyer-Velde, Gisela Meyer-Veldeová, rozhovor vedený Ronenem Steinkem, 22. listopadu 2012, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 66. K popisu toho, jak se do tábora dostávaly zprávy z vnějšího světa, viz: Erwin Holzwarth, svědectví, 8. listopadu 1998. IWitness USC Shoah Foundation, online zdroj. Fritz Bauer, personální spis justice, bez datace. FBInst, Nachlass Fritz Bauer / pozůstalost Fritze Bauera 08/03, s. 41, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 68; Staatspolizeileitstelle Stuttgart, Aberkennung der deutschen Staatsangehörigkeit des jüdischen Emigranten Dr. Fritz Max Bauer, 12. července 1938. Akten betreffend Ausbürgerungen A–L von 1937 bis 1939. PAAA, RZ214/099722, s. 40; Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 90–91.

⁵⁰ Fuchs, „Tote“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 414.

⁵¹ Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 91.

⁵² Fuchs, „Tote“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Die Machtergreifung*, s. 414; Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 91.

⁵³ Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 38; Renz, „Geschichtsklitterung“, 2015, FBInst, s. 3–4; Karl Ruggaber, Fritz Hauer [sic], Erich Rossmann, Ernst Reichle, Johann Weisser, Eugen Wilme, Gustav Illguth, Heinrich Fackler, dopis říšskému místodržiteli Wilhelmu Murrovi, 22. října 1933. AdsD, Emigration / Emigrace, SoPaDe, složka 114, bez stránkování; Rossmann, *Ein Leben*, s. 85; Lechner, *Das KZ*, s. 49; Rossmann, *Ein Leben*, s. 86. Knauer byl v jiných, předchozích výpovědích označován jako Gnaier a Gneidig; ani jedno z těchto jmen se však nevyskytuje v tehdejším telefonním seznamu (Lechner, *Das KZ Oberer Kuhberg*, s. 63; Rossmann, *Ein Leben*, s. 85). Ve švábském dialektu se /gn/ na začátku slova vyslovuje jako /kn/ a /ei/ jako /oi/, takže Gneier se mění v Knäuer. Gotthilf Knäuer je zaznamenán v adresáři z roku 1949 s hodností Hauptwachtmeister, tedy o dvě hodnosti výše než Oberwachtmeister, což byla Knäuerova hodnost v roce 1933 (Gotthilf Knäuer, Personenakten / Osobní spisy, Polizeidirektion Ulm, LABW. HStAS, E 151/21 Bū 540, bez stránkování). Velké poděkování patří Ingrid Pufahlové za její detektivní práci. Ačkoli mělo nacistické vedení při Bauerově přeložení do Ulmu svůj postranní motiv, Knäuer se jeví jako skutečně laskavý muž, který se bránil brutalizaci, již mnozí

---

jeho kolegové za nacistické vlády podlehli. Podle Bauera „nedokázal pochopit, jak může být soudce uvězněn jen kvůli svému členství v sociální demokracii a svému vedení Reichsbanneru Schwarz-Rot-Gold“ (Fritz Bauer, rozhovor vedený Leni Yahilovou, 9. března 1962. YVA, 0–27/13–5, s. 1). Knäuer byl v roce 1943 pokárán za to, že se k vězňům choval příliš humánně (Redies, „Karl Ruggaber“, Cannstatter Stolperstein-Initiative, 2021, online zdroj).

⁵⁴ Lechner, *Das KZ*, s. 44; Fritz Bauer, *Als sie*, rozhovor vedený Renate Harpprechtovou, Westdeutscher Rundfunk, 1967; Bauer, „Im Kampf“, duben 1955, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 448; Redies, „Karl Ruggaber“, Cannstatter Stolperstein-Initiative, online zdroj; Rossmann, *Ein Leben*, s. 86; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 67. Slib věrnosti nazvaný „Treuebekenntnis einstiger Sozialdemokraten“ byl zveřejněn 13. listopadu 1933 v novinách *Ulmer Tagblatt* (Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 115). Zveřejněné prohlášení chybně uvádí Bauerovo jméno jako „Hauer“. Jak Steinke upozorňuje, v historických formách německého písma se písmena „B“ a „H“ často zaměňují a v každém případě neexistují žádné záznamy o významné osobnosti jménem Fritz Hauer. Bauerovo propuštění přibližně v době zveřejnění tohoto „slibu“ navíc naznačuje, že jeho jméno bylo jednoduše chybně vytištěno (Steinke, *Fritz Bauer*, s. 67, pozn. 21). Karl Ruggaber, Fritz Hauer [sic], Erich Rossmann, Ernst Reichle, Johann Weisser, Eugen Wilme, Gustav Illguth, Heinrich Fackler, dopis říšskému místodržiteli Wilhelmu Murrovi, 22. října 1933. AdsD, Emigration, SoPaDe, složka 114, bez stránkování. Někteří členové Sociálně demokratické strany Německa Bauera za jeho přísahu kritizovali. „Nejsem natolik sebestředný, abych házel kameny po soudruzích, kteří toto prohlášení učinili,“ napsal Erwin Schoettle, stranický aktivista, jenž uprchl do Švýcarska. „I když dostali odměnu za svou loajalitu, svobodu od třetí říše, budou muset snášet dost těžké opovržení našich přátel.“ (Erwin Schoettle, dopis vedení Sociálně demokratické strany v Praze, 17. listopadu 1933. AdsD, Emigration, SoPaDe, složka 114, s. 2). K dalším podrobnostem debaty kolem Bauerova slibu věrnosti viz: Renz, „Geschichtsklitterung“, 2015, FBInst, s. 6–21.

⁵⁵ Fritz Bauer, rozhovor vedený Leni Yahilovou, 9. března 1962. YVA, 0–27/13–5, s. 1; Staatspolizeileitstelle Stuttgart. Aberkennung der deutschen Staatsangehörigkeit des jüdischen Emigranten Dr. Fritz Max Bauer, 12. července 1938. Akten betreffend Ausbürgerungen A–L von 1937 bis 1939. PAAA, RZ214/099722, s. 41. K oholení hlavy při propuštění viz: [Plank], zpráva soudruha E. P., bez datace. A-DZOK, Rep. 2, 76, bez stránkování. Kienle, *Das Konzentrationslager*, s. 115.

⁵⁶ Mellenthin, „Chronologie“, bez datace. Chronologie des Holocaust, online zdroj; Kurz, „Mord“, bez datace. Gegen das Vergessen: Stolpersteine für Stuttgart, online zdroj. Württemberská politická policie ve skutečnosti vydala v září 1933 celostátní nařízení proti bojkotování židovských podniků, místní nacistické skupiny však v průběhu roku v těchto akcích pokračovaly (Stiefele, „Banditentum“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Anpassung*, s. 538–540). Weinmann, „Das Oberlandesgericht“, in: Stilz (ed.), *Das Oberlandesgericht*, s. 43; Margot Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování; Marit Tiefenthalová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 16. června 2022; Reichsgesetzblatt, část I, Říšské ministerstvo vnitra, 1933, s. 175, 188, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 117–118; Marit Tiefenthalová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 30. března 2022.

⁵⁷ Margot Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování; Bauer, „Die Rückkehr“, 1960, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 658; Margot Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování.

⁵⁸ „Der Goldene“, *NS-Kurier*, 18. prosince 1933, s. 8; Margot Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 23; Margot Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování. Rolf Tiefenthal se narodil 2. dubna 1929; Peter Tiefenthal 26. srpna 1933 (H. Wiene, zpráva, 25. září 1936. Walter Tiefenthal: inv. č. 40604, bez datace. RA Dánsko, 1153: 40552–40609, bez stránkování).

---

⁵⁹ Werner Fleischhauer, Spruchkammerakte, bez datace. HStAS, Nachlass Werner Fleischhauer / pozůstalost Wenera Fleischhauera (1903–1997), Q 2/21 BÜ 105, bez stránkování. K místům setkávání homosexuálů ve Stuttgartu na počátku 30. let viz: Munier, *Lebenswelten*, s. 129–130; Whisnant, *Queer*, s. 209, 210.

⁶⁰ Longerich, *Himmler*, loc. 3171–3348; Burkhardt, „Hitler = Krieg“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Anpassung*, s. 382. K Bauerovu popisu jeho ilegální činnosti viz: Fritz Bauer (alias Frandsen), dopis neznámému adresátovi (pravděpodobně Helmutovi Mielkemu), 11. listopadu 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53638. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování.

⁶¹ Burkhardt, „Hitler = Krieg“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Anpassung*, s. 382.

⁶² Nachtmann, *Intensive*, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Anpassung*, s. 19–20; Hogenkamp, *Die Württembergische*, s. 357; Bauz, Brüggemann, Maier (eds.), *Die Geheime*, s. 172; Burkhardt, „Hitler = Krieg“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Anpassung*, s. 383.

⁶³ Benz, „Die jüdische“, in: Krohn a kol. (eds.), *Handbuch*, s. 5, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 119; Barkai, *Jüdisches*, in: Meyer, Brenner (eds.), *Deutsch-jüdische*, sv. 4, s. 227, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 119; Dähnhardt, Nielsen, „Einleitung“, in: Dähnhardt, Nielsen (eds.), *Exil*, s. 30, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 124; Lorenz, „Dänemark“, in: Krohn a kol. (eds.), *Handbuch*, s. 204, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 124. Walter a Margot opustili Stuttgart v březnu 1934 (H. Wiene, zpráva, 24. září 1936. Walter Tiefenthal: ainav. č. 40604, bez datace, RA Dánsko, 1153: 40552–40609, s. 3). Tiefenthal, *Doppelter*, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 75; H. Folmer Larsen, zpráva, 21. října 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování. Pravděpodobná trasa, kterou Bauer absolvoval ze Stuttgartu do Kodaně, vedla přes Berlín a využila dopravu trajektem ve Warnemünde. (Amtliches Kursbuch für das Reich. 15. května – 5. října 1935, bez stránkování; Grieben Reiseführer, *Kopenhagen*, s. 12; Bruun-Petersen, Poulsen, *Internationale*, s. 23, 25, 32; Danske Statsbaner. Danmarks Jernbaner: Køreplan / Danské státní dráhy. Danské železnice: Jízdní řád. 15. května – 30. září 1935, bez stránkování). Zvláště děkuji Halfdanu Hönerovi z Danského železničního muzea v Odense. H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace, RA Dánsko, 1409: 53651–53681; Kristensen, Havoc, s. 44, 52, 80, 121, 313; „Gennem byen“, *Aftenbladet (København)*, 1. června 1935, s. 2; „Pingvinerne“, *Politiken*, 2. června 1935, s. 10; „Gøg“, *Aftenbladet (København)*, 1. června 1935, s. 20; Klitgaard, *Der sidder*, s. 17–18.

⁶⁴ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 124; Kolk, *Mit dem Symbol*, s. 87–88; Buchwitz, *50 Jahre*, s. 157; Kjeldbæk, „Café“, in: Lauridsen (ed.), *Over strengen*, s. 164; Bak a kol., *Turen*, s. 31; H. Folmer Larsen, zpráva, 5. července 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 124; Kolk, *Mit dem Symbol*, s. 82–83; Hammer, *Musste*, s. 1; Bauer, „Rezept“, 1968, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1679; Kolk, *Mit dem Symbol*, s. 90–91, 94; Pedersen, „Matteotti-Komiteen“, *Årbog for arbejderbevægelsens historie*, 1990/20, s. 305–319. V dubnu 1937 čítala německá přistěhovalecká komunita 1 512 osob, z nichž 825 bylo identifikováno jako Židé (Wojak, *Fritz Bauer*, s. 124). Buchwitz, *50 Jahre*, s. 155. K liberalizaci protihomosexuálních zákonů v Dánsku viz: Boll, „Als politischer“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 58–59. Sex mužů starších osmnácti let byl legální. Pouze v případech vztahu založeného na autoritě (např. učitel–žák) se věková hranice zvyšovala na dvacet jedna let („Forbrydelser mod Kønssædeligheden, §225“, in: Krabbe, *Borgerlig Straffelov af 15. April 1930*).

⁶⁵ H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936, Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 118–119; Stiefele, „Banditentum“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Anpassung*, s. 540–541. Norimberské rasové zákony z roku 1935 zrušily tzv. Frontkämpferprivileg – privilegium frontových bojovníků – pro státní zaměstnance. Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 67–69.

⁶⁶ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 21; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 117–118. Bauer byl rovněž v prosinci 1935 předvolán k výslechu poté, co policie zachytila dopis adresovaný příteli (H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování). Fritz Bauer,

---

dopis Maxi Horkheimerovi, 21. září 1937. Universitätsbibliothek Frankfurt am Main, Nachlass Max Horkheimer / pozůstalost Maxe Horkheimera, Na 1, 4 korespondence 1937–1939, s. 230; Fulbrook, *Reckonings*, s. 30–31.

⁶⁷ Bauer navštívil Margot a Waltera Tiefenthalovy o Vánocích roku 1935 (H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování). „Søndag“, *Politiken*, 15. března 1936, s. 1; Fritz Bauer, rozhovor vedený Leni Yahilovou, 9. března 1962. YVA, 0–27/13–5, s. 1; H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; Pedersen, „Matteotti-Komiteen“, *Årbog for arbejderbevægelsens historie*, 1990/20, s. 305–319; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 124–127.

⁶⁸ H. Folmer Larsen, zpráva, 21. října 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování.

⁶⁹ H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; H. Folmer Larsen, zpráva, 5. července 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; „Luneful“, *Aftenbladet (København)*, 16. dubna 1936, s. 2; Klitgaard, *Der sidder*, s. 17–18; Peter Edelberg, e-mail Jacku Fairweatherovi, 19. a 22. října 2020. Zvláště děkuji Peteru Edelbergovi za pomoc při odhalení Bauerových homosexuálních zkušeností v Kodani 30. let.

⁷⁰ H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53651, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; H. Folmer Larsen, zpráva, 5. července 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; Christensen, „Likvideringen“, bez datace, Lokalhistorie fra Nordvestfyn, online zdroj.

⁷¹ H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53651, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez číslování stránek; H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; Peter Edelberg, e-mail Jacku Fairweatherovi, 19. října 2020.

⁷² H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53651, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; Kristensen, *Havoc*, s. 133.

⁷³ H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53651, bez datace. RA Dánsko všude, 1409: 53651–53681, bez stránkování; H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování.

2

Útěk

¹ K diskusi o neliberálních tendencích Dánska 30. let viz: Andersen, *Danmark*, s. 165–203. Bauerova zkušenost s nepřátelským zacházením kvůli jeho pozici přistěhovalce je zachycena v dánských policejních zprávách. Zpočátku byl sledován na základě udání jednoho obchodníka (H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování). Bauer přiznal, „že měl sexuální styky – homosexualitu – s mladší dánskou osobou, jejíž adresu nezná a jejíž jméno si v tuto chvíli nepamatuje“ (H. Folmer Larsen, zpráva, 18. dubna 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování). K návštěvě Waltera Tiefenthala na policii viz: H. Folmer Larsen, zpráva, 21. října 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování. O Bauerově homosexualitě byl informován také Matteottiho výbor, což vedlo k tomu, že Bauerovi byl odepřen vstup do Švédska kvůli práci (Fritz Bauer, žádost o vízum do Švédska, 1938. Materiál ve vlastnictví Helmuta Müssenera). Jeden z policistů zapojených do Bauerova sledování, Max Pelving, byl v roce 1939 odhalen jako agent

---

gestapa, který předával informace o německých emigrantech úřadu SS ve Flensburgu. Neexistují žádné důkazy, že by Pelving Bauerův spis předal, přestože Bauera při různých příležitostech vyslýchal (Vilhjáemsson, *Medaljens*, s. 286–288; Kirchhoff, Rünitz, Udsendt, s. 59–60; Lund, „Transnational“, *DBP Working Papers in Business and Politics*, 2016/91, s. 1–24). Bauer se v roce 1936 setkal v Kodani s Richardem Schmidem (Schmid, „Nachruf“, *Kritische Justiz*, 1968/1, s. 60–61; Sepp Laufer, dopis Fritz Bauerovi [alias Erik Kaj Olsen], 23. července 1937. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování). Bauerova partnera Erika Kaje Olsena, s nímž žil ve společné domácnosti a jehož policejní zpráva popsala slovy „výrazně heterosexuální, slabé vůle a osoba, která ráda utrácí své peníze za alkohol“, policie podezřívala, že s ním Bauer spal (H. Folmer Larsen, zpráva, 21. října 1936. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; M. R. Egeskov, zpráva, 14. února 1938. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; autor neznámý, dopis Fritz Bauerovi, 31. října 1937. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování). Na znamení Bauerovy blízkosti k Olsenovi mu začal psát jeho přítel Helmut Mielke a vydával se přitom za Olsena (viz: Helmut Mielke, dopis Fritz Bauerovi [alias Erik Kaj Olsen], 23. července 1937. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování).

² Bauer, „Glückliche“, 24. prosince 1936, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 108.

³ Julius Bauer, Erhebungsbogen. Erhebungen über die jüdischen Einzelschicksale in alphabetischer Folge der Wohnorte: Stuttgart A–Bi / Dotazník. Šetření o osudech jednotlivců židovského původu v abecedním pořadí podle míst bydliště: Stuttgart A–Bi, HStAS, EA 99/001 fasc. 163, bez stránkování; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 135; Müller, „Der Branddirektor“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Anpassung*, s. 490; Kurz, „Mord“, bez datace. Gegen das Vergessen: Stolpersteine für Stuttgart, online zdroj; Landesbezirkstelle für die Wiedergutmachung, poznámka, Entschädigungssache Bauer, Ludwig / odškodnění Bauer, Ludwig, 2. dubna 1952. StAL, EL 350 ES 5229, s. 46.

⁴ Fritz Bauer, dopis Elle Bauerové, bez datace. Materiál ve vlastnictví Marit Tiefenthalové; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 18; Fritz Bauer, dopis Elle Bauerové, léto 1938. Osobní archiv Rolfa Tiefenthala, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 15; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 32.

⁵ Ke zpříšňování dánských omezení viz: Lund, „Transnational“, *DBP Working Papers in Business and Politics*, 2016/91, s. 1–24; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 134–135; Fritz Bauer, Walter Tiefenthal, dopis ministerstvu spravedlnosti, 11. ledna 1939. Ella a Ludwig Bauerovi: inv. č. 65430. RA Dánsko, 1700: 65424–65442, bez stránkování; Staatspolizeileitstelle Stuttgart. Aberkennung der deutschen Staatsangehörigkeit des jüdischen Emigranten Dr. Fritz Max Bauer, vyřizoval Kaufmann, 12. července 1938. Akten betreffend Ausbürgerungen A–L von 1937 bis 1939. PAAA, RZ214/099722, s. 42. K Bauerovu zvažování otázek asimilace viz: Bauer, „Juden“, 22. září 1938, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 86–89.

⁶ Samuel Honaker, Description of Anti-Semitic Persecution and Kristallnacht and Its Aftereffects in the Stuttgart Region, 12. a 15. listopadu 1938, in: Breitman (ed.), *German*, sv. 7, dokument 6, online zdroj; Müller, „Der Branddirektor“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Anpassung*, s. 496–497; Nachtmann, „Wir haben“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Anpassung*, s. 55; Walk a kol. (eds.), „Stuttgart“, Encyclopaedia, sv. 2, online zdroj; H. Wiene, zpráva, 23. listopadu 1938. Ella a Ludwig Bauerovi: inv. č. 65430, 23. listopadu 1938 – 27. ledna 1939. RA Dánsko, 1700: 65424–65442, bez stránkování; Fritz Bauer, Walter Tiefenthal, dopis ministerstvu spravedlnosti, 11. ledna 1939. Ella a Ludwig Bauerovi: inv. č. 65430. RA Dánsko, 1700: 65424–65442, bez stránkování; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 135. Arthur zemřel o několik týdnů později v Dachau (Klehr, „Arthur Hirsch“, bez datace. Gegen das Vergessen: Stolpersteine für Stuttgart, online zdroj; Zapf, *Die Tübinger*, s. 200–201). Berta Beerová, zpráva, in: Hahn, *Jüdisches*, s. 212; Heinz Alter, zpráva, in: Hahn, *Jüdisches*, s. 212.

⁷ Müller, „Der Branddirektor“, in: Fuchs (ed.), *Stuttgart (...) Anpassung*, s. 503; Fritz Bauer, rozhovor vedený Lieselotte Maasovou, bez datace. Deutsches Exilarchiv 1933–1945, EB 2010/075, s. 11; Steinke, „Emigrantspørgsmålet“, *Social-Demokraten*, 27. dubna 1937, s. 11.

---

⁸ Bauer, bez názvu, in: Sender Freies Berlin (ed.), *Um uns die*, s. 31–32.

⁹ Tamtéž. O několik dní později, 18. listopadu, se Bauer od Elly dozvěděl, jak blízko byli nacisté k zatčení Ludwiga. Reagoval tím, že napsal ministerstvu spravedlnosti, že se jeho otec stal terčem kvůli své dřívější politické činnosti (Fritz Bauer, dopis ministerstvu spravedlnosti, 18. listopadu 1938. Ella a Ludwig Bauerovi: inv. č. 65430, 23. listopadu 1938 – 27. ledna 1939. RA Dánsko, 1700: 65424–65442, bez stránkování).

¹⁰ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 137; Benno Ostertag, Entschädigungssache Bauer, Ludwig, 22. dubna 1950. StAL, EL 350 ES 5229, s. 1–6; Bezirkstelle der Reichsvereinigung der Juden in Deutschland für Württemberg und Reg. Bezirk Sigmarigen, Entschädigungssache Bauer, Ludwig, 22. dubna 1950. StAL, EL 350 ES 5229, s. 28–29; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 138–139.

¹¹ Chester Wilmot, poznámky k výsledku generála Franze Haldera, bez datace. LHCMA, LH 15/15/150/2. Liddell Hart, Papers, citováno v: Walker, *Poland*, s. 51, pozn. 20; Kochanski, *The Eagle*, s. 90.

¹² Fairweather, *The Volunteer*, s. 19–20 (česky vyšlo jako: *Dobrovolník*, 2020).

¹³ Walk a kol. (eds.), „Stuttgart“, *Encyclopaedia*, sv. 2, online zdroj; Benno Ostertag, Entschädigungssache Bauer, Ludwig, 22. dubna 1950. StAL, EL 350, ES 5229, s. 35–37; Benno Ostertag, Entschädigungssache Bauer, Ludwig, 15. října 1954. StAL, EL 350, I BA 35321, bez stránkování; Deutsches Kursbuch, souhrnné vydání. 1. prosince 1939 – 21. ledna 1940, bez stránkování.

¹⁴ Marit Tiefenthalová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 16. června 2022; Benno Ostertag, Entschädigungssache Bauer, Ludwig, 15. října 1954. StAL, EL 350, I BA 35321, bez stránkování; Deutsches Kursbuch, souhrnné vydání. 1. prosince 1939 – 21. ledna 1940, bez stránkování; Bernaerts, *War*, s. 37.

¹⁵ Marit Tiefenthalová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 16. června 2022; autor neznámý, zpráva, 19. srpna 1939. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 139.

¹⁶ Marit Tiefenthalová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 20. března 2022; Bergstrøm, *En Borger*, s. 116; Tiefenthal, Doppelter, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 75–76; Raloff, *Ein bewegtes*, s. 108–109; Buchwitz, *50 Jahre*, s. 167; Bergstrøm, *En Borger*, s. 116, 119. Německo napadlo Dánsko přibližně se čtyřiceti tisíci vojáky wehrmachtu, proti nim stály méně než čtyři tisíce dánských vojáků, přičemž většina z nich byla rozmístěna v Jutsku poblíž hranic, kde se část dánských jednotek bránila až do kapitulace (Christensen a kol., *Danmark*, s. 93–112).

¹⁷ Kirchhoff, Rünitz, *Udsendt*, s. 109; Raloff, *Ein bewegtes*, s. 109; Aktenvermerk von der Gestapo Berlin Amt VI über die deutschen sozialdemokratischen Emigranten Dänemarks / Spisový záznam gestapa Berlín, úřad VI, o německých sociálnědemokratických emigrantech v Dánsku, bez datace. BA B, R 58/2258, fond Reichssicherheitshauptamt, odd. IV: Geheime Staatspolizei, s. 130–131; Pedersen, „Matteottiho výbor“, *Årbog for arbejderbevægelsens historie*, 1990/20, s. 305–319.

¹⁸ Bergstrøm, *En Borger*, s. 120; Helle Wagnerová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Sine Marií Vintherovou, 10. října 2021; Fritz Bauer, dopis Paulu Wagnerovi, 10. června 1944. Materiál ve vlastnictví Helle Wagnerové; M. R. Egeskov, zpráva, 7. prosince 1940. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování.

¹⁹ K předání seznamů cizinců dánskou policií dne 19. dubna viz: Stevnsborg, *Politiet*, s. 283–285, a Lund, „Transnational“, *DBP Working Papers in Business and Politics*, 2016/91, s. 1–24. Pedersen, „Matteotti-Komiteen“, *Årbog for arbejderbevægelsens historie*, 1990/20, s. 305–319; Margot

---

Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 72.

²⁰ Bauer, „Rezept“, 1968, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1679–1680. Walter Hoesterey [Hammer]: inv. č. 47756, 23. listopadu 1938. RA Dánsko, 1283: 47698–47756, s. 1–14; služební záznam gestapa Berlín, úřad VI, o německých sociálnědemokratických emigrantech v Dánsku, bez datace. BA B, R 58/2258, fond Reichssicherheitshauptamt, odd. IV: Geheime Staatspolizei, s. 130; Kolk, *Mit dem Symbol*, s. 93–94.

²¹ Christensen a kol., *Danmark*, s. 93–112; Margot Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/11, bez stránkování; M. R. Egeskov, zpráva, září 1940. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování; Bauer, „Lebendige“, 9. června 1963, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1071.

²² Bauer, „Lebendige“, 9. června 1963, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1071.

²³ Tamtéž.

²⁴ Clausen, Larsen, *De Forrådte*, s. 111, 38; Max Schäfer, svědectví, 30. srpna 1940, citováno v: Clausen, Larsen, *De Forrådte*, s. 150–152. K rozpisu vězňů v Horserødu viz: Kirchhoff, Rünitz, *Udsendt*, s. 168. Margot Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/11, bez stránkování; Kirchhoff, Rünitz, *Udsendt*, s. 166; Rasmus Bonde Larsen, svědectví, bez datace, citováno v: Clausen, Larsen, *De Forrådte*, s. 183–184.

²⁵ Horserødlejren, č. 52: Fritz Bauer. Seznam korespondence, 9. září 1940 – 20. listopadu 1940. RA Dánsko, 9: 1940–1941, bez stránkování; Horserødlejren: Besøgsprotokol (1940–1941). RA Dánsko, 9: 1940–1941, s. 1–52; Margot Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/11, bez stránkování; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 142.

²⁶ Podle Bauera došlo k jeho propuštění díky pomoci prezidenta Národní banky Carla V. Bramsnæse a ekonoma profesora Jørgena Petersena, který působil na Aarhuské univerzitě. Protože se ani jeden z nich neobjevuje v seznamu Bauerovy odeslané korespondence, je pravděpodobné, že s jejich kontaktováním pomohl Grünbaum. Ostatně Grünbaumova dcera Inger tvrdila, že sehrál klíčovou roli při Bauerově záchraně (Fritz Bauer, rozhovor vedený Leni Yahilovou, 9. března 1962. YVA, 0–27/13–5, s. 2; Ole Grünbaum, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 13. října 2021). Wojak, *Fritz Bauer*, s. 142; M. R. Egeskov, zpráva, 7. prosince 1940. Fritz Bauer: inv. č. 53658, bez datace. RA Dánsko, 1409: 53651–53681, bez stránkování. K počtu deportovaných vězňů viz: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 141–143.

²⁷ Bauer, *Penge*, s. 6, 11–16, 42, 183, 251; H. P. Götrik, dopis Andreasovi Bojemu, 6. června 1940. RA Dánsko, Socialpolitisk Forening (1933–1955), bez stránkování. Zvláště děkuji Mortenu Baarvigu Thomsenovi za literární studii *Penge* a za odhalení Bauerovy korespondence s jeho nakladatelem. Marit Tiefenthalová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 20. března 2022; Stargardt, *The Germans*, s. 158–159.

²⁸ Dwork, van Pelt, *Auschwitz*, s. 276–306; Zimmerman, *The Polish*, s. 129–130, 134; Höss, *Commandant*, s. 184–185.

²⁹ Zvláště děkuji Ingrid Pufahlové za výzkum osudů Pauly a Ericha. Cesarani, *Becoming*, s. 97–101; Zapf, *Die Tübinger*, s. 53, 74, 89 a násl., 199 a násl.

³⁰ Cesarani, *Becoming*, s. 114–115, 112–113. Cyklon B byl používán také v Majdanku.

³¹ Höss, *Commandant*, s. 148–154, 215. V červnu 1942 byl druhý statek přestavěn na plynovou komoru.

---

³² Danielsen, *Dansk*, s. 26; Gilbert, *Auschwitz*, s. 103. K Bauerovým znalostem o probíhajícím holokaustu viz: Fritz Bauer, rozhovor vedený Lení Yahilovou, 9. března 1962. YVA, 0–27/13–5, s. 2–4. Bauer se zřejmě poprvé setkal s omezeným popisem masových poprav Židů na východní frontě prostřednictvím tzv. Molotovovy nóty ze dne 6. ledna 1942 (Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 11). Tato nóta zlehčovala protižidovskou povahu nacistické politiky: Hovořila o masovém vraždění všech „Ukrajinců, Rusů a Židů, kteří jakkoli projevili svou loajalitu vůči sovětské moci“ ([Stěpaněnko] Степаненко, „Что происходит“, Правда, 29. listopadu 1941, s. 3; [Molotov] Молотов, „Нота“, Известия, 7. ledna 1942, s. 2, citováno in: Zeltser, „The Subject“, Yad Vashem, online zdroj). Ke stavu znalostí o holokaustu v Dánsku před říjnem 1943 viz: Danielsen, *Dansk*, s. 24–36; Fritz Bauer, rozhovor vedený Lení Yahilovou, 9. března 1962. YVA, 0–27/13–5, s. 2–4. K dánskému odboji viz: Christensen a kol., *Danmark*, s. 496–508. Margot Tiefertalová, Walter Tiefertal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování.

³³ Herbert, *Best*, s. 366–373; Marcus Melchior, rozhovor vedený Judith Goldsteinovou, 24. června 1996. USHMM, 1996.A.0284, RG 50.030.0364, bez stránkování; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 149. Melchior byl sám varován německým úředníkem vyslanectví Georgem Duckwitzem; Hedtoft, „Introduktion“, in: Bertelsen, *Oktober*, s. 7–9; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 149.

³⁴ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 151.

³⁵ Fritz Bauer, rozhovor vedený Lieselottou Maasovou, bez datace. Deutsches Exilarchiv 1933–1945, EB 2010/075, s. 4. Ella podstoupila operaci rakoviny prsu v srpnu 1943 (Patientjournaler 2110. Sundby Hospital. Kirurgisk Afdelings Arkiv / Lékařské záznamy pacientů 2110. Nemocnice Sundby. Archiv chirurgického oddělení, 1943. KSA, 262271, bez stránkování). Zvláště děkuji Mortenovi Baarvigu Thomsenovi za dohledání Elliných nemocničních záznamů. Elliným lékařem mohl být Hjalmar Trier (Rolf Tiefertal zmiňuje lékaře jménem Dr. Trie), který pravidelně pomáhal dánskému odboji a mohl rodině navrhnout pobyt ve Skodsborgu. Zvláště děkuji Sine Marii Vintherové za noční inspiraci ohledně Trierovy linky. Ulla Johansenová, rozhovor vedený Sine Marií Vintherovou, 30. září 2020; Tiefertal, „Doppelter“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 78.

³⁶ Bak, *Nothing*, s. 17–18. V následujících dnech vzrostl počet zatčených Židů na 481 (Wojak, *Fritz Bauer*, s. 149). Tiefertal, „Doppelter“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 79; Bak, *Nothing*, s. 38.

³⁷ Ulla Johansenová, rozhovor vedený Sine Marií Vintherovou, 30. září 2020; Margot Tiefertalová, Walter Tiefertal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování; Tiefertal, „Doppelter“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 75–81.

³⁸ Tiefertal, „Doppelter“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 78–79; Ulla Johansenová, rozhovor vedený Sine Marií Vintherovou, 30. září 2020; Ulla Johansenová, rozhovor vedený Boem Bræstrupem, 2. listopadu 2020.

³⁹ Fritz Bauer, rozhovor vedený Lení Yahilovou, 9. března 1962. YVA, 0–27/13–5, s. 3; Ulla Johansenová, rozhovor vedený Sine Marií Vintherovou, 30. září 2020; Ulla Johansenová, rozhovor vedený Boem Bræstrupem, 2. listopadu 2020. Průměrný poplatek za převoz činil tisíc dánských korun, někteří rybáři si však účtovali až padesát tisíc (Bak, *Nothing*, s. 37).

⁴⁰ Ulla Johansenová, rozhovor vedený Sine Marií Vintherovou, 30. září 2020; Tiefertal, „Doppelter“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 79. Marit Tiefertalová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Sine Marií Vintherovou, 11. října 2020; rodina Hansenových, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Sine Marií Vintherovou, 13. října 2021; Ulla Johansenová, rozhovor vedený Sine Marií Vintherovou, 6. listopadu 2020. Zvláště děkuji Boemu Bræstrupovi za odhalení Bauerovy únikové trasy a za neocenitelné rady během celého výzkumu. Poděkování patří také Michaelu Kaastrupovi za to, že nás se Sine přivítal na adrese Fjorvænget 6.

---

⁴¹ Fritz Bauer, rozhovor vedený Lieselottou Maasovou, bez datace. Deutsches Exilarchiv 1933–1945, EB 2010/075, s. 4.

⁴² Pozorování během návštěvy lokality Rørvig, 13. října 2021.

⁴³ Leif Møller, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Sine Marií Vintherovou, 25. března 2022; Tiefenthal, „Doppelter“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 79; Annie Danielsenová, e-mail Boemu Bræstrupovi, 20. listopadu 2020; Leif Møller, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Sine Marií Vintherovou, 25. března 2022.

⁴⁴ Fritz Bauer, rozhovor vedený Lieselottou Maasovou, bez datace. Deutsches Exilarchiv 1933–1945, EB 2010/075, s. 4–5; Tiefenthal, „Doppelter“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 79; Annie Danielsenová, e-mail Sine Marii Vintherové, 20. listopadu 2020; Leif Møller, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Sine Marií Vintherovou, 5. listopadu 2021.

3

Poslání

¹ Tiefenthal, „Doppelter“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 81.

² Bruno Johansson, svědectví, bez datace. Materiál ve vlastnictví Lennarta Rasmussona. Velmi děkuji Lennartu Rasmussonovi za sdílení poznatků o hotelu Mölle a za zprostředkování kontaktu se synem Bruna Johanssona. Fritz Bauer, dopis Kurtu Heinigovi, 12. října 1943. ARAB, Heinigs församling, sv. 8, bez stránkování.

³ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 159; Fritz Bauer, dopis Kurtu Heinigovi, 12. října 1943. ARAB, Heinigs församling, sv. 8, bez stránkování; Bauer, „Natur, 15. 10. 1943“, sv. E4: 208. Diverse äldre korrespondens 1943. Centrum för Näringslivshistoria, Natur och Kultur, s. 1–5; Fritz Bauer, dopis Kurtu Heinigovi, 29. října 1943. ARAB, Heinigs församling, sv. 8, bez stránkování. Není jasné, kdy se Bauerova rodina přestěhovala do oblasti Göteborgu, avšak Gelbart naznačuje, že byl se svou rodinou ještě v prosinci v Mölle/Mølle (Fritz Gelbart, dopis Kurtu Heinigovi, 10. prosince 1943. ARAB, Heinigs församling, sv. 10, bez stránkování). Fritz Max Bauer, 16. 7. 1903: státní příslušnost německá, Stuttgart, JUDr., velkoobchodník, muž. Kanslibyrån F1 AC-1932 Bauer, 1943–1954. RA Švédsko, Utlänningskommissionen, bez stránkování; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 159–164.

⁴ Fritz Max Bauer, 16. 7. 1903: státní příslušnost německá, Stuttgart, JUDr., velkoobchodník, muž. Kanslibyrån F1 AC-1932 Bauer, 1943–1954. RA Švédsko, Utlänningskommissionen, bez stránkování; Hotel Astoria. Stockholm, Švédsko [brožura]. „Astoria hotell – samling av trycksaker, 1933–1936“. Královská knihovna, Stockholm; „Vädret“, *Svenska Dagbladet*, 25. listopadu 1943, s. 10; „Vädret“, *Svenska Dagbladet*, 26. listopadu 1943, s. 12; Agrell, *Stockholm*, s. 58.

⁵ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 164–168. V říjnu 1943 Spojenci vytvořili Komisi OSN pro válečné zločiny, která začala shromažďovat důkazy o zvěrstvech (Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 63–68).

⁶ Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 24.

⁷ Albert Friedmann, „Ärade“, 26. října 1970. ARAB, Helmut Müssener, sbírka Exilen, karton 1122/2/6, složka Albert Friedmann, bez stránkování; Fritz Bauer, dopis Paulu Wagnerovi, 15. ledna 1944. Materiál ve vlastnictví Helle Wagnerové. Jako příklad zahořklých debat mezi německými exulanty na levici viz: Landesvertretung der Deutschen Gewerkschaften, Landesgruppe Schweden, Rundbrief č. 2, roč. 2, únor 1944. ARAB, karton Walter Pöppel 1930–1988–479/1, Landesgruppe Deutscher Gewerkschaften, bez stránkování; Brandt, *Links*, s. 360–364; Merseburger, *Willy Brandt*, s. 187–188; „Krigsförbrytare“, *Dagens Nyheter*, 20. prosince 1943, s. 11; Kochavi, *Prelude*, s. 83–84, 69.

---

⁸ Mann, „Letter“, *Prevent W.W.III Magazine*, prosinec 1945, s. 25.

⁹ „Det fria“, *Aftonbladet*, 4. června 1944, s. 21; Landesvertretung der Deutschen Gewerkschaften / Zastoupení německých odborových svazů, Landesgruppe Schweden / Zemská skupina Švédsko. Rundbrief/Oběžník č. 2, roč. 2, únor 1944. ARAB, Walter Pöppel 1930–1988–479/1 – Landesgruppen Deutscher Gewerkschaften Rundbrief, bez stránkování; Albert Friedmann, „Ärade“, 26. října 1970. ARAB, Helmut Müssener, sbírka Exilen, karton 1122/2/6, složka Albert Friedmann, bez stránkování.

¹⁰ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 159–164; Carina Birgersson, rozhovor vedený Christianem Kjellsonem, 20. srpna 2021; registrační karta Nils Erik Eriksson, 19220706–0852, bez datace. Krigsarkivet, bez stránkování; délka služby Nilse Erika Erikssona, O 40847, bez datace. Oscars församling, Stockholms Stadsarkiv, bez stránkování; Parikas, „Identitet“, in: Silverstolpe, Söderström (eds.), *Sympatiens*, s. 541–543. Velmi děkuji Carině Birgerssonové za sdílení Bauerova věnování v knize, kterou Erikssonovi daroval. Parikas, „Identitet“, in: Silverstolpe, Söderström (eds.), *Sympatiens*, s. 522, 555; Rydström, Sinners, s. 254–262; Fritz Bauer, dopis Paulu Wagnerovi, 15. ledna 1944. Materiál ve vlastnictví Helle Wagnerové; Fritz Bauer, dopis Paulu Wagnerovi, 17. února 1944. Materiál ve vlastnictví Helle Wagnerové.

¹¹ Fritz Bauer, dopis Andreasovi Bojemu, 28. ledna 1944. RA Dánsko, Socialpolitisk Forening (1933–1955), bez stránkování; Landesvertretung der Deutschen Gewerkschaften, Landesgruppe Schweden, Rundbrief č. 2, roč. 2, únor 1944, s. 4. ARAB, karton Walter Pöppel 1930–1988–479/1, Landesgruppe Deutscher Gewerkschaften, bez stránkování.

¹² Landesvertretung der Deutschen Gewerkschaften, Landesgruppe Schweden, Rundbrief č. 2, roč. 2, únor 1944, s. 4. ARAB, karton Walter Pöppel 1930–1988–479/1, Landesgruppe Deutscher Gewerkschaften, bez stránkování; „Det fria“, *Aftonbladet*, 4. června 1944, s. 21; Wolff, *Max Hodann*, s. 61 a pozn. s. 59; Szende, *Der letzte*, s. 5–6, 282–285, 291–292. Maďarský emigrant Stefan Szende se poprvé setkal s Folkmannem ve Stockholmu v říjnu 1943 a vedl s ním rozsáhlý rozhovor, který byl později, v březnu 1944, vydán knižně. Některé detaily sdílené Folkmannem byly z druhé ruky a neodpovídaly realitě, například použití elektrolýzy k zabíjení. Hodann se s Folkmannem setkal na počátku roku 1944.

¹³ Max Hodann, zahajovací proslov, 28. ledna 1944. ARAB, karton 1124, S–111 81, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 170–171; „Die Deutschen“, *Politische Information*, 15. listopadu 1944, s. 2–3.

¹⁴ Max Hodann, zahajovací proslov, 28. ledna 1944. ARAB, karton 1124, S–111 81, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 170–171; „Die Deutschen“, *Politische Information*, 15. listopadu 1944, s. 171.

¹⁵ Informace o holocaustu byly ve Stockholmu nadále neúplné (Åmark, *Att bo*, s. 259; Svanberg, *Tydén, Sverige*, s. 242). Viz: [Stěpaněnko] Степаненко, „Что происходит“, *Правда*, 29. listopadu 1941, s. 3; [Molotov] Молотов, „Нота“, *Известия*, 7. ledna 1942, s. 2, citováno v: Zeltser, „The Subject“, *Yad Vashem*, online zdroj. Do roku 1944 byl Bauer rovněž obeznámen s prvními sovětskými procesy s nacistickými pachateli válečných zločinů v ukrajinském Charkově v srpnu 1943 (Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 155–156). Cituje prohlášení ruského spisovatele Alexeje Tolstého u soudu, v němž popsal odhalení masových hrobů židovských obětí.

¹⁶ „Vädret“, *Svenska Dagbladet*, 28. ledna 1944, s. 8; „Vädret“, *Svenska Dagbladet*, 29. ledna 1944, s. 8. Příklad Bauerovy reakce na postupně se objevující podrobnosti o holocaustu viz: Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 211–214.

¹⁷ Klamberg, „Raphaël Lemkin“, *Genocide Studies and Prevention*, 2019/13 (1), s. 65–82; Power, „A Problem“, s. 42; Frieze (ed.), *Totally*, s. 5.

¹⁸ Fritz Bauer, dopis Paulu Wagnerovi, 10. června 1944. Materiál ve vlastnictví Helle Wagnerové; Fritz Bauer, dopis Dánské společnosti pro sociální osvětu, 6. května 1944. RA Dánsko, Socialpolitisk Forening (1933–1955), bez stránkování; Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 5.

---

¹⁹ Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 28–40; Sands, *East*, s. 107–115; Klamberg, „Raphaël Lemkin“, *Genocide Studies and Prevention*, 2019/13 (1), s. 65–82; Power, „A Problem“, s. 42; Frieze (ed.), *Totally*, s. 5. V němčině se pojem Völkermord – vyvraždění národa – používal již před holokaustem a nejčastěji označoval arménskou genocidu.

²⁰ Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 211.

²¹ Kochavi, *Prelude*, s. 78.

²² Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 214, 212. O těchto odhaleních se Bauer dočetl následující měsíc v článku Alarica Jacoba, moskevského zpravodaje listu *Daily Express*, který byl jedním z tučtu reportérů dopravených do Majdanku, aby dosvědčili nacistické zločiny (Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 211–214).

²³ „Die Deutschen“, *Politische Information*, 15. listopadu 1944, s. 2–3. Kniha byla rovněž velmi dobře přijata švédským tiskem a jeden švédský nakladatel chtěl publikovat německé vydání (G.-Dr. „Världshistorien“, [listopad 1944]. Centrum för Näringslivshistoria, Stockholm. Natur och Kultur, sv. Ö1b, novinové výstřižky 1920–20, s. 9–11). Viz také: „Buchbesprechung“, *Politische Information*, 15. října 1944, bez stránkování.

²⁴ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 175; Bauer, dopis Karlu B. Frankovi, 2. března 1945. IfZ, ED 213, 27, bez stránkování; Bauer, dopis Paulu Wagnerovi, 12. května 1945. Materiál ve vlastnictví Helle Wagnerové; Fritz Bauer, dopis Kurtu Heinigovi, říjen až listopad 1943. ARAB, Heinigs församling, sv. 8, bez stránkování.

²⁵ Bauer, dopis Karlu B. Frankovi, 2. března 1945. IfZ, ED 213, 27, bez stránkování; Bauer, dopis Paulu Wagnerovi, 12. května 1945. Materiál ve vlastnictví Helle Wagnerové. Fritz Bauer, dopis Kurtu Heinigovi, 11. listopadu 1943. ARAB, Heinigs församling, sv. 8, bez stránkování.

²⁶ Bauer, „Zum 7.“, květen 1945, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 159–160.

²⁷ Tamtéž; Lindgren, *War Diaries*, 7. května, 1945, s. 130.

4

Přeživší

¹ Exhumace těl začala v roce 1942. Demontáž vyhlazovacích táborů u Bełżce, Treblinky a Sobiboru proběhla v roce 1943. Plynové komory v Osvětimi byly vyhozeny do vzduchu v lednu 1945 (Arad, „Operation Reinhard“, *Yad Vashem Studies XVI*, 1984, online zdroj; Wachsmann, *KL*, s. 315; Długoborski, Piper [eds.], *Auschwitz*, sv. 5, s. 33–34, sv. 3, s. 144–145). Beevor, *The Fall*, s. 108, 288–289; Labatut, *When We Cease*, s. 4–6; Trentmann, *Out of*, s. 69; Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 104.

² Gehlen, *The Service*, s. 113, 115; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 406–407, 421–422; Höhne, Zolling, *The General*, s. 53.

³ Gehlen, *The Service*, s. 113, 115; Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 406; Oskar Thielert, výslech, 10. července 1963. BA, MfS, HA IX/11, FV, č. 5/72, sv. 11, část 2, s. 369; Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021; Meinel, Hechelhammer, *Geheimobjekt*, s. 149; registrační formulář zbraně Reinharda Gehlena, bez datace. NARA, RG 263, Reinhard Gehlen. NAID 139337808, sv. 1, s. 199; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 29, 71–73, 857; Reese, *General*, s. 198; Critchfield, *Partners*, s. 83.

⁴ Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021; Trentmann, *Out of*, s. 7–9; Jünger, *Storm*, s. 1; Gehlen, *The Service*, s. 99; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 117–119;

Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021; Böhler, *Auftakt*, s. 49. 213. pěší divize, v níž Gehlen sloužil jako štábní důstojník, zabila ve městě Poddębice devět civilistů. Mezi mrtvými byli: Anna Adamowiczová, šestatřicet let; Annin syn Mieczysław Adamowicz, šestnáct let; Annina dcera Zdzisława Adamowiczová, deset let; Antoni Leśniak, čtyřicet dva let; jeho tchýně Cybulska (křestní jméno není známo). Annin manžel Zygmunt Adamowicz byl zasažen čtyřmi kulkami, ale přežil tak, že předstíral smrt (Pietrzak, „Mord“, *Nad Wartą*, 2019/401, s. 14; Stanisława Kubiaková, výslech, 16. srpna 1968. IPN, Ld S 12/74, sv. II, s. 287; Bronisława Kubiaková, výslech, 16. srpna 1968. IPN, Ld S 12/74, sv. II, s. 288; Maria Blochowiczová, Uzasadnienie, 1970. IPN, Ld S 12/74, sv. II, s. 308–309). Viz též: Binder a kol., „Ofiary“, in: Binder a kol. (eds.), *Świadkowie*, s. 153; Markowska a kol., *Zbrodnie*, bez stránkování. K Einsatzgruppen v oblasti Lodže viz: Datner, *55 dni*, s. 136–139.

⁵ Ke Gehlenovu setkání s generálem Georgem Thomasem, majícím na starosti ekonomický a výzbrojní úřad OKW, došlo v lednu 194. Padl na něm návrh nasazení jednotek SS a pořádkové policie v týlových oblastech, viz: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 198. Gehlen se pravděpodobně zúčastnil březnové schůzky s Hitlerem v roce 1941 (Hürtler, *Hitler's*, s. 1–13; Halder, *Kriegstagebuch II*, 30. března 1941, s. 337, citováno v: Stahel, *Operation*, s. 96). Thomas svolal klíčové setkání s vysokými říšskými úředníky 2. května 1941, byly na něm nastíněna Hitlerova politika hladomoru pro budoucí okupovaná území Sovětského svazu, vypracovaná Herbertem Backem z Říšského ministerstva výživy. Do jaké míry Thomas tyto plány sdílel s dalšími vysokými důstojníky, není jasné. Po invazi vydalo vrchní velení armády rozkazy k týrání sovětských válečných zajatců, stejně jako tzv. rozkaz o komisařích požadující okamžitou likvidaci sovětských politických komisařů (Arnold, Lübbers, „The Meeting“, *Journal of Contemporary History*, 2007/42 [4], s. 613–626). Ke spoluúčasti wehrmachtu na genocidě viz dále: Stahel, *Operation*, s. 101. Navzdory zjevným válečným zločinům signalizovaným těmito politikami si jen málo důstojníků stěžovalo. Gehlen nebyl výjimkou. Tou naopak byl generál von Haskell, jenž si zaznamenal svou námitku, že „člověku vstávají vlasy hrůzou, když se dozvídá o rozkazech podepsaných Halderem a rozeslaných jednotkám ohledně opatření, která mají být v Rusku provedena, a když získá důkazy o systematické proměně vojenského práva týkajícího se podrobeného obyvatelstva v neomezený despotismus – v podstatě v karikaturu veškerého práva“ (Stahel, *Operation*, s. 101). Halder, *Kriegstagebuch III*, 10. listopadu 1941, s. 286, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 228.

⁶ Gehlen později tvrdil, že se Halder a další vyšší důstojníci stavěli proti „rozkazu o komisařích“ a že jej jednotky většinou nedodržovaly. Pro toto tvrzení však neexistují důkazy (Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 209). Podle Haldera nebyly německé jednotky „povinny zásobovat sovětské válečné zajatce potravinami odpovídajícími požadavkům tohoto nařízení co do množství či kvality“, protože Moskva nebyla smluvní stranou Ženevské konvence (Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 240). Během šesti měsíců po invazi zemřely hladem a na nemoci více než tři miliony válečných zajatců. Viz také: Förster, „Wehrmacht“, in: Müller, Volkman (eds.), *Die Wehrmacht*, s. 958 a dále.; Streit, „The German“, in: Hirschfeld (ed.), *The Policies*, s. 1–12; Stahel, *Operation*, s. 101; Halder, *Kriegstagebuch III*, 12. listopadu 1941, s. 286, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 228. Gehlen si návštěvu Molodečna nezaznamenal. Nenacházel se v pozici, aby mohl proti zacházení s vězni, které bylo v jasném rozporu základní válečnými zákony, protestovat, ani aby podnikl kroky ke zmírnění jejich utrpení. Halder v takové pozici byl, ale neučinil nic. Týden po této cestě byl Gehlen postaven mimo službu. Důvod nebyl uveden, je však možné, že jeho zhroucení bylo důsledkem užívání amfetaminu Pervitin, běžného mezi německými důstojníky a vojáky (Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 99). Halder, *Kriegstagebuch III*, 10. listopadu 1941, s. 286, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 228. K sovětskému svědectví o Molodečnu viz: [Krasnopjorkin] Краснопёркин, „Молодечненский“, 1. dubna 1945. ГА РФ, fond 7021, inventář 89, spis 9, listy 96–105.

⁷ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 235, 239. Ke Gehlenově využívání jednotek SS s cílem shromažďování informací a k jeho znalostem masakrů v souvislosti s protipartyzánským bojem viz: Pahl, *Fremde*, s. 107; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 297; Gehlen, *The Service*, s. 99; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 258; Höhne, Zolling, *The General*, s. 45; Reese, *General*, s. 4; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 355, 376.

⁸ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 424; Gehlen, *The Service*, s. 115–116; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 423.

---

⁹ Gehlen, *The Service*, s. 115; Höhne, Zolling, *The General*, s. 52–53; Gehlen, *The Service*, s. 116.

¹⁰ Gehlen, *The Service*, s. 115–116. V Německu je tradicí jíst o Letnicích palačinky.

¹¹ Gehlen, *The Service*, s. 3; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 424. K seznamu válečných zločinů viz: Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 103; Stangneth, *Eichmann*, s. 67. Höhne a Zolling naznačují, že se setkání ve Wörglu ve skutečnosti odehrálo v Miesbachu (Höhne, Zolling, *The General*, s. 54).

¹² Gehlen, *The Service*, s. 4; Strik-Strikfeldt, *Gegen Stalin*, s. 243–244; Reese, *General*, s. 41–42. K popisu tábora viz: Brüggemann, *Männer*, s. 36–37. Hermann Göring pobýval v Augsburgu o dva týdny dříve a přivezl si s sebou, veden svou drogovou závislostí, dva kufry plné tablet parakodeinu (Manvell, *Goering*, s. 471–474). Georg-Hans Reinhardt, deník, 14.–17. června 1945. BA-MA Freiburg im Breisgau, N 245/24, bez stránkování; Trentmann, *Out of*, s. 92, 95; Georg-Hans Reinhardt, deník, 7.–9. června 1945. BA-MA Freiburg im Breisgau, N 245/24, bez stránkování; Adolf Heusinger, Gehlenův bývalý nadřízený v generálním štábu, patřil k výjimkám – vyjádřil se k „historické vině“ wehrmachtu za to, že se nechal zneužít Hitlerem, i k führerovým „chybám“ při snaze řešit židovskou otázku. „Tisíciletou říši nelze vytvořit za šest let“ a „násilí a bezpráví samy o sobě představují špatnou živnou půdu“, napsal Heusinger ve zprávě pro americkou armádu, kterou vypracoval během svého pobytu v Augsburgu. Tón této zprávy naznačuje pouze částečné vyrovnání se s minulostí (Meyer, *Adolf Heusinger*, s. 294). Gehlen předložil americké armádě v Augsburgu dvě zprávy, žádná z nich se nezabývala válečnými zločiny: „Russia’s Military Policy Objectives in Europe“, 15. června 1945, a „Notes on the Red Army – Leadership and Tactics“, 21. června 1945, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 424; Silver, „Memories“, *Studies in Intelligence*, 1994/37 (5), s. 86–87; Wachsmann, *KL*, s. 598.

¹³ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 423–424; Reese, *General*, s. 42; Gehlen, *The Service*, s. 4–5.

¹⁴ Gehlen, *The Service*, s. 5.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Tamtéž; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 37; Kardorff von, *Berliner*, s. 351. Kardorff popisuje Halle, šlo však o běžný výjev v celém Německu oné doby. Jähner, *Aftermath*, s. 39; Trentmann, *Out of*, s. 88.

¹⁷ Gehlen, *The Service*, s. 5; Drummer, Zwilling, „Die Befreiung“, 1. ledna 2012. *Institut für Stadtgeschichte*, online zdroj; Jähner, *Aftermath*, s. 13, 39.

¹⁸ Gehlen, *The Service*, s. 5.

¹⁹ Stahel, *Operation*, s. 101; Brüggemann, *Männer*, s. 317; Bor, *Gespräche*, s. 230–231; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 428.

²⁰ Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. I, s. 23; Schröder, „Geschubse“, *Wiesbadener Nachrichten*, 12. prosince 2020, s. 18; Zaeske Architekten, „Neubau“, bez datace. Zaeske, online zdroj; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 428.

²¹ Reese, *General*, s. 45; Gehlen, *The Service*, s. 6.

²² Reese, *General*, s. 43–44, 46; Gehlen, *The Service*, s. 6–7; Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. 1, s. 19–23; Joan Shislerová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 24. srpna 2020.

²³ Gehlen, *The Service*, s. 7; Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. 1, s. 23.

²⁴ Reese, *General*, s. 47; Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. 1, s. 25. Po rozhovoru s Bokerem vyhledal Gehlen velkoadmirála Karla Dönitze. Boker možná neusiloval o schválení ze strany nadřízených, Gehlen však považoval za nutné získat souhlas od posledního vůdce

---

třetí říše, který jej řádně udělil (Reese, *General*, s. 51). K sovětskému zájmu o Gehlena viz: Reese, *General*, s. 40–41.

²⁵ Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. 1, s. 25–26; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 430; Reese, *General*, s. 47–48.

²⁶ Reese, *General*, s. 48–49; Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. 1, s. 27–28.

²⁷ Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 389–390.

²⁸ Joan Shislerová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 24. srpna 2020; biografický medailonek Reinharda Gehlena, bez datace. NARA, RG 263, Reinhard Gehlen, NAID 139337808, sv. 1, s. 3; USHMM, „Poland 1945“, bez datace. USHMM, Holocaust Encyclopedia, online zdroj; Výzkumné oddělení Statista, „Zahl der vertriebenen“, 30. dubna 2015. Statista, online zdroj.

²⁹ Sälter, *Phantome*, s. 60; Hermann Baun, dopis Reinhardu Gehlenovi, 27. května 1946. MGFA, karton Gehlen, složka 69, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 465. Pro podrobný přehled Gehlenova vnímání komunistické hrozby viz: Gehlen, *The Service*, s. 305–331; Sälter, *Phantome*, s. 51–53, 99; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 452; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage der Organisation*, s. 48–49.

³⁰ Reese, *General*, s. 46, 50–51. Boker popisuje plán připravený ještě před Gehlenovou cestou do Spojených států, jehož cílem bylo opětovně aktivovat jeho síť prostřednictvím Hermanna Bauna (Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner [ed.], *Forging*, sv. 1, s. 33). Breitman (ed.), *U.S. Intelligence*, s. 382.

³¹ Reese, *General*, s. 48. K přípravám Norimberského procesu viz: Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 61–62, 99–101. Halder se vyhnul obžalobě z válečných zločinů a v Norimberku vystupoval jako svědek obžaloby (Brüggemann, *Männer*, s. 56). Gehlen se teprve později dozvěděl, že Halderův historický projekt stačil k tomu, aby se u soudu objevil jako svědek, a nikoli jako obžalovaný.

³² Gehlen, *The Service*, s. 11; Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. 1, s. 28–30; Gehlen, *The Service*, s. 126.

³³ Gehlena doprovázeli Konrad Stephanus, Horst Hiemenz, Hans Hinrichs, Karl Freiherr von Lütgendorf, Albert Schöller a Herbert Fühner (Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner [ed.], *Forging*, sv. 1, s. 30). Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 430; Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner [ed.], *Forging*, sv. 1, s. 30; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 559, 881, 430; Gehlen, *The Service*, s. 1; Reese, *General*, s. 52–53.

³⁴ Reese, *General*, s. 53–54; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 432; Reese, *General*, s. 55; Stern, Gajdosch, *U.S. Army*, s. 61.

³⁵ Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. 1, s. 30–33; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 433–434; Ruffner, Persons Mentioned: Waldman, Eric, in: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. 1, s. 40–41; Reese, *General*, s. 56–57; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 432; Waldmann, Sofie. Poslední dopisy z lodžského ghetta, bez datace. USHMM, Holocaust Survivors and Victims Database; Chris Waldmann, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 3. září 2020, bez stránkování. Zvláště děkuji rodině Erica Waldmana za sdílení jejich poznatků a objevů týkajících se Ericovy minulosti.

³⁶ Reese, *General*, s. 58; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 433–436; Hechelhammer, Meinl, *Geheimobjekt*, s. 142; Reese, *General*, s. 58; Franz Gajdosch, rozhovor vedený Brandonem Biesem, 6. května 2010 a 25. října 2010. Fort Hunt Oral History, P. O. Box 1142, National Park Service. Do poloviny listopadu Gehlen sepsal 716 strojopisných stran a vytvořil 68 map a příloh a desítky dalších zpráv o bojovém

---

uspořádání Rudé armády v Evropě, stejně jako o politických a vojenských zpravodajských informacích (Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 434–435).

³⁷ Boker uvádí, že na podzim zprostředkoval kontakt mezi Gehlenem a Baunem, aby mohlo začít znovuobnovování sítě. Není jasné, kdy začal Hermann Baun aktivně verbovat, ale rozhodně se do toho pustil nejpozději v prosinci 1945 (Boker, Zpráva (...) 1. května 1952, in: Ruffner [ed.], *Forging*, sv. 1, s. 33; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 443). Eric Waldman, rozhovor, bez datace, citováno v: Reese, *General*, s. 58; Müller, *Gehlen, The Service*, s. 125–126; *Reinhard Gehlen*, s. 469; Reese, *General*, s. 58.

³⁸ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 469; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 115; Brüggemann, *Männer*, s. 85; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 177–178; Reinhard Gehlen, dopis Williamu E. Hallovi, 3. listopadu 1948. Archiv BND, 1111, s. 411–416, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 549. Gehlen naznačuje, že svědci obžaloby byli zastrašováni proto, aby poskytli usvědčující svědectví, a že byl německo-židovský prokurátor Robert Kempner placen Sověty (Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 550). Reese, *General*, s. 57.

³⁹ Reese, *General*, s. 60; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 462; Reese, *General*, s. 60–61; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 467–468; Orwell, „You and the Atom“, *Tribune*, 19. října 1945. The Orwell Foundation, online zdroj.

⁴⁰ Reese, *General*, s. 95; Kevin Ruffner, Persons Mentioned: Waldman, Eric, in: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. 1, s. xl–xli; Reese, *General*, s. 58; Chris Waldmann, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 3. září 2020.

⁴¹ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 446–450, 440–445, 448, 453; Sälter, *Phantome*, s. 51; Reinhard Gehlen, dopis Williamu E. Hallovi, 3. listopadu 1948. Archiv BND, 1111, s. 411–416, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 549; Gerhard Wessel, dopis Reinhardu Gehlenovi, 5. a 8. března 1946. Archiv BND, N 1/1, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 454; Hermann Baun, dopis Reinhardu Gehlenovi, 27. května 1946. MGFA, karton Gehlen, složka 69, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 465; Höhne, Zolling, *The General*, s. 157; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 467. Ke Gehlenovu soupeření s Hermannem Baunem viz: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 491–498.

⁴² Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 462; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 245; Menand, „George“, *The New Yorker*, 6. listopadu 2011, bez stránkování. Ten již kontaktoval několik starých známých v síti (Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 448–450). Judt, *Postwar*, s. 197. K Waldmanově podpoře využívání bývalých nacistů v boji proti „kulturnímu bolševismu“ viz: Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage der Organisation*, s. 64–68. Waldman sehrál roli při propuštění bývalého nacistického divadelního režiséra Fritze Fischera z americké vazby ve Flensburgu s cílem proniknout do divadelního prostředí a zaměřit se mimo jiné na známého spisovatele Ericha Kästnera. Waldman trval na tom, že Fischer nebyl zapojen do „operací“ a že podle jeho vědomí Gehlen nezaměstnával významné válečné zločince (Eric Waldman, debriefing, 30. září 1968, citováno in: Ruffner [ed.], *Forging*, sv. 1, s. 50; Reese, *General*, s. 94–95). K Waldmanově roli při padělání dokladů totožnosti pro Gehlenův personál viz: Reese, *General*, s. 86, 92.

⁴³ Danko Herre, prohlášení, 8. dubna 1953, dok. 4, in: Ruffner (ed.), *Forging*, s. 13–14; Reese, *General*, s. 74–76; Hechelhammer, Meinl, *Geheimobjekt*, s. 143–144; Hans Hinrichs, prohlášení, bez datace, citováno v: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. 1, s. 9–10; Kopp, „Im Labyrinth“, *Sonderdruck aus dem Jahrbuch des Hochtaunuskreis*, 2010/18, s. 234–235; Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021.

⁴⁴ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 471; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 452; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage der Organisation*, s. 48–49.

Norimberk

¹ Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 23. května 1946. AdsD, 2/KSAA 000064, bez stránkování; Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 211; Fulbrook, *Reckonings*, s. 212–214, 221; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 131.

² Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 211; Fulbrook, *Reckonings*, s. 212–214, 221; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 131.

³ Bower, *The Pledge*, s. 156–157, 171–176; Jähner, *Aftermath*, s. 311–312, 386; Trentmann, *Out of*, s. 122; „Elimination of Nazis from Political Posts“, 1944–1945. TNA, FO 937/16, bez stránkování; Bower, *Pledge*, s. 154; Trentmann, *Out of*, s. 124, 112. Z 12 milionů dotazníků vydaných v americké zóně jich bylo vyplněno pouze 631 000 (Bower, *Pledge*, s. 172).

⁴ Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 23. května 1946. AdsD, 2/KSAA 000064, bez stránkování; Fulbrook, *Reckonings*, s. 251; Bauer, *Die Kriegsverbrecher*, s. 211; Bauer, „Brief“, září 1945, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 173. Někteří z jeho starých přátel ze Stuttgartu získali funkce, a tak mohl pouze předpokládat, že problémem byl jeho židovský původ. Být nacistou se naproti tomu zdálo být menším problémem (Fritz Bauer, dopis Richardu Schmidovi, 7. října 1946. HStAS, Q1/40 fasc. 31, bez stránkování; Fritz Bauer, dopis Richardu Schmidovi, 17. listopadu 1946. HStAS, Q1/40 fasc. 31, bez stránkování).

⁵ Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 23. května 1946. AdsD, 2/KSAA 000064, bez stránkování; Bauer, „Brief“, září 1945, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 173; Franz, *Kløvermarken*, 1947–1949. Archiv Arneho Gammelgaard, Tyske Flygtninge, online zdroj; Mix, *Deutsche*, s. 42; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 191–193; Mix, *Deutsche*, s. 14, 16, 34–36.

⁶ Bauer výslovně neuvádí, který tábor navštívil, je však vysoce pravděpodobné, že šlo o Kløvermarken (Bauer, „Brief“, září 1945, in: Foljanty, Johst [eds.], *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 173). Franz, *Kløvermarken*, 1947–1949. Archiv Arneho Gammelgaard, Tyske Flygtninge, online zdroj; Bauer, „Brief“, září 1945, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 173.

⁷ Hotel D'Angleterre byl Bauerovým oblíbeným místem pro schůzky a jedním z mála míst v Kodani, kde byl k dispozici široký výběr zahraničních novin. Po svém návratu do Kodaně zde Bauer po určitou dobu pobýval (Fritz Bauer, dopis Paulu Wagnerovi, léto 1945. Materiál ve vlastnictví Helle Wagnerové). Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 158–160; Kästner, „Streiflichter“, *Die Neue Zeitung*, 23. listopadu 1945, in: Radlmaier (ed.), „Der Nürnberger“, s. 69; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 161–162, 104. Počet obžalovaných v době soudu činil 21. Robert Ley, vůdce Německé pracovní fronty (Deutsche Arbeitsfront), spáchal 25. října 1945 ve své cele sebevraždu. Průmyslník Gustav Krupp von Bohlen und Halbach byl shledán nezpůsobilým stanout před soudem a obvinění proti němu byla později stažena. Martin Bormann, vedoucí kanceláře nacistické strany, byl souzen v nepřítomnosti (ve skutečnosti byl již mrtvý).

⁸ Bauer, „Recht“, 24. června 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 200; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 72–74; Fulbrook, *Reckonings*, s. 214; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 120, 167–169.

⁹ Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 58–61, 87–91, 110, 171, 181–182, 103–106, 559. Film zachycoval pouze tábory osvobozené západními spojenci, a tedy nikoli Auschwitz ani další německé nacistické vyhlazovací tábory v Polsku (Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 173–174). Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 272–273; Bauer, „Der Nürnberger“, 17. října 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 226, 234.

¹⁰ Bauer, „Recht“, 24. června 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 200; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 269; Fulbrook, *Reckonings*, s. 216–218; Trentmann, *Out of*, s. 35.

---

¹¹ Bauer, „Freund“, 11. února 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 186.

¹² Per Tiefenthal, Rolf Tiefenthal, *Festspiel zu Opas 75. Geburtstag*, 11. listopadu 1945. Materiál ve vlastnictví Marit Tiefenthalové; Bauer Ludwig, Bauer Ella, dopis Fritzi Bauerovi, 26. listopadu 1945. Materiál ve vlastnictví Marit Tiefenthalové. Dopis, který Bauera informoval o smrti jeho otce, se nedochoval, lze jej však vyvodit.

¹³ Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 269; Otto Ohlendorf, svědectví, 3. ledna 1946. Yale Law School. The Avalon Project. Nuremberg Trial Proceedings, sv. 4, online zdroj; Dieter Wisliceny, svědectví, 3. ledna 1946. Yale Law School. The Avalon Project. Nuremberg Trial Proceedings, sv. 4, online zdroj; Stangneth, *Eichmann*, s. 61; Stangneth, *Eichmann*, s. 67; Van Pelt, *The Case*, s. 246.

¹⁴ Fulbrook, *Reckonings*, s. 214–215.

¹⁵ Harding, *Hanns*, s. 250.

¹⁶ Rudolf Höss, svědectví, 15. dubna 1946. Nuremberg Trial Proceedings. Yale Law School. The Avalon Project, sv. 11, online zdroj; Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 3, s. 170, s. 141. K Bauerovu zvláštnímu zájmu o Hössovo svědectví viz: Bauer, „Der Nürnberger“, 17. října 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 230.

¹⁷ Harding, *Hanns*, s. 258–260; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 327; McCormick, „Nuremberg“, *The New York Times*, 29. září 1946, s. 21. Frankův příklad nakonec nenásledoval žádný další obžalovaný. Pouze Albert Speer, Hitlerův ministr zbrojní výroby, vyjádřil cosi jako omluvu, aniž by se však zmínil o vině nebo jmenoval jakékoli oběti jiné než německý národ.

¹⁸ Bauer, „Der Nürnberger“, 14. října 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 204; McCormick, „Nuremberg“, *The New York Times*, 29. září 1946, s. 21; Bauer, „Der Nürnberger“, 17. října 1946, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 234–235; Trentmann, *Out of*, s. 110, 112–113.

¹⁹ Fulbrook, *Reckonings*, s. 215; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 550–560. Jak poznamenávají Ann a John Tussovi, neexistuje žádný oficiální záznam toho, co se stalo s těly obžalovaných; mnozí se však domnívají, že byla odvezena do Dachau ke kremaci (Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 557). Wachsmann, *KL*, s. 628; „Nuremberg“, *The New York Times*, 13. října 1946, s. 36; „The Nuremberg“, *The New York Times*, 2. října 1946, s. 28; „Judgment“, *The Times*, 30. září 1946, s. 4.

²⁰ Eichmüller, „Die Strafverfolgung“, *Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte*, 2008/56 (4), s. 262; Fulbrook, *Reckonings*, s. 224, 231, 235. Vlna stíhání vedla v roce 1948 k odsouzení 2 011 nacistů, avšak počet aktivních vyšetřování již začal klesat. Následující rok bylo dosaženo 1 474 odsouzení a poté počet rozsudků rychle padal. Celkem bylo mezi lety 1945 a 1949 vedeno 13 600 procesů (Fulbrook, *Reckonings*, s. 235). Pro srovnatelný přehled klesajícího počtu řízení v Hesensku viz: Eichmüller, „Die juristische“, *Einsicht 12: Bulletin des Fritz Bauer Institutes*, podzim 2014, s. 42–49.

²¹ Bower, *Pledge*, s. 172. K tomu, jak se západoněmečtí soudci chránili před trestním stíháním, viz: Fulbrook, *Reckonings*, s. 251. Bauer, „Mörder“, *Deutsche Nachrichten*, 1947/3, s. 2; Trentmann, *Out of*, s. 134; Fulbrook, *Reckonings*, s. 245–246. Gustav Radbruch, významný německý právní teoretik, sociální demokrat, bývalý ministr spravedlnosti Výmarské republiky a důležitý Bauerův inspirační zdroj, se vyslovoval pro to, aby Německo přijalo nové právní kategorie použité v Norimberku, například zločiny proti lidskosti, a to s odvoláním na vyšší univerzální právo. Tím se dostával do rozporu s pozitivistickým principem zákazu retroaktivního trestání, na němž byl založen německý trestní zákoník (Trentmann, *Out of*, s. 119). V britské okupační zóně měl Zákon Spojenecké kontrolní rady pro Německo č. 10 potenciál zpochybnit obhajobu založenou na plnění rozkazů nadřízených, německé soudy jej však jen zřídkakdy uplatňovaly. Nejvyšší zvláštní soud (Oberster Spruchgerichtshof) zejména v několika případech rozhodl, že zřízení koncentračních táborů představovalo zločin proti lidskosti a že odsouzení nelze dosáhnout bez důkazů o osobní brutalitě během zacházení s vězni (Trentmann, *Out of*, s. 134).

Sohn, *Im Spiegel*, s. 150. K problémům vyplývajícím ze Zákona Spojenecké kontrolní rady pro Německo č. 10 a jeho retroaktivního uplatnění viz: Pöppen, *Vergangenheitspolitik*, s. 163–167.

²² Fulbrook, *Reckonings*, s. 251; Bauer, „Mörder“, *Deutsche Nachrichten*, 1947/3, s. 2; Trentmann, *Out of*, s. 124, 112.

²³ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 224; Biegel, *75 Jahre*, s. 13; „Braunschweig“, *Braunschweiger Presse*, 5. listopadu 1949, s. 3; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 227–228; Fritz Bauer, dopis Erwinu Schoettleovi, 12. října 1948. AdsD, Nachlass Erwin Schoettle / pozůstalost Erwina Schoettla, 1/ESAC000015, bez stránkování; Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 8. srpna 1948. AdsD, 2/KSAA 000071, bez stránkování. K Bauerovým úvahám o roli veřejného žalobce viz: Bauer, „Im Kampf“, duben 1955, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 446.

²⁴ Jähner, *Aftermath*, s. 197–198; Milton, *Checkmate*, s. 269. Když Spojenci v červnu navrhli zavedení nové měny, aby se vypořádali s černým trhem – říšská marka byla v daný okamžik fakticky bezcenná – , Stalin tuto ideu odmítl; když Washington přesto pokračoval, vyslal vojska k zablokování spojeneckých oblastí Západního Berlína (Jähner, *Aftermath*, s. 195–199).

6

Nepřátelské území

¹ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 225; Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 8. srpna 1948. AdsD, 2/KSAA000071, bez stránkování; Bauer, bez názvu, in: Sender Freies Berlin (ed.), *Um uns*, s. 69, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 90.

² Bauer, „Heute“, 8. prosince 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1128; Fritz Bauer, dopis Erwinu Schoettleovi, 12. října 1948. AdsD, pozůstalost Erwina Schoettla, 1/ESAC000015, bez stránkování; Raloff, *Ein bewegtes*, s. 140–141.

³ Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 8. srpna 1948. AdsD, 2/KSAA 000071, bez stránkování; Merseburger, *Willy Brandt*, s. 272; Merseburger, *Der schwierige*, s. 200, 207; Trentmann, *Out of*, s. 88; Merseburger, *Der schwierige*, s. 202–203, 206; Jähner, *Aftermath*, s. 199–200.

⁴ Trentmann, *Out of*, s. 222, 225; Wachsmann, *KL*, s. 12; Trentmann, *Out of*, s. 191, 102–103, 110. Americký sociolog židovského původu David Boder pořídil díky magnetofonu, což byla tehdy špičková technologie, rozhovory s více než stovkou židovských přeživších v táborech pro vysídlené. Avšak ani on, ani ti, s nimiž hovořil, si zřejmě nebyli jisti časovou posloupností událostí, resp. jejich významem, protože první historická pojednání se teprve začínala psát (Fulbrook, *Reckonings*, s. 191; Cesarani, Sundquist [eds.], *After the Holocaust*, s. 9–10). Prvním publikovaným svědectvím o Osvětimi byla pravděpodobně kniha *Jag sjöng mig genom helvetet* Fredyho Bauera, publikovaná ve Švédsku v září 1945. „Svět mi nebude věřit, ale přesto musí vědět vše,“ poznamenal v ní (Kilian, „Ein leiser“, *Mitteilungen der Lagergemeinschaft Auschwitz*, 2014/34, s. 28). Jähner, *Aftermath*, s. 246. Američané Benscherovi v roce 1948 zrušili jeho pořad „War, Never Again“, v roce 1950 byl následně donucen zcela opustit vysílání (Trentmann, *Out of*, s. 191).

⁵ Bower, *Pledge*, s. 154. V Bavorsku byla do léta 1947 prověřena pouze pětina hlavních pachatelů (Hauptbelastete; Trentmann, *Out of*, s. 128). Jähner, *Aftermath*, s. 296–297; Müller-Doohm, *Adorno*, s. 550; Trentmann, *Out of*, s. 116.

⁶ Jähner, *Aftermath*, s. 213; Bower, *The Pledge*, s. 168. Deutsche Rechtspartei získala ve volbách v dolnosaském městě Wolfsburg 15 000 z 24 000 hlasů; Wolfsburg se nachází poblíž Braunschweigu, kam Bauer mířil. Britské úřady výsledek zrušily. Nástupnická strana však přesto v následných volbách získala téměř polovinu těchto hlasů (Jähner, *Aftermath*, s. 213).

---

⁷ Soudci, s nimiž se Bauer setkal – Bruno Heusinger, předseda soudu v Braunschweigu, a jeho kolega Wilhelm Kiesselbach – nebyli příznivci nacistů. Kiesselbach byl v roce 1933 ze své funkce odvolán. Heusinger ve funkci zůstal a působil zdrženlivě; byl napomenut za to, že při ukládání trestů nepostupoval dostatečně horlivě. Heusinger i Kiesselbach se nicméně oba zasazovali o znovu dosazení soudců z nacistické éry (Wojak, *Fritz Bauer*, s. 224, 227). Wojak, *Fritz Bauer*, s. 228; Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 8. srpna 1948. AdsD, 2/KSAA 000071, bez stránkování; Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 17. září 1948. AdsD, 2/KSAA000071, bez stránkování.

⁸ Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 8. srpna 1948. AdsD, 2/KSAA000071, bez stránkování.

⁹ Fritz Bauer, dopis Erwinu Schöttleovi, 12. října 1948. AdsD, 1/ESAC000015, bez stránkování; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 227; Fritz Bauer, dopis Fritz Heinovi, 28. října 1948. AdsD, 2/KSAA000071, bez stránkování; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 228; Janusz Gumkowski, Hlavní komise pro stíhání německých zločinů proti polskému národu, dopis týkající se vydání Wilhelma Kopfa, 24. února 1948. IPN, Gk 173/85, s. 16. Viz dopisy, které Bauer zaslal Heusingerovi, předsedovi Vrchního zemského soudu, dne 19. ledna, 13. února, 9. března a 27. března 1949 (citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 228).

¹⁰ Fritz Bauer, dopis Paulu Wagnerovi, 8. července 1948. Materiály ve vlastnictví Helle Wagnerové; Kinsey, *Sexual*, s. 650; Cervini, *The Deviant's*, s. 18; Fritz Bauer, dopis Paulu Wagnerovi, 8. července 1948. Materiály ve vlastnictví Helle Wagnerové. Bauer nabídl, že se rozvede se svou formální manželkou Annou Marií Petersenovou, ona však patrně byla ochotná toto uspořádání zachovat, pokud by mu pomohlo zajistit další krytí, zřejmě pro jeho homosexualitu (Anna Maria Petersenová, rozhovor vedený Irmtrudou Wójakovou, 28. února 1997, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 228).

¹¹ Fritz Bauer, dopis Kurtu Schumacherovi, 24. dubna 1949. AdsD, pozůstalost Kurta Schumachera, 2/KSAA000071, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 228–229; Dittmann, „Der private“, *Schriftenreihe des „Fritz Bauer Freundeskreises“*, 2013, s. 1; Ehrhardt (ed.), *Aufbauzeit*, s. 9, 148; Sauer, „Situation“, bez datace. *Leben in Braunschweig*, online zdroj; Biegel, *75 Jahre*, část 4, s. 14.

¹² Sohn, *Im Spiegel*, s. 54; Dittmann, „Der private“, *Schriftenreihe des „Fritz Bauer Freundeskreises“*, 2013, s. 2; Ehrhardt (ed.), *Aufbauzeit*, s. 9; Heitefuss, *Braunschweig*, s. 119; Ausmeier, *Klagges*, s. 9–10, 25; „Dr. Bauer“, *Braunschweiger Presse*, 2. srpna 1950, s. 7; „Amtseinführung“, *Braunschweiger Zeitung*, 2. srpna 1950, bez stránkování.

¹³ „Schlicht“, *Braunschweiger Presse*, 17. listopadu 1949, s. 6. Jak poznamenává Helmut Kramer, soudcovských talárů byl nedostatek. „Daly se objednat pouze u speciální firmy a prostřednictvím právníckého sdružení. Tam jste mohli uvést své míry podle předpisů. Soudci museli mít taláry s určitým druhem kožešinového lemu a advokáti měli lem jiný. Mnoho soudců bylo tehdy vyhozeno a spousta talárů tam jen tak ležela, pak jste si jeden mohl vzít.“ (Helmut Kramer, rozhovor s Jackem Fairweatherem a Florine Miezovou, 4. října 2020). Podnik Richard Graefe v Lüdenscheidu byl jedním z mála, které takové taláry vyráběly („Talár nošený Fritzem Bauerem.“ Objekt 54. Shared History Project. *Jüdisches Leben in Deutschland*. Leo Baeck Institute, 2021, online zdroj). Wojak, *Fritz Bauer*, s. 229–230; Kramer, „Die NS-Justiz“, in: Kramer (ed.), *Braunschweig*, s. 29–30; Kramer, „„Gerichtstag,““, in: Loewy (ed.), *NS-„Euthanasie“*, s. 100–101; Klee, *Was sie taten*, s. 250–251; Franz Brunke, NLA HA, Nds 100 Acc. 2000/098 Nr. 3, bez stránkování; Nationalrat der Nationalen Front des Demokratischen Deutschland (ed.), *Braunbuch*, online zdroj.

¹⁴ Bauer své přítelkyni Helze Einseleové sdělil: „Když opustím svou kancelář, mám pocit, jako bych byl na nepřátelském území.“ Patrně tím odkazoval na své působení ve Frankfurtu, ale obecně to vystihovalo jeho zkušenost od okamžiku návratu do Německa (Einsele, „Worte“, in: Oberstaatsanwaltschaft beim Oberlandesgericht Frankfurt am Main [ed.], *Fritz Bauer*, s. 21, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 179).

¹⁵ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 244–247; Trentmann, *Out of*, s. 155–156.

¹⁶ Trentmann, *Out of*, s. 91, 156, 187; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 245.

---

¹⁷ Bauer citoval antisemitská vyjádření z původního případu, aby prokázal, že soud byl vůči obžalovaným zaujatý. Zároveň tvrdil, že soud vůči nim postupoval zbytečně tvrdě (II. Strafkammer des Landgerichts Braunschweig, Beschluss in der Strafsache gegen Schönbeck, Matzdorf, Wolff, Künstler / Rozhodnutí v trestní věci proti Schönbeckovi, Matzdorfovi, Wolffovi, Künstlerovi, 2. května 1949. NLA WO, 62 Nds,inv 2 č. 502, s. 189–194; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 246–247). Bauerova rodina někdy v této době uplatnila vlastní nároky na odškodnění ve Stuttgartu (Entschädigungssache Bauer, Ludwig / Odškodnění Bauer, Ludwig, bez datace. StAL, EL 350 I, BA 35321, bez stránkování; Entschädigungssache Bauer, Fritz / Odškodnění Bauer, Fritz, bez datace. StAL, EL 350 I, Bü 8657, bez stránkování).

¹⁸ Meyer-Velde, „Dann machen's“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 235.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Meyer-Velde, „Dann machen's“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 235–236.

²² Meyer-Velde, „Dann machen's“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 236. Jähner, *Aftermath*, s. 92–93, 127, 123–127; Steinbacher, *Wie der Sex*, s. 242–243.

²³ K původu Volkswartbundu a roli této organizace za války viz: Steinbacher, *Wie der Sex*, s. 31–42; k poválečným aktivitám Volkswartbundu viz: Steinbacher, *Wie der Sex*, s. 42–49. Poiger, *Jazz*, s. 57; Steinbacher, *Wie der Sex*, s. 63, 27; Blessing, „Kulturpolizei“, *Frankfurter Rundschau*, 1. prosince 1949, s. 2; Newsome, *Homosexuals*, s. 73–74. K Bauerovu uvažování o zrušení protihomosexuálních zákonů jako součásti jeho širší agendy kulturní reformy viz: Renz, „Wider die Sittenwächter“, in: Borowski a kol. (eds.), *Jahrbuch*, s. 70–93. Poválečná debata o životě gayů zůstávala hluboce regresivní a soustředila se na rozlišení mezi těmi, o nichž se věřilo, že jsou vrozeně homosexuální, a těmi, kteří si tento takzvaný sklon osvojili prostřednictvím svádění (typicky mladších mužů), což živilo veřejné obavy z obecné sexuální promiskuity a nemorálnosti mladé generace. Gieseho vlastní práce byla omezena jeho snahou získat podporu bývalých dohlížitelů na rasovou hygienu a nacistických lékařských odborníků, kteří by mohli „prokázat“ vědecký základ sexuologického výzkumu (Whisnant, *Male*, s. 71–111).

²⁴ Bauer, „Warum“, červen 1949, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 286–290; Meyer-Velde, „Dann machen's“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 236–237; Staatstheaterprogramm, *Braunschweiger Zeitung*, 7. května 1949, s. 20; Bormuth, „Ein Mann“, s. 33.

²⁵ Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 122. Srov. Adenauerův zahajovací projev v Bundestagu jako příklad jeho omezené představy německé viny (Frei, *Adenauer's*, s. 3).

7

Obnova

¹ Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 152, 156–157; Schwarz, *Konrad Adenauer*, s. 466–467; Biermann, *Konrad Adenauer*, s. 324–326.

² Globke vypracoval komentář společně se svým nadřízeným Wilhelmem Stuckartem, který byl státním tajemníkem na říšském ministerstvu vnitra. Stuckart sehrál při prosazování Norimberských rasových zákonů významnější roli než Globke a jménem ministerstva vnitra se právě on účastnil konference ve Wannsee. Po válce obdržel jen mírný trest. V roce 1936 byly k Norimberským rasovým zákonům sepsány ještě další dva komentáře. Strecker (ed.), *Dr. Hans Globke*, s. 95–100; Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 67–68, 75–76; Bästlein, *Der Fall*, s. 15–16, 139–140. Ke Globkeho roli při zavedení symbolu písmene „J“ v židovských pasech viz jeho vlastní sebeobviňující výpověď: „Globke, [Interview]“, *Der*

Spiegel, 9. května 1961, online zdroj. Frickovo doporučení pocházelo z dubna 1938, tedy z doby před tím, než byla zavedena některá z popisovaných opatření.

³ Globke cestoval v září 1941 na Slovensko jako poradce Stuckarta. Sám v Norimberku přiznal, že během této cesty jednal o „legislativě“. Ke Globkeho roli při poradenství v otázkách státního občanství viz spis, který připravil Václav Král, profesor historie na pražské univerzitě a předseda komunisty podporované antifašistické organizace (viz: tiskové prohlášení Svazu protifašistických bojovníků. Dr. Václav Král, tisková konference k případu Globke, Praha, 8. prosince 1960. Abs, NSR, Západní Berlín, k.c. 3, 1960–1964, s. 1900649–1900670). Ke korespondenci mezi Globkem a Ludwigem Eugenem (později Dollmannem), tajemníkem slovenského nacistického vůdce Franze Karmasina, ohledně cesty na Slovensko viz: BStU, MfS ASt I-7-63 GA, sv. 79, s. 97–111; Strecker (ed.), *Dr. Hans Globke*, s. 193–194, 218–219. Úplný seznam zemí, které Globke navštívil s cílem napomoci zavádění Norimberských rasových zákonů, viz: Bästlein, *Der Fall*, s. 21.

⁴ Dwork, van Pelt, *Auschwitz*, s. 299–300; Hans Globke, dopis Ludwigu Eugenovi-Dollmannovi, 22. září 1941. BStU, MfS ASt I-7-63 GA, sv. 79, s. 102; Hans Globke, dopis Ludwigu Eugenovi-Dollmannovi, 7. listopadu 1941. BStU, MfS ASt I-7-63 GA, sv. 79, s. 108–110; tiskové prohlášení Svazu protifašistických bojovníků. Dr. Václav Král, tisková konference k případu Globke, Praha, 8. prosince 1960. Abs, NSR, Západní Berlín, k. c. 3, 1960–1964, s. 1900649–1900670; Dwork, van Pelt, *Auschwitz*, s. 299–300.

⁵ „Míšencům“ prvního stupně byly povoleny některé výjimky. Ke Globkeho práci na antisemitské legislativě během války viz: Bästlein, *Der Fall*, s. 17–21. „Who Is Dr. Globke?“, *Frankfurter Rundschau*, 9. listopadu 1949, bez stránkování. NARA, Hans Globke, 640446, karton 42, složka 6, s. 21–22; Trentmann, *Out of*, s. 22; Strecker (ed.), *Dr. Hans Globke*, s. 247–249; Foth, „Die Nürnberger“, *Bulletin für Faschismus-und Weltkriegsforschung*, 2006/27, s. 63–64. Děti s jedním „árijským“ rodičem obvykle nebyly deportovány. Jiná politika však platila v Německem anektovaném a okupovaném Polsku a v Pobaltí anektovaném Sovětským svazem, kde byly takové děti klasifikovány jako židovské a podléhaly deportaci. Globkeho spisy obsahují dopis Němky Grete Heideové, která Globkemu děkovala za pomoc při záchraně jejího napůl židovského syna v roce 1940 (Grete Heideová, dopis Hansi Globkemu, 27. února 1961, citováno v: Hehl, „Der Beamte“, in: Gotto [ed.], *Der Staatssekretär*, s. 276). Globkeho denacifikační spis obsahoval prohlášení dosvědčující jeho roli při záchraně některých Židů, opomíjel však svědectví, která odhalovala jeho někdy bezcitný nezájem o ostatní.

⁶ Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 106. Ke Globkeho obhajobě, že svým komentářem a následnou protizidovskou legislativou mírnil dopady na Židy nebo jim pomáhal, viz: Globke, „Aufzeichnung“, 1956, citováno v: Hehl, „Der Beamte“, in: Gotto (ed.), *Der Staatssekretär*, s. 250–254. Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 112–113; Bästlein, *Der Fall*, s. 9–10, 24. Ke Globkeho práci na antisemitské legislativě z pozice nižšího úředníka pruské zemské vlády ve 20. letech viz: Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 59–61. Ke Globkeho vlastnímu výkladu jeho vazeb na prostředí odboje viz: Globke, „Aufzeichnung“, 1956, citováno v: Hehl, „Der Beamte“, in: Gotto (ed.), *Der Staatssekretär*, s. 256–257. „Uvědomoval jsem si, že stejně jako spoluautorství komentáře může být mylně vykládáno i mé setrvání ve funkci,“ napsal Globke v roce 1956. „Přesto jsem tehdy věřil, že bych se neměl vzdát možnosti pomáhat a že na druhé straně moje protinárodněsocialistická činnost bude později dostatečným vysvětlením mého jednání“ (Globke, „Aufzeichnung“, 1956, citováno v: Hehl, „Der Beamte“, in: Gotto [ed.], *Der Staatssekretär*, s. 258–259). Schwarz, *Konrad Adenauer*, s. 466–467. V různých obdobích po roce 1945 Globke shromažďoval čestná prohlášení bývalých přátel a kolegů, kteří se jej zastávali. Robert Kempner, německo-židovský žalobce v Norimberku, psal o své zkušenosti se spoluprací s Globkem na pruském ministerstvu vnitra (1929–1933), kdy jej slyšel vystupovat na obranu demokratických institucí, a o jeho roli svědka obhajoby i obžaloby v Norimberku, přičemž, podle Kempnerova hodnocení, vypovídal upřímně (Kempner, „Begegnungen“, in: Gotto [ed.], *Der Staatssekretär*, s. 213–229). Otto Lenz, člen Goerdelerova okruhu odboje, zatčený po atentátu na Hitlera z 20. července 1944, tvrdil, že jeho spolubojovníci z odboje požádali Globkeho, aby zůstal na ministerstvu vnitra (Lenz, „Eidesstattliche“, 3. ledna 1946, citováno v: Hehl, „Der Beamte“, in: Gotto [ed.], *Der Staatssekretär*, s. 260–262). Církevní představitelé, jako byl berlínský biskup, kardinál Konrad von Preysing, rovněž psali, že Globke využíval své postavení k tomu, aby církev předem varoval před nařízenými ministerstva vnitra namířeny proti

---

Židům (Konrad von Preysing, prohlášení, 18. ledna 1946, citováno v: Hehl, „Der Beamte“, in: Gotto [ed.], *Der Staatssekretär*, s. 266–267). Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 114. K textu Globkeho prohlášení adresovaného Kempnerovi viz: Strecker, *Dr. Hans Globke*, s. 86.

⁷ Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 107; Jacques S. Arouet, Memorandum pro Úřad zpravodajských analytiků, 7. dubna 1950. NARA, RG 263, Hans Globke, 640446, karton 42, složka 6, NAID: 139340943, s. 24; rodina Globkeových, rozhovor s Jackem Fairweatherem, Annou Schattschneiderovou a Harrietou Phillipsovou, 20. září 2021; Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 152.

⁸ Biermann, *Konrad Adenauer*, s. 325; Schwarz, *Konrad Adenauer*, s. 465–466; Williams, *Adenauer*, s. 283–285, 317–323; Frei, *Adenauer's*, s. 3. Adenauer opomněl zmínit jakékoli další země okupované Německem (Franz, *Prinzipien*, in: Creuzberger, Geppert [eds.], *Die Ämter*, online zdroj). K Adenauerovým zkušenostem za nacismu, kdy byl donucen odejít z funkce kolínského starosty a byl dvakrát zatčen, viz: Williams, *Adenauer*, s. 229–275; Frei, *Adenauer's*, s. 3; Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 122; Schwarz, *Konrad Adenauer*, s. 336; Schwarz, *Konrad Adenauer*, s. 465.

⁹ Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 158; Biermann, *Konrad Adenauer*, s. 322–323; Williams, *Adenauer*, s. 381; Schwarz, *Konrad Adenauer*, s. 468; Biermann, *Konrad Adenauer*, s. 326; Bästlein, *Der Fall*, s. 31.

¹⁰ Frei, *Adenauer's*, s. 3; Trentmann, *Out of*, s. 152.

¹¹ Wittmann, *Beyond*, s. 27; Frei, *Adenauer's*, s. 3; Trentmann, *Out of*, s. 152.

¹² Frei, *Adenauer's*, s. 5–18; Trentmann, *Out of*, s. 126.

¹³ Frei, *Adenauer's*, s. 16–17, 20, 28–30; Schwarz, *Konrad Adenauer*, s. 87, 42; Trentmann, *Out of*, s. 167–171; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 3; „Ist benachrichtigt“, *Der Spiegel*, 14. dubna 1968, online zdroj. Legislativa zaměřená na rehabilitaci bývalých nacistů, která se stala známou jako Článek 131, začala být projednávána v roce 1950 a vstoupila v platnost v roce 1952. Již v létě 1950 tvořili třetinu všech státních zaměstnanců – téměř jeden milion lidí – bývalí členové NSDAP (Frei, *Adenauer's*, s. 42; Fulbrook, *Reckonings*, s. 148).

¹⁴ Trentmann, *Out of*, s. 178–179, 180, 181–182; Fulbrook, *Reckonings*, s. 6, 184, 340–342; Trentmann, *Out of*, s. 184, 186.

¹⁵ Frei, *Adenauer's*, s. 30; „Böse“, *Der Spiegel*, 3. dubna 1956, online zdroj; Biermann, *Konrad Adenauer*, s. 325; Fulbrook, *Reckonings*, s. 249.

¹⁶ Biermann, *Konrad Adenauer*, s. 337; Schwarz, *Konrad Adenauer*, s. 534.

¹⁷ Frei, *Adenauer's*, s. 87.

¹⁸ Frei, *Adenauer's*, s. 147; Tusa, Tusa, *The Nuremberg*, s. 537. K různým intrikám soupeřících důstojníků usilujících o Adenauerovu pozornost a dále ke Gehlenovu soupeření s Theodorem von Schwerinem a Friedrichem Wilhelmem Heinzem viz: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 660–701.

¹⁹ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 585; Reese, *General*, s. 96; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 721; Reese, *General*, s. 84; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage der Organisation*, s. 48, 63, 720; Sälter, *Phantome*, s. 98–99; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage der Organisation*, s. 79–81. Gehlen podezíral novináře Ericha Kästnera, že je sovětským agentem, a nechal ho důkladně sledovat agentem pro kulturní diverzi, bývalým divadelním ředitelem Fritzem Fischerem (Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage der Organisation*, s. 63–69). Rozsáhlý přehled Gehlenova vnímání komunistické hrozby viz: Gehlen, *The Service*, s. 305–331; Sälter, *Phantome*, s. 51–53, 99; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 452.

---

²⁰ Henke, *Geheime (...)* *Die politische Inlandsspionage der Organisation*, s. 48, 63, 720; Sälter, *Phantome*, s. 98–99; Henke, *Geheime (...)* *Die politische Inlandsspionage der Organisation*, s. 79–81.

²¹ Henke, *Geheime (...)* *Die politische Inlandsspionage der Organisation*, s. 48–49. Dokument z roku 1949 uvádí mezi stovkou zaměstnanců ústředí přibližně dvacet šest bývalých nacistů. Jak upozorňuje Sälter, skutečný počet byl pravděpodobně vyšší, protože ústředí mělo asi 250 členů (Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 89). Critchfield, *Partners*, s. 82; Reese, *General*, s. 111; Breitman (ed.), *U.S. Intelligence*, s. 392; Sälter, *Phantome*, s. 65, 106, 128; Critchfield, *Partners*, s. 82; Breitman (ed.), *U.S. Intelligence*, s. 383; Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 96–97. Rudolf Röder si stěžoval, že jeho popravčí komando, které působilo v Polsku v roce 1939, nedokázalo zabít lidi dostatečně rychle. Později vedl jednotku ruských kolaborantů, která za nepřátelskými liniemi zabíjela a loupila (Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 218–222).

²² Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 937; Critchfield, *Partners*, s. 166–167, 207.

²³ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 658; Hett, Wala, *Otto John*, s. 91; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 678; Hett, Wala, *Otto John*, s. 86, 125; Janssen, „Der Fall“, *Die Zeit*, 6. září 1985, online zdroj. „Z hlediska naší kontroly budoucí německé zpravodajské služby,“ uváděla jedna zpráva CIA, „je Utility [Gehlenovo krycí jméno] sám o sobě příliš mocný na to, aby mu bylo dovoleno tuto pozici přijmout.“ (Zpráva, květen 1950. NARA, RG 263, Reinhard Gehlen, 640446, karton 38, složka 5, NAID: 139337808, s. 135–139). Adenauer si byl pravděpodobně vědom toho, že Gehlen organizoval setkání vysoce postavených bývalých důstojníků wehrmachtu, na nichž se uvažovalo o budoucím vedení německé armády. Mezi zvažovanými byl i Adolf Heusinger, někdejší hlavní strateg invaze do Sovětského svazu, který nyní pracoval pro Gehlena (Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 658).

²⁴ Critchfield, *Partners*, s. 129; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 657, 661; autor neznámý, poznámka, 21. července 1950. Archiv BND, 4314, a Heinz Herre, deník, 21. července 1950. College of William and Mary, digitální archiv, s. 244–246, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 663; Hechelhammer, Meinl, *Geheimobjekt*, s. 149, 156, 192–195; Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor s Jackem Fairweatherem, 29. srpna 2022.

²⁵ Reese, *General*, s. 46; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 937.

²⁶ Sälter, *Phantome*, s. 365, 372; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 656; Hechelhammer, „Die ‚Dossiers‘“, in: Dülffer a kol. (eds.), *Die Geschichte*, s. 83–92.

²⁷ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1272; Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 67–68, 75–76; Tiskové prohlášení Svazu protifašistických bojovníků. Dr. Václav Král, tisková konference k případu Globke, Praha, 8. prosince 1960. Abs, NSR, Západní Berlín, k.c. 3, 1960–1964, s. 1900649–1900670; korespondence mezi Hansem Globkem a Ludwigem Dostalem-Dollmannem. BStU, MfS ASt I-7-63 GA, sv. 79, s. 97–111; Strecker (ed.), *Dr. Hans Globke*, s. 193–194, 218–219; Strecker (ed.), *Dr. Hans Globke*, s. 247–249; Foth, „Die Nürnberger“, *Bulletin für Faschismus-und Weltkriegsforschung*, 2006/27, s. 63–64.

²⁸ Reinhard Gehlen, memorandum pro Hanse Globkeho, 8. února 1951. Archiv BND, 1110, s. 92–93, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 704; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1270.

²⁹ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 657; Schwarz, *Konrad Adenauer*, s. 516. Američané již vedli jednání o znovuvyzbrojení Německa, a to částečně v reakci na narůstající napětí studené války.

³⁰ Frei, *Adenauer's*, s. 147–149; vedoucí stanice v Karlsruhe, memorandum pro vedoucího zahraniční divize M, 1. září 1951. MGLA-8039, in: Ruffner (ed.), *Forging*, sv. 2, s. 409–410; Frei, *Adenauer's*, s. 103, 163; „Meine“, *Der Spiegel*, 30. ledna 1951, online zdroj; „Sie mögen“, *Der Spiegel*, 27. února 1951, online zdroj; Frei, *Adenauer's*, s. 143–144, 152, 157. Dalšími spornými body byly procesy s generály wehrmachtu Albertem Kesselringem (1947) a Erichem von Mansteinem (1949).

---

³¹ Trentmann, *Out of*, s. 221. Nacionalistická Německá strana (Deutsche Partei) a Německá pravicová strana (Deutsche Rechtspartei) měly dohromady dvacet dva mandátů. Franz Richter byl ve skutečnosti Fritz Rössler, bývalý nacist, který pracoval pod Goebbelsem na ministerstvu propagandy. Po válce se mu podařilo nechat se úředně prohlásit za mrtvého, znovu se oženit se svou „vdovou“ a adoptovat vlastní čtyři děti (Maxwill, „Rechtsradikale“, *Der Spiegel*, 2. března 2012, online zdroj). Anglo-Jewish Association, *Germany's*, s. 21; Frei, *Adenauer's*, s. 237–238. Hedler byl následně osvobozen ve všech bodech obžaloby (Frei, *Adenauer's*, s. 239–240). Frei, *Adenauer's*, s. 252; Paulus, „Remer“, *Braunschweiger Zeitung*, 6. září 1949, s. 8. FBIInst, pozůstalost Fritze Bauera 54; „Nichts“, *Der Spiegel*, 1. prosince 1949, online zdroj; Paulus, „Remer“, *Braunschweiger Zeitung*, 6. září 1949, s. 8. FBIInst, pozůstalost Fritze Bauera 54; Grigg, „Fuehrer“, *The Washington Post*, 31. března 1952, s. 2; „Nichts“, *Der Spiegel*, 1. prosince 1949, online zdroj; Frei, *Adenauer's*, s. 252; Paulus, „Remer“, *Braunschweiger Zeitung*, 6. září 1949, s. 8. FBIInst, pozůstalost Fritze Bauera 54; Frei, *Adenauer's*, s. 251; Wolf, „Der Remer-Prozess“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 197.

³² Middleton, „Neo-Nazism“, *The New York Times*, 1. července 1951, bez stránkování; Sethe, bez názvu, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 8. května 1951, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 262; Frei, *Adenauer's*, s. 263, 260.

³³ Frei, *Adenauer's*, s. 261–266; Wolf, „Der Remer-Prozess“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 197. K Lehrově trestnímu oznámení viz: Der Strafantrag von Dr. h. c. Robert Lehr, Bundesminister des Inneren, 20. června 1951. NLA WO, 62 Nds, inv. č. 3, přír. 51/1985, č. 2/1, bez stránkování. Trentmann, *Out of*, s. 166. K Adenauerovu opožděnému prohlášení z 2. října 1951 o významu protihitlerovského odboje a spiknutí z 20. července viz: Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 73–75. Gehlen rovněž navázal kontakt se Socialistickou říšskou stranou. Jeho spolupracovníci využívali jednoho z Remerových kolegů, nacistického soudce, který podepsal rozsudky smrti nad některými účastníky spiknutí z 20. července, jako zdroj pro vyšetřování protinacistické komunistické skupiny Rote Kapelle. Bylo zřejmé, že někteří z Gehlenových mužů sympatizovali s Remerovým názorem, že spiklenci byli zrádci. Globke se cítil povinen si s Gehlenem v tichosti promluvit, aby se ujistil, že chápe problematičnost Remerových postojů (Sälter, *Phantome*, s. 173–175, 194–198). Trentmann, *Out of*, s. 70. Návrh na zákaz Socialistické říšské strany byl předložen Spolkovému ústavnímu soudu v listopadu 1951 (Frei, *Adenauer's*, s. 261–266). Domácí zpravodajská služba vyšetřovala Socialistickou říšskou stranu od léta 1951 a poskytovala Lehrovi zprávy (Frei, *Adenauer's*, s. 256, 261–266).

8

Odboj

¹ „Dr. Bauer“, *Braunschweiger Presse*, 2. srpna 1950, s. 7; „Amtseinführung“, *Braunschweiger Zeitung*, 2. srpna 1950, bez stránkování. Bauerovy úvodní poznámky narážejí na probíhající debatu mezi západoněmeckými právníky o tom, zda ponechat spojenecké zákony, například ty týkající se zločinů proti lidskosti. Bauer argumentuje, že by měly být zachovány (Bauer, „Der Kampf“, říjen 1950, in: Foljanty, Johst [eds.], *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 297–301). Frei, *Adenauer's*, s. 252; Fritz Bauer, dopis Fritzovi Heinovi, 15. května 1950. AdsD, SPD-PV, Sekr. Heine, 2/PVV 8, bez stránkování.

² Do konce roku 1952 Bauer zahájil nebo znovuotevřel 289 vyšetřování. Zvláště děkuji Jonathanu Friedmanovi za shromáždění údajů o vyšetřování v Braunschweigu (Eichmüller, „Die Verfolgung von NS-Verbrechen durch deutsche Justizbehörden seit 1945“. [Databáze při Ústavu pro soudobé dějiny v Mnichově]). Wojak, *Fritz Bauer*, s. 237. Otto Diederichs v roli zástupce velitele gestapa v Braunschweigu nejen vydával rozkazy, ale také vytvořil právní rámec, který umožnil deportaci politických vězňů a Židů z Braunschweigu na smrt do koncentračních táborů. Obvinění vznesená proti němu v roce 1947 byla stažena s odůvodněním, že ochranná vazba byla podle nacistického práva legální a že nemohl vědět o podmínkách v táboře. Krátce poté byl znovu vzat do vazby, a nakonec si ve vězení odseděl za členství v SS něco málo přes rok, načež byl propuštěn na kauci. Bauerova obžaloba Diederichse z roku 1950 byla odmítnuta soudcem, který dříve působil u nacistického

---

vojenského tribunálu. Bauer se odvolal a dosáhl odsouzení, které však bylo v únoru 1953 okresním soudem zrušeno. Není jasné, zda Bauer věděl, že Diederichs působil jako vedoucí správy SS v Rize během masových vražd lotyšských a německých Židů, které zahrnuly i Bauerovu tetu a synovce (Sohn, *Im Spiegel*, s. 190–197; Sohn, *Im Spiegel*, s. 206, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 258). Popis jednoho agresivního výroku namířeného proti Bauerovi viz: Ilona Zioková (rež.), *Fritz Bauer*, 2010.

³ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 86; „Remer“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 5. května 1951, citováno v: Fröhlich, „Der Braunschweiger“, in: Diercks, KZ-Gedenkstätte Neuengamme (eds.), *Schuldig*, s. 17.

⁴ Bericht über die öffentliche Kundgebung der SRP in Braunschweig / Zpráva o veřejném shromáždění Socialistické říšské strany v Braunschweigu, 4. května 1951. NLA WO, 62 Nds, inv. č. 3, přír. 51/1985, 2-1b, s. 5–6.

⁵ Frei, *Adenauer's*, s. 257–259, 263, 266; Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 32. Bauer předal Lehrův případ svému hlavnímu žalobci Erichu Topfovi, bývalému nacistovi, jehož minulost si Bauer již dříve prověřil. Topf případ nejprve odložil s odkazem na Remerovo tvrzení, že nevěděl o Lehrově účasti v odboji, a proto jej neměl v úmyslu urazit. Bauer následně zařídil Topfův přesun k jinému státnímu zastupitelství a sám případ Remer převzal (Fröhlich, „Der Braunschweiger“, in: Diercks, KZ-Gedenkstätte Neuengamme [eds.], *Schuldig*, s. 19–20; Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 34, 37; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 263–264). K Bauerově procesní strategii viz: Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 34, 37.

⁶ Trentmann, *Out of*, s. 69; Hoffmann, *Stauffenberg*, s. 368–369.

⁷ Hoffmann, *Stauffenberg*, s. 447, 451, 454–462, 313, 449–451.

⁸ Hoffmann, *Stauffenberg*, s. 451, 457; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 87; Hoffmann, *Stauffenberg*, s. 467; Trentmann, *Out of*, s. 69.

⁹ Gerlach, „Männer“, in: Heer, Naumann (eds.), *Vernichtungskrieg*, s. 427–446; Bauer, „Der Generalstaatsanwalt“, 20. července 1952, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 336; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 102; Fritz Bauer, dopis Karlu B. Frankovi, 2. března 1945. IfZ, ED 213, 27, bez stránkování; Trentmann, *Out of*, s. 70.

¹⁰ Fröhlich, „Der Braunschweiger“, in: Diercks, KZ-Gedenkstätte Neuengamme (eds.), *Schuldig*, s. 25–26; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 269; Wolf, „Der Remer-Prozess“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 198–200; „Remer Prozess“, Buxus Stiftung, Fritz Bauer Archiv, bez datace, online zdroj; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 267.

¹¹ Janssen, „Der Fall“, *Die Zeit*, 6. září 1985, online zdroj; Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 61–62, 96. Bauerův první dopis Johnovi ohledně tohoto případu je datován do února 1952, avšak formulace naznačuje předchozí kontakt (Fritz Bauer, dopis Ottovi Johnovi, 7. února 1952. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 24/2, bez stránkování). Bauera kontaktovala vdova po členovi jiné odbojové skupiny, tzv. Rudé kapely (Rote Kapelle), jejíž členové byli gestapem neprávem obviněni ze spolupráce se Sovětským svazem. Vdova Annette Harnacková se chtěla připojit k řízení jako žalobkyně. Bauer se cítil povinen její žádost odmítnout, protože se chtěl držet tématu odbojářů z 20. července a „neodchylovat se od této linie (...) v neprospěch trestního řízení“ (Annette Harnacková, dopis Fritz Bauerovi, 6. prosince 1951. NLA WO, 62 Nds, inv. č. 3, č. 2/1, s. 108; Fröhlich, „Der Braunschweiger“, in: Diercks, KZ-Gedenkstätte Neuengamme [eds.], *Schuldig*, s. 25; Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 64–65).

¹² Bauer, „Ein neues“, 23. října 1954, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 376–377; Renz, „Wider die Sittenwächter“, in: Borowski a kol. (eds.), *Jahrbuch*, s. 77–80; „Staatsanwalt“, *Allgemeine Gerichtszeitung*, 1952/15 (3), s. 5; Schiefelbein, „Wiederbeginn“, *Zeitschrift für Sexualforschung*, 1992/5 (1), s. 60–61; Bormuth, „Ein Mann ...“, s. 14–15.

---

¹³ Schiefelbein, „Wiederbeginn“, *Zeitschrift für Sexualforschung*, 1992/5 (1), s. 59, 64–67; „Eine Million“, *Der Spiegel*, 28. listopadu 1950, online zdroj.

¹⁴ Fritz Bauer, dopis nejvyššímu státnímu zástupci Schulzovi, 10. září 1951. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 204, s. 1. V září 1951 se Bauer zúčastnil pololetní konference právníků konané mimo Stuttgart, na níž se diskutovaly strategie zrušení paragrafu 175. To samo o sobě bylo známkou pokroku. Hamburský advokát Heinrich Ackermann na konferenci navrhl, aby se místo snahy o úplné odstranění zákona usilovalo o omezení jeho působnosti pouze na pohlavní styk s nezletilými. Bauer si přál úplné zrušení, avšak přistihl se, že i s touto dílčí strategií souhlasí, protože měla větší šanci získat podporu a rychleji zmírnit utrpení gayů (Heinrich Ackermann, „Thesen“, 13.–15. září 1951. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 204, s. 12; „Der 39.“, *Juristenzeitung*, 15. října 1951, s. 663–667). Bauer si následně vyžádal opis Ackermannovy přednášky (Fritz Bauer, Dopis Heinrichu Ackermannovi, 5. října 1951. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1., č. 204, s. 30). Právnícká konference odložila hlasování v poměru 14 : 11 ve prospěch Ackermannova postupu („Der 39.“, *Juristenzeitung*, 15. října 1951, s. 666). Bauer se také setkal s gayem a profesorem práva z Kolína nad Rýnem Richardem Langem, který byl členem nacistické strany a komentátorem Norimberských rasových zákonů (Pauly, „Kämpferische“, [recenze]“, bez datace. koeblergerhard.de, online zdroj). Lange rovněž napsal článek analyzující neúspěch předchozího odvolání k federálnímu soudu proti paragrafu 175. Upozornil, že článek 2 Základního zákona (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland), tedy západoněmecké ústavy, zakotvuje právo na „svobodný rozvoj osobnosti“, které by podle jeho názoru mohlo být vykládáno tak, že zahrnuje i sexuální orientaci. Dalším možným argumentem bylo, že paragraf 175 diskriminoval tím, že se vztahoval pouze na muže, čímž porušoval právo na rovnost. Lange dále tvrdil, že omezování sexuality jednotlivce představuje formu totalitarismu: Právě takového útlaku, jemuž měla ústava zabránit (Lange, „Strafrecht“, *Juristenzeitung*, 5. září 1951, s. 561–566). Fritz Bauer, dopis Schulzovi, 15. září 1951. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 204, bez stránkování; Hans Giese, dopis Fritz Bauerovi, 29. září 1951. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 204, s. 27. Giese byl aktivním členem nacistické strany a po válce přiznal, že má na nacistické převzetí moci příjemné vzpomínky (Whisnant, *Male*, s. 73). Ke Gieseho životu a dílu viz: Whisnant, *Male*, s. 71–79.

¹⁵ Eckhard Schimpf, rozhovor vedený Harrietou Phillipsovou, 14. května 2024; Erich Topf, dopis Fritz Bauerovi, 4. října 1951. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 204, s. 30; Fritz Bauer, návrh, 22. října 1951. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 204, s. 74–87; Fritz Bauer, návrh, 22. října 1951. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 204, s. 88–101.

¹⁶ Fritz Bauer, návrh, 22. října 1951. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 204, s. 74–87, 88–101; Heinemann, rozhodnutí, 10. listopadu 1951. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 204, s. 111–113; Goltz, rozhodnutí, 10. listopadu 1951. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 204, s. 115–118.

¹⁷ Fröhlich, „Der Braunschweiger“, in: Diercks, KZ-Gedenkstätte Neuengamme (eds.), *Schuldig*, s. 20–21; Fröhlich, „Wider die Tabuisierung“, s. 78–80; autor neznámý, dopis Fritz Bauerovi, 6. února 1952. NLA WO, 62 Nds, inv. č. 3, přír. 51-1985 2-7, s. 1.

¹⁸ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 265; Fritz Bauer, dopis Ottu Johnovi, 7. února 1952. NLA WO, 61 Nds, inv. č. 1, č. 24/2, bez stránkování; Fröhlich, „Wider die Tabuisierung“, s. 78–80; Meyer-Velde, „Dann machen's“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 242; Dittmann, „Der private“, *Schriftenreihe des „Fritz Bauer Freundeskreises“*, 2013, s. 1.

¹⁹ Wolf, „Der Remer-Prozess“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 200; Fröhlich, „Wider die Tabuisierung“, s. 69, 104; Buck, „Der 20.“, in: Graf, Fiedler, Hermann (eds.), *75 Jahre*, s. 1; Buschke, „Der Braunschweiger“, in: Buschke (ed.), *Deutsche*, s. 190; Fröhlich, „Wider die Tabuisierung“, s. 104; „Scharfe“, *Die Welt*, 8. března 1952, s. 1; Staatsanwaltschaft Braunschweig. Strafsache gegen Remer. Öffentliche Sitzung der 3. Strafkammer des Landgerichts / Státní zastupitelství v Braunschweigu. Trestní řízení proti Remerovi. Veřejné zasedání 3. trestního senátu zemského soudu, 7. března 1952. NLA WO, 62 Nds, inv. č. 3, č. 2/2, přír. 51-1985, bez stránkování; Fröhlich, „Wider die

---

Tabuisierung“, s. 65; Wolf, „Der Remer-Prozess“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 200.

²⁰ Wittmann, *Beyond*, s. 33–36.

²¹ Molitor, „Die Schatten“, *Die Zeit*, 13. března 1952 (11), s. 2–2a; Staatsanwaltschaft Braunschweig. Strafsache gegen Remer. Öffentliche Sitzung der 3. Strafkammer des Landgerichts, 7. března 1952. NLA WO, 62 Nds, inv. č. 3, č. 2/2, přír. 51-1985, s. 5; Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 105; Staatsanwaltschaft Braunschweig. Strafsache gegen Remer. Öffentliche Sitzung der 3. Strafkammer des Landgerichts, 7. března 1952. NLA WO, 62 Nds, inv. č. 3, č. 2/2, přír. 51-1985, s. 8; Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 105.

²² Staatsanwaltschaft Braunschweig. Strafsache gegen Remer. Öffentliche Sitzung der 3. Strafkammer des Landgerichts, 7. března 1952. NLA WO, 62 Nds, inv. č. 3, č. 2/2, přír. 51-1985, s. 4; Otto John, rozhovor s Hansem Speierem, 23. května 1952. Speier Papers B9F2, LOG-40. M. E. Grenander Department of Special Collections and Archives, University at Albany, State University of New York; „Beginn“, *Hannoversche Allgemeine Zeitung*, 8. března 1952, bez stránkování; Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 116; Buschke, „Der Braunschweiger“, in: Buschke (ed.), *Deutsche*, s. 191. Rozlišení mezi vlastizradou (Landesverrat) a velezradou (Hochverrat) poprvé zavedl Remer při výslechu předchozího léta (Varel, Strafsache gegen Otto-Ernst Remer / Trestní řízení proti Ottovi Ernstovi Remerovi, 28. srpna 1951. NLA WO, 2 Nds, inv. č. 3, přír. 51-1985 2-1b, s. 9–10).

²³ Staatsanwaltschaft Braunschweig. Strafsache gegen Remer. Öffentliche Sitzung der 3. Strafkammer des Landgerichts, 7. března 1952. NLA WO, 62 Nds, inv. č. 3, č. 2/2, přír. 51-1985, s. 5; Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 89–90; Staatsanwaltschaft Braunschweig. Strafsache gegen Remer. Öffentliche Sitzung der 3. Strafkammer des Landgerichts, 7. března 1952. NLA WO, 62 Nds, inv. č. 3, č. 2/2, přír. 51-1985, s. 6; Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 88–89; Wolf, „Der Remer-Prozess“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 200–201; Fröhlich, „Der Braunschweiger“, in: Diercks, KZ-Gedenkstätte Neuengamme (eds.), *Schuldig*, s. 22–23.

²⁴ Staatsanwaltschaft Braunschweig. Strafsache gegen Remer. Öffentliche Sitzung der 3. Strafkammer des Landgerichts, 8. března 1952. NLA WO, 62 Nds, inv. č. 3, č. 2/2, Zg 51-1985, s. 6. Schlabrendorff rovněž pronesl dlouhou tirádu proti levicovým aktivistům, kteří se postavili na stranu Sovětského svazu, a prohlásil je za skutečné zrádce. Obhajoba se jeho poznámek chopila a tvrdila, že právě na tyto osoby Remer po celou dobu odkazoval. Uvedený argument však neobstál vzhledem k dřívějším svědeckým výpovědím, které svědčily o opaku (Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 112–113). Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 111–112; Fröhlich, „Der Braunschweiger“, in: Diercks, KZ-Gedenkstätte Neuengamme (eds.), *Schuldig*, s. 23; Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 84.

²⁵ Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 81.

²⁶ Bauer, „Der Generalstaatsanwalt“, 20. července 1952, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 323, 325. K analýze Bauerovy závěrečné řeči viz: Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 66–67; Wolf, „Der Remer-Prozess“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 202–203.

²⁷ Bauer, „Der Generalstaatsanwalt“, 20. července 1952, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 329–331, 333–335.

²⁸ Bauer, „Der Generalstaatsanwalt“, 20. července 1952, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 326.

²⁹ Bauer, „Der Generalstaatsanwalt“, 20. července 1952, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 335–336.

³⁰ „Das Dritte Reich“, *Hannoversche Presse*, 11. března 1952, s. 2.

---

³¹ Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 96.

³² Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 66.

³³ Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 67.

³⁴ „Remer Prozess“, Buxus Stiftung, Fritz Bauer Archiv, bez datace, online zdroj; Werner Höhne, reakce na prohlášení Fritze Bauera o vině, 3. listopadu 1952, citováno v: „Remer-Prozess“, Buxus Stiftung, Fritz Bauer Archiv, bez datace, online zdroj; bez názvu, *Neue Zeitung*, 12. března 1952, citováno v: Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 99; Werner Höhne, reakce na závěrečnou řeč Fritze Bauera, 3. listopadu 1952, citováno v: „Remer-Prozess“, Buxus Stiftung, Fritz Bauer Archiv, bez datace, online zdroj. Bauer si dal záležet na tom, aby tisku předal i negativní a výhružné komentáře, které obdržel například od „Gestapo IV, Berlín“ („Braunschweiger“, *Hannoversche Presse*, 19. března 1952, s. 1).

³⁵ Buschke, „Der Braunschweiger“, in: Buschke (ed.), *Deutsche*, s. 193; Burghardt, „Vor 60 Jahren“, *Journal der Juristischen Zeitgeschichte*, 2012/6 (2), s. 50–51; Buschke, „Der Braunschweiger“, in: Buschke (ed.), *Deutsche*, s. 193; „Drei Monate“, *Hannoversche Allgemeine Zeitung*, 17. března 1952, s. 2. Remerovi právní zástupci okamžitě oznámili svůj záměr podat odvolání („Drei Monate“, *Hannoversche Allgemeine Zeitung*, 17. března 1952, s. 2).

³⁶ „Braunschweiger“, *Hannoversche Presse*, 19. března 1952, s. 1; Walter Velten, reakce na prohlášení Fritze Bauera o vině, 11. března 1952, citováno v: Buxus Stiftung, Fritz Bauer Archiv, bez datace, online zdroj; Fritz Bauer, odpověď na dopis Waltera Veltena, 19. března 1952, citováno v: „Remer-Prozess“, Buxus Stiftung, Fritz Bauer Archiv, bez datace, online zdroj; „Remer hatte“, *Hannoversche Presse*, 20. března 1952, s. 2, 2a.

³⁷ Merseberger, *Schumacher*, s. 498–500, 523–528.

³⁸ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 277.

9

Frontová linie

¹ Frei, *Adenauer's*, s. 287, 274. Adenauerův kabinet původně schválil návrh na zákaz Socialistické říšské strany v listopadu 1951. Zákaz ústavního soudu vstoupil v platnost 23. října 1952 (Frei, *Adenauer's*, s. 260–261, 264–266, 269–270, 274). Moeller, *War*, s. 27–28, 26; Bergmann, „Sind die Deutschen“, in: Bergmann, Erb (eds.), *Antisemitismus*, s. 114; Moeller, *War*, s. 27. Ke Globkeho podpoře reparací viz: Kempner, „Begegnungen“, in: Gotto (ed.), *Der Staatssekretär*, s. 227. Hrozba krajní pravice nezmizela. Britové skutečně v lednu 1953 zatklí jednoho z náměstků Josepha Goebbelse, Wenera Naumanna, kvůli spiknutí, jehož cílem bylo infiltrovat nacistické příznivce do jedné z hlavních pravicových politických stran (Frei, *Adenauer's*, s. 277). Podle zprávy americké vojenské správy v Německu (Office of Military Government for Germany, United States, OMGUS) vzrostly „demonstrativně antisemitské“ postoje z 10 procent v roce 1949 na 34 procent v roce 1952; 37 procent oslovených si stále myslelo, že by se Německu vedlo lépe bez Židů, a 44 procent bylo nerozhodnutých (Bergmann, „Sind die Deutschen“, in: Bergmann, Erb [eds.], *Antisemitismus*, s. 113–115). Západní Německo přijalo v roce 1956 zákon o odškodnění (Bundesentschädigungsgesetz), zpětně platný od roku 1953, který poskytoval dodatečné odškodnění obětem politického, náboženského a rasového pronásledování. Avšak opět byl omezen na ty osoby, které mohly prokázat, že v dané době měly německé státní občanství (Trentmann, *Out of*, s. 180).

² Frei, *Adenauer's*, s. 73, 308–309; Trentmann, *Out of*, s. 387–388. Počet pravděpodobných přeživších nedávno snížil na pouhých 100 000 (Trentmann, *Out of*, s. 387–388). Zároveň Adenauer prosadil několik zákonů, které chránily německé podniky před jakýmkoli soukromými nároky na odškodnění, jež by přeživší z koncentračních táborů uplatňovali u soudů. Bývalému vězni z Osvětimi Norbertu Wollheimovi

---

bylo v roce 1953 přiznáno odškodnění společnosti IG Farben, která využívala otrockou práci vězňů z tábora při výstavbě chemického závodu Buna-Monowitz (Auschwitz III). Rozsudek ve Wollheimově případě byl později zrušen (Fulbrook, *Reckonings*, s. 254–255).

³ Whisnant, *Male*, s. 105–107; Trentmann, *Out of*, s. 201–202; Poiger, *Jazz*, s. 47.

⁴ Wolf von Kahlden, poznámka, 8. srpna 1952. Archiv BND, 104054, s. 169–172, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 783; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 548–549; „Böse“, *Der Spiegel*, 3. dubna 1956, online zdroj.

⁵ Trentmann, *Out of*, s. 377; Jaraus, *After*, s. 39. Adenauer získal předběžný souhlas Spojenců se zřízením západoněmecké armády o síle 120 000 mužů již v předchozím roce, a to podpisem evropské obranné dohody, avšak skutečné znovuvybrojení nemohlo začít, dokud nebyla udělena plná nezávislost, která mohla být vzdána ještě několik let. Mezitím byla v květnu 1952 podepsána obranná smlouva známá jako Smlouva o založení Evropského obranného společenství, ta však byla nakonec opuštěna poté, co ji v roce 1954 odmítl francouzský parlament.

⁶ Delmer, „Hitler“, *Daily Express*, 17. března 1952, citováno v: Kellerhof, von Kostka, *Capital*, s. 143–144.

⁷ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 763; Delmer, „Hitler“, *Daily Express*, 17. března 1952, citováno v: Kellerhof, von Kostka, *Capital*, s. 143–144.

⁸ Ke Gehlenovu hodnocení hrozby ze strany Východního Německa viz: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 760–763. Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021.

⁹ Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 375–378; Hechelhammer, *Spion*, s. 124; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 845; Hechelhammer, *Spion*, s. 119–121; Gehlen, *The Service*, s. 157; Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 886.

¹⁰ Höhne, Zolling, *The General*, s. 196; Heidenreich, Münkel, Stadelmann-Wenz, *Geheimdienstkrieg*, s. 284; Höhne, Zolling, *The General*, s. 195–196; Heidenreich, Münkel, Stadelmann-Wenz, *Geheimdienstkrieg*, s. 287–288.

¹¹ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 841; rodina Globkeových, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, Annou Schattschneiderovou a Harrietou Phillipsovou, 20. září 2021; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 864.

¹² Otto John, rozhovor vedený Hansem Speierem, 23. května 1952. Speier Papers B9F2, LOG-40. M. E. Grenander Department of Special Collections and Archives, University at Albany, State University of New York; Gehlen, *The Service*, s. 153–154; James Critchfield, memorandum, 6. listopadu 1952. NARA, RG 319, Entry 134A, Reinhard Gehlen, sv. 1, 20F3, s. 60–62, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 793; Hett, Wala, *Otto John*, s. 125; Reinhard Gehlen, poznámka, 7. listopadu 1952. Archiv BND, 1110, s. 360, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 794; Hett, Wala, *Otto John*, s. 124–125; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 742. John byl ženatý s o deset let starší klasicky vzdělanou židovskou operní pěvkyní, s níž neměl děti, a údajně se během války stýkal s homosexuálem a sympatizantem Sovětského svazu (Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 445–446; Hett, Wala, *Otto John*, s. 70–71). Schwartz, *Homosexuelle*, s. 251–252; Otto John, rozhovor vedený Hansem Speierem, 23. května 1952. Speier Papers B9F2, LOG-40. M. E. Grenander Department of Special Collections and Archives, University at Albany, State University of New York; Gehlen, *The Service*, s. 154–155; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 439–440; Janssen, „Der Fall“, *Die Zeit*, 6. září 1985, online zdroj; Schwartz, *Homosexuelle*, s. 250; Janssen, „Der Fall“, *Die Zeit*, 6. září 1985, online zdroj. K nepřátelství mezi Gehlenem a Johnem viz: Hett, Wala, *Otto John*, s. 127–128; Goschler, Wala, „Keine neue“, s. 135.

¹³ Janssen, „Der Fall“, *Die Zeit*, 6. září 1985, online zdroj; Hett, Wala, *Otto John*, s. 107.

---

¹⁴ Hett, Wala, *Otto John*, s. 108–109; Janssen, „Der Fall“, *Die Zeit*, 6. září 1985, online zdroj; Hett, Wala, *Otto John*, s. 112.

¹⁵ Schwartz, *Homosexuelle*, s. 252; Gehlen, *The Service*, s. 154; Janssen, „Der Fall“, *Die Zeit*, 6. září 1985, online zdroj.

¹⁶ [Becker], „Des Kanzlers“, *Der Spiegel*, 21. září 1954, online zdroj; Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021.

¹⁷ [Becker], „Des Kanzlers“, *Der Spiegel*, 21. září 1954, online zdroj.

¹⁸ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 856, 898.

¹⁹ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 886; Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021.

10

Průlom

¹ „Zum Generalstaatsanwalt“, *Frankfurter Rundschau*, 24.–25. března 1956, s. 4; bez názvu, *Frankfurter Rundschau*, 9. dubna 1956, s. 4; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 278; Falk, *Entnazifizierung*, s. 245–254. Zinn Bauera pravděpodobně znal prostřednictvím Kurta Schumachera nebo Karla Geilera, bývalého školitele Bauerovy disertační práce, jenž se stal prvním poválečným ministerským předsedou Hesenska (Philip-André Zinn, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 16. února 2021). Bez názvu, *Frankfurter Rundschau*, 2. března 1956, s. 4; Albrecht-Heider, Ahäuser (eds.), *Frankfurter*, sv. 2, s. 14–38, 73–74; Gerhard Wiese, rozhovor vedený Domagałou-Pereirou, 23. prosince 2019, citováno v: Domagała-Pereira, Dudek, „Meine Lebensaufgabe“, *Deutsche Welle*, 6. prosince 2019, online zdroj; Meyer-Velde, „Dann machen’s“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 241; Bauer, „Die Stärke“, únor 1954, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 368–372; Renz, „Wider die Sittenwächter“, in: Borowski a kol. (eds.), *Jahrbuch*, s. 74.

² Wojak, *Fritz Bauer*, s. 278; Müller-Doohm, *Adorno*, s. 541, 472–477; Jeffries, *Grand Hotel*, s. 269–271.

³ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 156; „Zeitliste“, 2021. Stadt Frankfurt, online zdroj; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 156; Freimüller, *Frankfurt*, s. 29–31, 33, 36. Synagoga ve čtvrti Westend přežila proto, že za nacismu sloužila jako sklad kulis frankfurtské opery. Její interiér byl ovšem v březnu 1944 zničen zápalnými bombami (Freimüller, *Frankfurt*, s. 36). Müller-Doohm, *Adorno*, s. 510.

⁴ Poiger, *Jazz*, s. 80–81; Albrecht-Heider, Ahäuser (eds.), *Frankfurter*, sv. 2, s. 41; Poiger, *Jazz*, s. 81, 107, 46; „Adolf Hitler“, *Frankfurter Rundschau*, 1. března 1956, s. 3; Müller-Doohm, *Adorno*, s. 541.

⁵ Bauer, „Im Kampf“, duben 1955, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 455; Bauer, „Die Strafe“, 24. září 1949, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 292; Bauer, „Die Kriminalität“, květen 1951, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 304–307; Bauer, „Widerstand“, červenec 1956, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 465.

⁶ Fulbrook, *Reckonings*, s. 233; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 79–81. Proces s Gerhardem Petersem, výkonným ředitelem firmy Degesch, německé společnosti pro hubení škůdců a výrobce Cyklonu B, skončil jeho osvobozením. Další dva procesy se zaměřily na vězeňské funkcionáře, nikoli na příslušníky SS, kteří jim ve skutečnosti veleli (Stengel, *Die Überlebenden*, s. 79–80). „Prosecutor“, *The Washington Post*, 21. prosince 1958, s. A4. V lednu 1950 působilo u hesenských soudů 595 soudců a 147 státních zástupců. Z nich bylo 228 soudců (38,32 procenta) klasifikováno jako „nedotčení“ denacifikací, 60 (10,08 procenta) jako „očistění“ a 307 právníků (51,6 procenta) jako „stoupenci“. V případě státních zástupců bylo 50 (34,01 procenta) označeno jako „nedotčení“, 16 (10,38 procenta) jako „očistění“ a 81

(55,1 procenta) bylo považováno za „přísluhovače“ (Meusch, *Von der Diktatur*, s. 229). Stengel, *Die Überlebenden*, s. 80; Eichmüller, „Die juristische“, *Einsicht 12: Bulletin des Fritz Bauer Instituts*, podzim 2014, s. 42; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBIInst, část 1; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 66–67; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 403–407; bez názvu, *Frankfurter Rundschau*, 27. července 1956, s. 4. Beckerleho případ byl v dubnu 1957 odložen buď z důvodu promlčení, nebo pro nedostatek důkazů (Wojak, *Fritz Bauer*, s. 407).

⁷ Bauer, „Das politische“, 20. srpna 1963, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1053; Reitlinger, *The Final Solution*, s. xiii–iv. Bauer četl Poliakovovo dílo nejpozději roku 1959 (Renz, „Der 1 (...) Zwei Vorgeschichten“, *Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, 2002/50 [7], s. 19). Poliakov, *Harvest*, s. 282; Levi, *The Black Hole*, s. 28; Wachsmann, *KL*, s. 12. Od roku 1950 došlo k prudkému poklesu počtu vydávaných pamětí (Stengel, *Hermann Langbein*, s. 289).

⁸ Einsele, „Worte“, in: Oberstaatsanwaltschaft u Frankfurt am Main Oberlandesgericht (ed.), *Fritz Bauer*, s. 20; Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 703; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBIInst, část 1; Gerhard Wiese, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Florine Miezovou, 2. října 2020; Wassermann, „Fritz Bauer“, in: Glotz, Langenbacher (eds.), *Vorbilder*, s. 296–298.

⁹ K rozhodnutí Spolkového soudního dvora přidělit Eichmannův spis Bauerovu úřadu viz: Entscheidung BGH / Rozhodnutí Spolkového soudního dvora, 26. října 1956 (2 sign. 74/56). HHStAW, 461, 33532, s. 163–164. Wojak, *Fritz Bauer*, s. 282–283.

¹⁰ Poliakov, Wulf, *Das Dritte Reich*, s. 221.

¹¹ Zatykač na Adolfa Eichmanna, 24. listopadu 1956. BA K, B141 21887, s. 32. Novinové výstřižky byly zahrnuty do Eichmannova vyšetřovacího spisu, který byl Bauerovi zaslán v roce 1956 (Wojak, *Fritz Bauer*, s. 284). Stangneth, *Eichmann*, s. 98–99, 155, 158. Skromná zjištění vídeňské policie uváděla, že Eichmann byl obviněn z vícenásobných vražd v koncentračních táborech. Jejich tvrzení, že byl velitelem Osvětimi, bylo naprosto chybné (Sachverhaltsdarstellung / Popis skutkového stavu, 11. května 1955. HHStAW, 461, 33531, s. 2–4). Fulbrook, *Reckonings*, s. 263.

¹² Baumann a kol., *Schatten*, s. 69–75; Schenk, *Auf dem rechten*, s. 125–130. Zdá se, že Eichmannovo jméno bylo na začátku roku 1957 formálně zařazeno na západoněmecký seznam „hledaných“ osob, avšak nebyly podniknuty žádné další kroky (Stangneth, *Eichmann*, s. 189). Gerhard Wiese, rozhovor s Almutou Schoenfeldovou, 20. května 2020; Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 703; Einsele, „Worte“, in: Oberstaatsanwaltschaft u Frankfurt am Main Oberlandesgericht (ed.), *Fritz Bauer*, s. 19–22; Falk, *Entnazifizierung*, s. 369.

¹³ Dieter Wisliceny, svědectví, 3. ledna 1946. Yale Law School. The Avalon Project. Nuremberg Trial Proceedings, sv. 4, online zdroj.

¹⁴ Policie v Korbachu, dopis frankfurtskému státnímu zastupitelství, 23. listopadu 1956. HHStAW, 461, 33532, s. 173; „Der organisierte“, *Frankfurter Rundschau*, 4. dubna 1957, s. 2; rozhovor s W. Grothem, citováno v: Lilienthal, „Hermann Krumei“, bez datace. Gedenkportal Korbach, s. 27; bez názvu, bez datace. StadtA KB, citováno in: Lilienthal, „Hermann Krumei“, bez datace. Gedenkportal Korbach, s. 27; Hermann Krumei, výslech, 1. dubna 1957. HHStAW, 461, 33533, s. 365; bez názvu, bez datace. BA Bayreuth, ZLA 1, 15306115, s. 150, 151, 153, citováno v: Lilienthal, „Hermann Krumei“, bez datace. Gedenkportal Korbach, s. 27; Hermann Krumei, výslech, 1. dubna 1957. HHStAW, 461, 33533, s. 366; Uslar von, „Der ehrenwerte“, *Die Zeit*, 24. června 1966, citováno v: Lilienthal, „Hermann Krumei“, bez datace. Gedenkportal Korbach, s. 28. Zvláště děkuji Harrietě Phillipsově za výzkum materiálů ke Krumeymu.

¹⁵ Brand vedl organizaci Va'adat ha-ezra ve-ha-hacala (Pomocný a záchranný výbor) společně s obchodníkem s diamanty a klenotníkem Samuem Springmannem a novinářem Rezső Kasztnerem. Brand pomáhal židovským uprchlíkům uniknout z Ukrajiny, Polska a Slovenska do Budapešti, kde jim

---

zajišťoval falešné doklady (Weissberg, *Desperate*, s. 16–19). Yablonka, *The State*, s. 117; Fritz Schnellbögl, dopis Arnoldu Buchthalovi, 5. prosince 1956. HHStAW, 461, 33532, s. 201R–201V; Georg Friedrich Vogel, záznam, 15. prosince 1956. HHStAW, 461, 33532, s. 201R; Weissberg, *Desperate*, s. 1–2. První maďarský transport vyjel 15. května 1944, tedy tři týdny po Eichmannově setkání s Brandem.

¹⁶ Weissberg, *Desperate*, s. 91.

¹⁷ Weissberg, *Desperate*, s. 91–95; Hansi Brandová, svědectví, 29. května 1961. Proces s Adolfem Eichmannem: 56. zasedání, The Nizkor Project, online zdroj.

¹⁸ Weissberg, *Desperate*, s. 91.

¹⁹ Weissberg, *Desperate*, s. 92–93.

²⁰ Weissberg, *Desperate*, s. 104; Yablonka, *The State*, s. 117; Hansi Brandt, svědectví, 31. května 1961. Proces s Adolfem Eichmannem: 59. zasedání, citováno v: Zweig, *The Gold Train*, s. 223–232, in: Cesarani, *Becoming*, s. 179; Pasternak-Slater, „Kasztner’s“, *Areté*, 2004/15, s. 13; Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 3, s. 31–32. Krumeý osobně dohlížel na takzvaný Kasztnerův transport. Na Eichmannův výslovný rozkaz neměla být rodina Joela Branda zařazena (Margit Fendrichová, rozhovor vedený Annou Porterovou, in: Porter, *Kasztner’s*, s. 26; Joel Brand, výpověď, 21. března 1957. HHStAW, 461, 33533, s. 334–337). Joel Brand, výpověď, 14. března 1957. HHStAW, 461, 33532, s. 332.

²¹ Kasztner byl zastřelen poblíž svého domova v Tel Avivu dne 15. března 1957. „Joel Brand“, *The New York Times*, 15. července 1964, bez stránkování; Wilkinson, „Hansi Brand“, *Los Angeles Times*, 19. dubna 2000, bez stránkování; Douglas, Rivka Yoselewska, in: Freeman, Lewis (eds.), *Law*, sv. 2, s. 289–290; Brand byl vyslýchán Vogelem 12., 13., 14. a 21. března 1957 a poté znovu 15. a 17. dubna 1957, výpověď z 17. dubna se týkala Hunscheho. Výpovědi z 12.–14. března se nacházejí v: HHStAW, 461, 33532; výslech z 21. března v: HHStAW, 461, 33533. Dubnové výpovědi se nacházejí v: Hansi and Yoel Brand Collection, YVA, složka 22. Joel Brand, výpověď, 12. března 1957. HHStAW, 461, 33532, s. 316; Brand, výpověď, 14. března 1957. HHStAW, 461, 33521, s. 328.

²² Arnold Buchthal, poznámka, 1. dubna 1959. HHStAW, 461, 33533, s. 362; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBIInst, část 1.

²³ Hermann Krumeý, výslech, 1. dubna 1957. HHStAW, 461, 33533, s. 368.

²⁴ K informacím o Krumeýově zatčení viz: „SS-Obersturmbannführer“, *Frankfurter Rundschau*, 2. dubna 1957. HHStAW, 461, 33694. Krumeý, Hermann aj.: Handakten, sv. 1, s. 12; „Der organisierte“, *Frankfurter Rundschau*, 4. dubna 1957. HHStAW, 461, 33694. Krumeý, Hermann aj.: Handakten, sv. 1, s. 13; „Wegen der Tötung“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 4. dubna 1957. HHStAW, 461, 33694. Krumeý, Hermann aj.: Handakten, sv. 1, bez stránkování; „Früherer“, *Frankfurter Neue Presse*, 4. dubna 1957. HHStAW, 461, 33694. Krumeý, Hermann aj.: Handakten, sv. 1, s. 16; „Lkw und Geld“, *Abendpost*, 4. dubna 1957. HHStAW, 461, 33694. Krumeý, Hermann aj.: Handakten, sv. 1, s. 17; Stangneth, *Eichmann*, s. 313.

²⁵ Jeffries, *Grand Hotel*, s. 269–271; Müller-Doohm, *Adorno*, s. 631–633; Trentmann, *Out of*, s. 193; Alexander Kluge, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 2. září 2021; Freimüller, *Frankfurt*, s. 85; Sälter, *Phantome*, s. 432–433; Kluge, „*Wer ein Wort...*“, s. 8.

²⁶ Alexander Kluge, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 2. září 2021; Bundesverfassungsgericht / Spolkový ústavní soud, rozsudek, 10. května 1957. 1 BvR 550/52, OpenJure, online zdroj.

²⁷ Stengel, *Hermann Langbein*, s. 215–216, 418; Trentmann, *Out of*, s. 196–199; Brockhaus, *Der Neue*, s. 151.

---

²⁸ Langbein, *People*, s. 491; Pendas, *The Frankfurt*, s. 25; Ilona Porębská, rozhovor vedený Harriettou Phillipsovou, 17. září 2021; Daniel Langbein, Kurt Langbein, rozhovor vedený Florine Miezovou, 8. prosince 2021; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 143–210; Langbein, *People*, s. 480–481.

²⁹ Nedostatek všeobecných znalostí o Osvětimi byl částečně způsoben okolnostmi osvobození tábora. Do ledna 1945 už byly desítky táborů osvobozeny a široce medializovány a zájem o nacistická zvěrstva slábl. Levi, *The Drowned*, s. 75; Dwork, van Pelt, *Auschwitz*, s. 276–349. Odhady počtu obětí tábora se lišily. Komunistické úřady uváděly čtyři miliony. Velitel Höss se přiznal k více než dvěma milionům („Der Vergaser“, *Der Spiegel*, 2. prosince 1958, online zdroj).

³⁰ Stengel, *Hermann Langbein*, s. 164, 181–182; „Auschwitz-Komitee“, *Frankfurter Rundschau*, 1.–2. června 1957; „Auschwitz-Komitee“, *Frankfurter Rundschau*, 3. června 1957; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 161–164, 178–179; Fullbrook, *Reckonings*, s. 253–255; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 135–138; Henry Ormond, dopis E. G. Löwenthalovi, 9. července 1957, citováno v: Witte, *Alles*, nepublikovaný strojopis, FBIInst, s. 305; Rauschenberger, „Recht“, in: Rauschenberger (ed.), *Rückkehr*, s. 41–44; Stangneth, *Eichmann*, s. 387; Witte, *Alles*, nepublikovaný strojopis, FBIInst, s. 308–310. Henry Ormond se původně jmenoval Heinz Neumeyer. Stejně jako Bauer byl v roce 1933 pro své židovství propuštěn z funkce mladšího soudce. Během listopadového pogromu v roce 1938 byl zatčen a vězněn až do poloviny roku 1939 v Dachau, poté se mu podařilo uprchnout do Anglie. V roce 1940 byl internován a po propuštění s odstupem vstoupil do britské armády. Velmi děkuji Thomasu Ormondovi za zpřístupnění otcova kalendáře a postřehů. Gańczak, *Jan Sehn*, s. 189. Langbein poprvé uvádí setkání s Bauerem v únoru 1959, je však velmi pravděpodobné, že se setkali již na konferenci Mezinárodního osvětimského výboru v květnu 1957. Zdá se pravděpodobné, že Ormond se s Bauerem poprvé setkal v červenci 1956, jak vyplývá z Ormondova deníkového záznamu z 5. července 1956 (Henry Ormond, deník 1959–1961, bez stránkování. Materiál ve vlastnictví Waltera Witteho).

³¹ Stengel, *Hermann Langbein*, s. 179; Freimüller, *Frankfurt*, s. 256; Bauer, „Lebendige“, 9. června 1963, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1069–1075; Trentmann, *Out of*, s. 204–206; Heimsath, „Trotz allem“, s. 178. Pamětní deska Anne Frankové byla odhalena rovněž v ulici Ganghoferstrasse ve Frankfurtu, kde se narodila (bez názvu, *Frankfurter Rundschau*, 1.–2. června 1957, s. 5).

11

Rebelové

¹ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 291; Stangneth, *Eichmann*, s. 114, 143; Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 458; Stangneth, *Eichmann*, s. 238, 151, 333, 241–257, 267. Francouzský novinář Maurice Bardèche navázal na zamlčování ze strany SS v období vraždění a v roce 1948 tvrdil, že v Osvětimi byly plynovány pouze vši, že většina úmrtí byla způsobena epidemiemi a tím, že se vězni navzájem zabíjeli. Dále tvrdil, že svědeckým výpovědím nelze důvěřovat, protože pocházejí „z úst Židů a komunistů“ (Igounet, *Histoire*, bez stránkování).

² Stangneth, *Eichmann*, s. 325. Zdá se, že domácí zpravodajská služba se rovněž zajímala o Eichmannovo místo pobytu a obrátila se s žádostí o další informace na německé velvyslanectví v Buenos Aires. Velvyslanectví odpovědělo o dva měsíce později, že jejich šetření nepřinesla žádné výsledky. Gehlen rovněž neviděl důvod pátrat dál (154, žádost o informace o místě pobytu Adolfa Eichmanna, 1. září 1959. BND-Archiv, 100470, s. 35; 409/1a, dopis Oddělení 154 o místě pobytu Adolfa Eichmanna, 8. září 1959. BND-Archiv, 100470, s. 36; Stangneth, *Eichmann*, s. 325). „Naziblutrichter“, *Neues Deutschland*, 26. ledna 1956, s. 2; Miquel von, *Ahnden*, s. 28.

³ „Böse“, *Der Spiegel*, 3. dubna 1956, online zdroj.

⁴ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 757; Hechelhammer, *Spion*, s. 116, 153; Gehlen, *The Service*, s. 158; Geyer, *Am Anfang*, s. 95; Felfe, *Im Dienst*, s. 299; Geyer, *Am Anfang*, s. 96; Reese, *General*, s. 87.

---

⁵ Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 420–424. Deník Anne Frankové byl poprvé vydán německy v roce 1950, ale širší odezvy u německé veřejnosti se dočkal až po brožovaném vydání v roce 1955 a po divadelní adaptaci z roku 1956. Viz: Freimüller, *Frankfurt*, s. 246; „Im Hinterhaus“, *Der Spiegel*, 9. října 1956, online zdroj. Analýzu německého přijetí Deníku Anne Frankové nabízí: Heimsath, „*Trotz allem*“, s. 178.

⁶ Tobin, *Crossroads*, s. 236, 119–125; Tobin, „No Time“, *Central European History*, 2011/44 (4), s. 701; Fulbrook, *Reckonings*, s. 281; Tobin, *Crossroads*, s. 280–281. Popis událostí v Gargždai viz: Tobin, *Crossroads*, s. 5–17. „Nazi Officer“, *Jewish Telegraphic Agency*, 14. července 1958, online zdroj.

⁷ Weinke, *Eine Gesellschaft*, s. 19; Fröhlich, „*Wider die Tabuisierung*“, s. 316; Osterloh, Vollnhals (eds.), *NS-Prozesse*, s. 240; Hofmann, „*Ein Versuch*“, s. 49, pozn. 108.

⁸ Ibrook, *Reckonings*, s. 247; Hofmann, „*Ein Versuch*“, s. 78–81; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 950.

⁹ Hechelhammer, *Spion*, s. 125–126, 165.

¹⁰ Poiger, *Jazz*, s. 81; Moses, *German*, s. 58; Jaide, *Das Verhältnis*, s. 73; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 940, 1069.

¹¹ Z. Barcikowski, poznámka týkající se Reinharda Streckera, 19. srpna 1965. IPN, Bu 1218/34495, s. 3; Madajczyk, „Kim byl“, *Rocznik Polsko-Niemiecki*, 2018/26, s. 131–132; Z. Barcikowski, poznámka týkající se Reinharda Streckera, 19. srpna 1965. IPN, Bu 1218/34495, s. 1; Glienke, „Die Ausstellung“, Aktives Museum, Berlin. *Mitglieder-Rundbrief* 83, srpen 2020, s. 9; Glienke, *Die Ausstellung (...) Zur Geschichte*, s. 67–70; Reinhard Strecker, rozhovor vedený Annou Schattschneiderovou, 10. července 2020; Gieseke, *The History*, s. 49, 38; Lepiarz, „Bezkarň“, *Deutsche Welle*, 31. srpna 2019, online zdroj.

¹² Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1011–1012; Glienke, „Die Ausstellung“, Aktives Museum, Berlin. *Mitglieder-Rundbrief* 83, srpen 2020, s. 10–11; Glienke, „Die Ausstellung“, in: Weisbrod (ed.), *Demokratische*, s. 31–34; Rigoll, *Staatsschutz*, s. 145–146.

¹³ Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1014; Harlan, Veit, s. 134, 41; „Harlan“, *AJR Information*, červen 1955, s. 3; Harlan, *Hitler*, s. 232, 59–64; Harlan, Veit, s. 51, 111.

¹⁴ Harlan, *Hitler*, s. 79, 85–87; Woelk, „Authenticity“, in: Helfer, Donahue (eds.), *Nexus 3: Essays*, s. 171–186; Harlan, *Das Vierte*, 1962. Kinemathek, Nachlass Thomas Harlan / pozůstalost Thomase Harlana, 201312 LzK 4/47 4 019, s. 3, 2. Co už Harlan nevěděl, byl fakt, že Gehlen měl vazby jak na Josta, tak na Sixe. V době Harlanova vystoupení Gehlen zvažoval, že Josta zaměstná, i když k tomu nakonec nedošlo. Six už pro Gehlena pracoval a znal většinu bývalých příslušníků SS v jeho štábu (NARA, RG 263, druhé vydání jmenných seznamů, spis: Franz Six, NAID: identifikátor: 139397970). Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 148; Hachmeister, *Der Gegnerforscher*, s. 305; „Merkt euch“, *Der Spiegel*, 29. prosince 1949, online zdroj. Přesný vztah Sixe k BND není jasný. Podle dokumentů CIA byl zaměstnancem. Hachmeister však cituje tehdejšího prezidenta BND Konrada Porznera, který uvedl, „že prof. Six nebyl ani zaměstnancem na plný, ani na částečný úvazek a rovněž nebyl informátorem Spolkové zpravodajské služby, resp. její předchůdkyně“ (Hachmeister, *Der Gegnerforscher*, s. 305).

¹⁵ Harlan, *Das Vierte*, 1962. Kinemathek, pozůstalost Thomase Harlana, 201312 LzK 4/47 4 019, s. 3; Woelk, „Authenticity“, in: Helfer, Donahue (eds.), *Nexus 3: Essays*, s. 171–186; Harlan, *Hitler*, s. 86–87.

¹⁶ Harlan, *Hitler*, s. 90–91; Ryszard Kwiatkowski, udání, 19. února 1962. IPN, Bu 003273/17, sv. II, s. 121–123; Janina Trojanowska, udání, 3. května 1962. IPN, Bu 003273/17, sv. II, s. 155; Janina Trojanowska, udání, 20. července 1961. IPN, Bu 003273/17, sv. II, s. 19–20; Harlan, *Hitler*, s. 119.

¹⁷ Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1014, 1028; Hermann Langbein, dopis Thomasi Harlanovi, 24. října 1960. ÖStA, Nachlass Hermann Langbein / pozůstalost Hermanna Langbeina, E/1797: 30, bez stránkování; Glienke, *Die Ausstellung*, s. 159–160. K pravděpodobně

---

prvním Gehlenovým zprávám o Bauerovi viz: neznámý autor, zpráva o Fritzi Bauerovi, bez datace. KAS, Nachlass Hans Globke / pozůstalost Hanse Globkeho 01-070-103/2, bez stránkování. Zvláště děkuji Anne Uhlové za dohledání.

¹⁸ Neznámý autor, zpráva o Fritzi Bauerovi, bez datace. KAS, pozůstalost Hanse Globkeho 01-070-103/2, bez stránkování.

12

Sylvia

¹ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 3; Stangneth, *Eichmann*, s. 189, 317; Baumann a kol., *Schatten*, s. 69–75.

² Lothar Hermann, dopis Fritzi Bauerovi, 23. srpna 1957, citováno v: Saidon, *Letters*, s. 28–29.

³ Tamtéž; Lothar Hermann, dopis Fritzi Bauerovi, 25. června 1960. AdsD, pozůstalost Fritze Bauera, 1/FBAB 000001, bez stránkování; Harel, *The House*, s. 18.

⁴ Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 78.

⁵ Saidon, *Letters*, s. 70–71; Harel, *The House*, s. 3.

⁶ Tamtéž.

⁷ Deutschkron, *Israel*, s. 57, citováno v: Marwecki, *Germany*, s. 232; Harel, *The House*, s. 3.

⁸ Harel, *The House*, s. 3.

⁹ Harel, *The House*, s. 1, 4; Bascomb, *Hunting*, s. 105.

¹⁰ Harel, *The House*, s. 4–5.

¹¹ Harel, *The House*, s. 5; Bergman, *Rise*, s. 33–34; Cohen-Abravanel, *Art*, s. 9–10.

¹² Harel, *The House*, s. 6.

¹³ Harel, *The House*, s. 7.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Stangneth, *Eichmann*, s. 318; Bascomb, *Hunting*, s. 106–107; Harel, *The House*, s. 10–12.

¹⁷ Harel, *The House*, s. 12–13; Hemi, Lahis (eds.), *Bureau 06*, 2020, s. 26.

¹⁸ Harel, *The House*, s. 12–13; Bascomb, *Hunting*, s. 107; Lothar Hermann, dopis Fritzi Bauerovi, 25. června 1960. AdsD, pozůstalost Fritze Bauera, 1/FBAB 000001, bez stránkování.

¹⁹ Harel, *The House*, s. 12–14; Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 80–81; Saidon, *Letters*, s. 75; Stangneth, *Eichmann*, s. 318; Efraim Hofstetter, paměti, 1. ledna 1962. ISA, bez stránkování; Bascomb, *Hunting*, s. 107–108.

²⁰ Harel, *The House*, s. 14; Saidon, *Letters*, s. 20–21; Jorge Dukuen, e-mail Ester Gonzalesové Martinové, 17. listopadu 2021; Saidon, *Letters*, s. 76; „No soy“, *El Imparcial*, 24. března 1961, s. 1.

-
- ²¹ Saidon, *Letters*, s. 77; Harel, *The House*, s. 15.
- ²² Harel, *The House*, s. 15.
- ²³ Bascomb, *Hunting*, s. 108; Saidon, *Letters*, s. 135; Harel, *The House*, s. 16.
- ²⁴ Harel, *The House*, s. 16.
- ²⁵ Tamtéž.
- ²⁶ Saidon, *Letters*, s. 27; Harel, *The House*, s. 16–17; Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 81.
- ²⁷ Harel, *The House*, s. 16–18; Saidon, *Letters*, s. 26.
- ²⁸ Saidon, *Letters*, s. 21–24; Harel, *The House*, s. 18.
- ²⁹ Harel, *The House*, s. 18. Toto je pravděpodobně chybná citace, protože Sylvia měla během pobytu u své tety v San Francisku dokončit středoškolská studia (Saidon, *Letters*, s. 25).
- ³⁰ Harel, *The House*, s. 18.
- ³¹ Tamtéž.
- ³² Tamtéž.
- ³³ Harel, *The House*, s. 19.
- ³⁴ Harel, *The House*, s. 19–20; Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 81. Richter znamená v němčině „soudce“ (Bascomb, *Hunting*, s. 109).
- ³⁵ Fritz Bauer, osobní spis, bez datace. HHStAW, 505, 2000, s. 36; Fritz Bauer, pohlednice Anně Marii Petersenové, 17. března 1958. Materiál ve vlastnictví Irmtrudy Wojakové, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 290; Fritz Bauer, pohlednice Anně Marii Petersenové, 1. dubna 1958. Materiál ve vlastnictví Irmtrudy Wojakové, citováno in: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 290; Fritz Bauer, dopis Šlomovi Cohen-Abarbanelovi, 3. března 1958. Archiv Mossadu; Fritz Bauer, dopis Heinzí Meyer-Veldemu, 14. dubna 1958. FBInst, Nachlass Meyer-Velde / pozůstalost Meyer-Veldeho 10.
- ³⁶ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 40; Shavit, *My Promised*, s. 148.
- ³⁷ Fritz Bauer, dopis Heinzí Meyer-Veldemu, 14. dubna 1958. FBInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 10, bez stránkování; Fritz Bauer, pohlednice Anně Marii Petersenové, 17. března 1958. Materiál ve vlastnictví Irmtrudy Wojakové, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 290; Vered, „Displays“, 5. března 1958, HaOlam HaZe, s. 10–11; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 15; Fritz Bauer, dopis Heinzí Meyer-Veldeho, 14. dubna 1958. FBInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 10; Shavit, *My Promised*, s. 150–151; Margot Tiefenthalová, Walter Tiefenthal, rozhovor vedený Walterem Fabianem, 18. července 1973. Deutsches Exilarchiv, EB 87/112, bez stránkování.
- ³⁸ Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 83; Stangneth, *Eichmann*, s. 319; Saidon, *Letters*, s. 30–33.

¹ Staff, Eck, Weil, rozhodnutí, 18. června 1957. HHStAW 461, 33534, s. 664–668; Lilienthal, „Hermann Krumej“, bez datace. Gedenkportal Korbach, s. 29; „Der Mann“, *Der Spiegel*, 15. října 1957, online

---

zdroj; Tobin, „No time“, *Central European History*, 2011/44 (4), s. 684–710; Fulbrook, *Reckonings*, s. 281; Trentmann, *Out of*, s. 198, 196.

² Riess, „Fritz Bauer“, in: Rauschenberger (ed.), *Rückkehr*, s. 141; Weinke, *Eine Gesellschaft*, s. 24–26; Bauer, „Mörder“, *Deutsche Nachrichten*, 1947/3, s. 2; Fulbrook, *Reckonings*, s. 146, 164; Stangneth, *Eichmann*, s. 340; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 130; Weinke, *Eine Gesellschaft*, s. 87–99; Weinke, „Bleiben“, in: Osterloh, Vollnhals (eds.), *NS-Prozesse*, s. 276; Hofmann, „Ein Versuch...“, s. 31–37.

³ Weinke, *Eine Gesellschaft*, s. 35; Pendas, *The Frankfurt*, s. 25–33; Riess, „Fritz Bauer“, in: Rauschenberger (ed.), *Rückkehr*, s. 141; Pendas, *The Frankfurt*, s. 45, 47.

⁴ Bauer, „Mörder“, *Deutsche Nachrichten*, 1947/3, s. 2; Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 701; Bauer, „In unserem“, 1965, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1423; Bauer, „Prozesse“, leden–únor 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1401; Pendas, *The Frankfurt*, s. 47; Wittmann, *Beyond*, s. 64–67.

⁵ Bauer neměl pravomoc rozhodovat v Bogerově případu, protože Boger byl zatčen ve Stuttgartu v Bádensku-Württembersku. V lednu 1959 však poslal Thomas Gnielka, novinář deníku *Frankfurter Rundschau*, Bauerovi svazek napůl ohofelých spisů z Osvětími, které objevil v domě přeživšího Emila Wulkana, s nímž realizoval rozhovor. Denník *Frankfurter Rundschau* předtím zveřejnil několik článků o odškodňovacím úřadu ve Wiesbadenu, jehož odhadci byli slyšeni, jak zpívají antisemitské písně. Článek se dotkl citlivého místa Wulkana, který se bez úspěchu domáhal odškodnění. Gnielka s ním proto vedl rozhovor a v jeho bytě si spisů všiml. Wulkan vysvětlil, že je jeho přítel zachránil z hořících trosek velitelství SS policie ve Vratislavi. Spisy obsahovaly jména táborových dozorců, kteří zastřelili vězně „při pokusu o útěk“. Zdály se být autentické. Po navázání kontaktu se Schülem Bauer formálně požádal prostřednictvím Spolkového soudního dvora o převedení případu pod svou osobu (Wolf, „Auschwitz“, *Frankfurter Rundschau*, 17. prosince 1963, s. 3; Gnielka, „Die Henker“, *Metall*, 1961/16, s. 6; Emil Wulkan, výpověď, 21. dubna 1959. HHStAW, 461, 37638/2, sv. 1a, s. 73–80; citováno in: Renz, „Der 1. Frankfurter (...) Zwei Vorgeschichten“, *Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, 2002/50 [7], s. 15–16; Wittmann, *Beyond*, s. 63–65; Pendas, *The Frankfurt*, s. 46–47). Východoněmecké orgány do poloviny roku 1959 vydaly čtyři brožury – „Hnědé knihy“ – obsahující osm set jmen kompromitovaných soudců z doby nacismu. Bauer se 6. července 1959 před sociálním demokratem Adolfem Arndtem vyjádřil o své podpoře trestního stíhání. Do konce roku bylo vyšetřováno pětadesát hesenských právníků (Meusch, *Von der Diktatur*, s. 249, 259, 261–267). Steinke, *Fritz Bauer*, s. 149; Hanns Grossmann, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 29. července 1998. FBInst; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 2; Gerhard Wiese, rozhovor vedený Almutou Schoenfeldovou, 20. května 2020; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 1; Gerhard Wiese, rozhovor s Florine Mieзовou a Jackem Fairweatherem, 2. října 2020; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 1; Bauer, „Im Namen“, 1965, in: Perels, Wojak (eds.), *Die Humanität*, s. 77–90; Ilona Zioková (rež.), *Fritz Bauer*, 2010; Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 703. Zvláště děkuji Harrietě Phillipové za výzkum materiálů z fáze před soudním procesem.

⁶ Joachim Kügler, poznámka, 25. června 1959. HHStAW, 461, 37638/243, sv. 1, s. 33–36; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 1; Renz, „Der 1 (...) Zwei Vorgeschichten“, *Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, 2002/50 (7), s. 18. Wilhelm Boger, Franz Hofmann, Hans Stark, Klaus Dylewski a Pery Broad byli zatčeni v období mezi říjnem 1958 a dubnem 1959; Dylewski byl následně v květnu 1959 propuštěn na kauci. Zatykač na Hofmanna byl vydán ve Frankfurtu v červenci 1959, avšak Hofmann se již od dubna 1959 nacházel ve vazbě za zločiny spáchané v Dachau.

⁷ Stengel, „Boten“, *Damals*, 2020/07, s. 24–27; Langbein, *People*, s. 483–488; Levi, *The Drowned*, s. 68; Szymusik, „Progressive asthenia“, *Medical Review – Auschwitz*, 2017, s. 23–29. Dánským psychiatrem byl Paul Thygesen (Withius, Mooji, *Negotiating*, s. 121). Důkazy o tom, že Langbein sháněl svědky ještě předtím, než případ převzal Frankfurt, lze nalézt v následujících spisech: HHStAW, 461, 37638/1, sv. 1; 37638/3, sv. 2; 37638/4, sv. 3; 37638/5, sv. 4; 37638/6, sv. 5; 37638/9, sv. 8; 37638/10, sv. 9. Maryla

---

Rosenthalová, výpověď, 21.–22. února 1959. HHStAW, 461, 37638/5, sv. 4, s. 507–515; Siegfried Rosenthal, dopis Erwinu Schülemu, 2. března 1959. HHStAW, 461, 37638/5, sv. 4, s. 516; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 318–319, s. 11; Siegfried Rosenthal, dopis Hermannu Langbeinovi, 27. prosince 1958. ÖStA, pozůstalost Hermannu Langbeina, E/1797: 92, bez stránkování; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 309–320.

⁸ Zatykač na Oswalda Kaduka, 13. července 1959. HHStAW, 461, 37638/11, sv. 10, s. 1495; zatykač na Heinricha Bischoffa, 13. července 1959. HHStAW, 461, 37638/11, sv. 10, s. 1496; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 1; Joachim Kügler, poznámka, 23. července 1959. HHStAW, 461, 37638/11, sv. 10, s. 1579–1580; Georg Friedrich Vogel, poznámka, 22. července 1959. HHStAW, 461, 37638/11, sv. 10, s. 1552; Langbein, *People*, s. 513; Oswald Kaduk, výslech. HHStAW, 461, 37638/11, sv. 10, s. 1545–1551; Heinrich Bischoff, výslech, 21. července 1959. HHStAW, 461, 37638/11, sv. 10, s. 1558–1567; Heinrich Bischoff, výslech, 27. července 1959. HHStAW, 461, 37638/11, sv. 10, s. 1616–1622.

⁹ Ignacy Golik, výpověď, 14. října 1959. HHStAW, 37638/16, sv. 15, s. 2388. Zatykač na Capesia byl nakonec založen na výpovědi polských svědků Ignacyho Golika a Edwarda Pyše, jakož i na svědectví Němce Ludwiga Wörla. Všichni tři odcestovali v říjnu 1959 do Frankfurtu, aby zde vypovídali (Heinz Wolf, žádost o vydání zatykače na Viktora Capesia, 30. listopadu 1959. HHStAW, 461, 37638/20, sv. 19, s. 2967; Amtsgericht Frankfurt, zatykač na Viktora Capesia, 3. prosince 1959. HHStAW, 461, 37638/20, sv. 19, s. 2970). Joachim Kügler, dopis kriminální policii v Göppingenu, 27. července 1959. HHStAW, 461, 37638/20, sv. 19, s. 3042; Göppingen Kriminalpolizei, dopis Joachimovi Küglerovi, 29. července 1959. HHStAW, 461, 37638/20, sv. 19, s. 3045; Joachim Kügler, dopis kriminální policii v Göppingenu, datován 24. září 1959, odeslán 1. října 1959. HHStAW, 461, 37638/20, sv. 19, s. 3047; Göppingen Kriminalpolizei, dopis Joachimovi Küglerovi, 7. října 1959. HHStAW, 461, 37638/20, sv. 19, s. 3048; Schlesak, *Druggist*, s. 102, 129; Neumann, „Mit der lustigen“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 27. ledna 1979, s. 51; Erwin Schüle, dopis Bauerovi, 12. srpna 1959. HHStAW, 461, 37638/243, sv. 1, s. 70–71; Axel Eisser, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Florine Miezovou, 16. září 2021; Joachim Kügler, poznámka, 4. prosince 1959. HHStAW, 461, 37638/20, sv. 19, s. 3003; Victor Capesius, výslech, 4. prosince 1959. HHStAW, 461, 37638/20, sv. 19, s. 2987–3002.

14

Dopadení

¹ Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 83; Stangneth, *Eichmann*, s. 335; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 303–306, 293; Stangneth, *Eichmann*, s. 341–342.

² Biskup se jmenoval Hermann Kunst (Stangneth, Winkler, „Der Mann“, *Süddeutsche Zeitung*, 20. srpna 2021, bez stránkování). „Wie Pfarrer“, *Westfälischer Anzeiger*, 9. září 2021, bez stránkování; Sigrid Wobstová, rozhovor vedený Harrietou Phillipsovou, 7. května 2024.

³ Stangneth, Winkler, „Der Mann“, *Süddeutsche Zeitung*, 20. srpna 2021, bez stránkování; „Wie Pfarrer“, *Westfälischer Anzeiger*, 9. září 2021, bez stránkování.

⁴ Stangneth, Winkler, „Der Mann“, *Süddeutsche Zeitung*, 20. srpna 2021, bez stránkování; „Wie Pfarrer“, *Westfälischer Anzeiger*, 9. září 2021, bez stránkování.

⁵ Stangneth, Winkler, „Der Mann“, *Süddeutsche Zeitung*, 20. srpna 2021, bez stránkování; „Wie Pfarrer“, *Westfälischer Anzeiger*, 9. září 2021, bez stránkování. Zdá se, že Eichmanna Klammerovi odhalil člen skupiny Herbert Kuhlmann, který s Eichmannem cestoval do Argentiny a pomohl mu získat práci ve společnosti Capri. Kuhlmann, sám bývalý příslušník SS, se s Eichmannem rozešel ve zlém (Goñi, *The Real*, s. 297–301).

⁶ Stangneth, Winkler, „Der Mann“, *Süddeutsche Zeitung*, 20. srpna 2021, bez stránkování; „Wie Pfarrer“, *Westfälischer Anzeiger*, 9. září 2021, bez stránkování.

---

⁷ Stangneth, Winkler, „Der Mann“, *Süddeutsche Zeitung*, 20. srpna 2021, bez stránkování; „Wie Pfarrer“, *Westfälischer Anzeiger*, 9. září 2021, bez stránkování.

⁸ Stangneth, Winkler, „Der Mann“, *Süddeutsche Zeitung*, 20. srpna 2021, bez stránkování; „Wie Pfarrer“, *Westfälischer Anzeiger*, 9. září 2021, bez stránkování.

⁹ Za předpokladu, že Bauer dorazil do Jeruzaléma ve čtvrtek 3. prosince 1959 a že se na cestu vydal ve středu 2. prosince, vyplývá, že musel letět do Říma se společností Lufthansa a poté pokračovat navazujícím letem společností El Al do Tel Avivu. Do Izraele v takovém případě dorazil ve 00:10 (letový řád Lufthansa, 24. května 1959. Airline Timetable Images, bez datace, online zdroj; letový řád El Al, 18. října 1959–27. února 1960 [britská verze]. Airline Timetable Images, bez datace, online zdroj). Saidon, *Letters*, s. 271; Haim Cohen, rozhovor s Irmtrudou Wojakovou, 7. ledna 1997, citováno in: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 294–296. Po Eichmannově zatčení Bauer veřejně prohlásil, že si přeje Eichmannovo vydání, zdá se však, že šlo o taktiku k oslabení Adenauerovy vlády poté, co ta takový krok preventivně vyloučila. („Bonn“, *Frankfurter Rundschau*, 28.–29. května 1960, s. 2).

¹⁰ Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 84–85; Harel, *The House*, s. 32; Bascomb, *Hunting*, s. 121–126; Haim Cohn, rozhovor vedený Irmtrudou Wojakovou, 7. ledna 1997, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 294–296.

¹¹ Harel, *The House*, s. 32.

¹² Bascomb, *Hunting*, s. 124.

¹³ Tamtéž; Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 85; Bascomb, *Hunting*, s. 125–126; Saidon, *Letters*, s. 36.

¹⁴ Bascomb, *Hunting*, s. 125.

¹⁵ Bez názvu, *Frankfurter Rundschau*, 22. prosince 1960, s. 4; Bascomb, *Hunting*, s. 127; Trentmann, *Out of*, s. 193; Lengowski, „Die antisemitische“, *Hamburg Geschichtsbuch*, bez datace, online zdroj; Bascomb, *Hunting*, s. 127; Trentmann, *Out of*, s. 193; Bergmann, „Sind die Deutschen“, in: Bergmann, Erb (eds.), *Antisemitismus*, s. 116; Bascomb, *Hunting*, s. 127. Mezi lednem 1948 a březnem 1957 bylo znesvěceno 176 židovských hřbitovů (Freimüller, *Frankfurt*, s. 164). Za částí nápisů stála KGB v rámci své kampaně zaměřené na diskreditaci a ztrapnění Adenauerovy vlády (Trentmann, *Out of*, s. 193).

¹⁶ Bascomb, *Hunting*, s. 127; Conze, *Das Amt*, s. 615; Bergmann, „Antisemitism“, *Key Documents of German-Jewish History*, 22. září 2016, online zdroj. Brožura získala celonárodní pozornost poté, co byl zamítnut pokus trestně stíhat obchodníka se dřevem Friedricha Nielanda za protiústavní spisy a pomluvu zamítl soudce, v jehož případě se prokázalo, že ve 30. letech psal pochvalně o Norimberských rasových zákonech.

¹⁷ Hubner-Funk, „Jugend“, in: Bergmann, Erb (eds.), *Antisemitismus*, s. 232; Adenauer, „Ansprache“, in: Bundesregierung (ed.), *Die antisemitischen*, s. 66–67; Weber (ed.), *Kabinettsitzung*, online zdroj. Poté si Bauer poznamenal krátký vzkaz pro Langbeina: „Když jsem dnes byl v Bergen-Belsenu, vzpomněl jsem si také na oběti v Auschwitz“ (Fritz Bauer, dopis Hermannu Langbeinovi, 9. února 1960. ÖStA, pozůstalost Hermannu Langbeina, E/1797: 96, bez stránkování). Fritz Bauer, dopis Heinzl Meyer-Veldemu, 9. ledna 1960. FBInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 12, bez stránkování; Meyer-Velde, „Dann machen's“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 237.

¹⁸ Bauer, „Wurzeln“, 1960, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 664–682; Bauer, „Die Wurzeln“, 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 770–796; Bauer, „Deutsche“, 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 691–694; Bauer, „Antinazistische“, leden–únor 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1390–1405. Bauer kritizoval také Hegela. Jeho a Kantova „formální etika povinnosti a idealizace státní morálky (...) vedly přímo k Osvětím, Treblince a Majdanku“ (Bauer, „Antinazistische“, leden–únor 1964, in: Foljanty, Johst [eds.], *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1399).

---

¹⁹ Bauer, „Im Kampf“, 1955, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 446–456; Bauer, „Deutsche“, 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 691–694; Godau-Schüttke, *Die Heyde-Sawade-Affäre*, s. 235–236. Heyde rovněž dohlížel na nucené sterilizace „asociálních“ vězňů v předválečných koncentračních táborech (Wachsmann, *KL*, s. 150, 247).

²⁰ Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 85; „Feindliches“, *Der Spiegel*, 30. července 1995, online zdroj; Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 86. Harel podává odlišnou verzi vloupání, podle níž Bauer se svým řidičem doprovodil fotografa Michaela Moara a agenta Mossadu jménem Haim Yitzhaki do úřadu. Bauer je poté zavedl do své kanceláře, otevřel trezor a čekal, až dokončí fotografování dokumentů. Ovšem vzhledem k tomu, že Bauer chtěl, aby byly dokumenty okopírovány tajně a bez jakékoli spojitosti s jeho osobou, zdá se být nepravděpodobné, že by byl na místě osobně přítomen.

²¹ Fritz Bauer, dopis Šlomovi Cohen-Abarbanelovi, 3. května 1960. Archiv Mossadu, bez stránkování. Velmi děkuji Gabrielu Saidonovi. Bascomb, *Hunting*, s. 146.

²² Bascomb, *Hunting*, s. 131–157.

²³ Bascomb, *Hunting*, s. 165–218.

²⁴ Bascomb, *Hunting*, s. 220–225.

²⁵ Bascomb, *Hunting*, s. 225.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Bascomb, *Hunting*, s. 225–226.

²⁸ Bascomb, *Hunting*, s. 226.

²⁹ Bascomb, *Hunting*, s. 226–227.

³⁰ Bascomb, *Hunting*, s. 227.

³¹ Tamtéž.

³² Bascomb, *Hunting*, s. 228.

³³ Bascomb, *Hunting*, s. 230–295; Harel, *The House*, s. 274.

15

Důsledky

¹ Theodor Oberländer byl spolkovým ministrem pro vysídlence, uprchlíky a válečné oběti. Rezignoval 4. května 1960. Reinhard Gehlen, memorandum inspektorovi námořnictva, 23. května 1960. BND-Archiv, 4324, citováno v: Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 988; *Reinhard Gehlen*, s. 1302.

² Yablonka, *The State*, s. 30–32; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 3; autor neznámý, zprávy o Eichmannově místě pobytu a zatčení, 31. května 1960. BND-Archiv, 100470, s. 42–45.

³ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1000–1001.

⁴ Autor neznámý, memorandum týkající se setkání Gehlena s Globkem v Úřadu spolkového kancléře, 29. května 1960. BND-Archiv, 01227, bez stránkování; 363/VI, poznámka pro BK a AA týkající se zpráv východoněmeckého „Freiheitssenderu“ o pokusech BND zabránit Eichmannovu procesu, květen 1960. BND-Archiv, 100470, s. 38; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1072;

Krause, *Der Eichmann-Prozess*, s. 104–105; Stangneth, *Eichmann*, s. 380; 181 [Weiss], dopis Oddělení 363 [Gehlen], 8. června 1960. BND-Archiv, 43132, s. 1753; autor neznámý, poznámka, (červen 1960?). BND-Archiv, 43132, s. 1754. Ministerstvo zahraničí souhlasilo s tím, že nebude podniknut žádný pokus o vydání Eichmanna ani o uhrazení nákladů jeho obhajoby tak, jak bylo obvyklé u německých státních příslušníků zatčených v zahraničí (Krause, *Der Eichmann-Prozess*, s. 108).

⁵ K Weissovou zázemí viz: Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 374–380.

⁶ Autor neznámý, zpráva o Adolfu Eichmannovi, červen 1960. BND-Archiv, 100470, s. 42–43, 45; Bascomb, *Hunting*, s. 235–236, 243; Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 168–170.

⁷ Autor neznámý, zpráva o Adolfu Eichmannovi, 2. června 1960. BND-Archiv, 100470, s. 45; Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 156.

⁸ Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1055.

⁹ Wiegrefe, „Der Fluch“, *Der Spiegel*, 11. dubna 2011, online zdroj; Harel, *The House*, s. 274; autor neznámý, zpráva o Adolfu Eichmannovi, červen 1960. BND-Archiv, 100470, s. 43; „Ein unbedeutender“, *Der Spiegel*, 15. února 1961, bez stránkování; Breyer, *Dr. Max Merten*, s. 131; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1144. K podrobnostem Mertenových obvinění viz: Franz Drügh, dopis místnímu soudu v Tel Avivu, 7. ledna 1961. BND-Archiv, 43132, s. 1948; Archer, *The Merten*, s. 26, 75, 71, 74; Breyer, *Dr. Max Merten*, s. 93–94; Franz Drügh, dopis místnímu soudu v Tel Avivu, 7. ledna 1961. BND-Archiv, 43132, s. 1949, 1951.

¹⁰ Breyer, *Dr. Max Merten*, s. 93–94; Wayland B. Waters, memorandum pro Ministerstvo zahraničí, Washington, 7. února 1961. Hans Globke, 0178, s. 3. CIA Electronic Reading Room, online zdroj. O obtížích při posuzování pravdivosti Mertenových tvrzení viz: Breyer, *Dr. Max Merten*, s. 93–95.

¹¹ Pozůstalost Hanse Globkeho v nadaci Konrad-Adenauer-Stiftung obsahuje seznam materiálů adresovaných Bauerovi, včetně dopisu od Maxe Mertena a dokumentů z mise Thomase Gnielky ve Východním Berlíně, které naznačují rozsáhlou úroveň sledování (KAS, pozůstalost Hanse Globkeho 01-070-092/1). Nejspíše šlo o informátora přímo z Bauerovy vlastní kanceláře. Nepodařilo se ho identifikovat.

¹² Weinke, „Der Prozess“, in: Groenewold, Ignor, Koch (eds.), *Lexikon*, online zdroj; autor neznámý, zpráva o dr. Robertu Servatovi, 20. července 1960. BND-Archiv, 100470, s. 83; „Wer zahlte?“, *Der Spiegel*, 18. října 1960, stránkování; Yablonka, *The State*, s. 125; Orbach, *Fugitives*, s. 164–166.

¹³ Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1074; 181 [Weiss], poznámka pro 363 [Gehlen] týkající se údajných odhalení učiněných Eichmannem, 8. června 1960. BND-Archiv, 121099, s. 1751, citováno v: Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1055; *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1057–1064; ředitel CIA, poznámka pro kancelář CIA v Mnichově, 17. září 1960. NARA, RG 263, druhé vydání jmenných seznamů, 640446, karton 30, složka 3, Adolf Eichmann, sv. 2, s. 346, NAID: 139331937; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1063, pozn. 311, s. 1062–1063.

¹⁴ Zdá se, že zprostředkovatel BND Hans Rechenberg zařídil vyplácení Wechtenbruchova platu a hrazení jeho výdajů. Je možné, že si toho byl vědom i Servatius, jak je zřejmé z jeho otázek týkajících se Wechtenbruchova setkání s Bauerem (Robert Servatius, dopis Dieteru Wechtenbruchovi, 15. září 1960. Materiál ve vlastnictví Bettiny Stangnethové.). K Rechenbergově roli při financování Eichmannovy obhajoby viz: Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1073.

¹⁵ Dieter Wechtenbruch, zpráva pro Roberta Servatia, 12. září 1960. Materiál ve vlastnictví Bettiny Stangnethové; Dieter Wechtenbruch, rozhovor vedený Hannou Yablonkou, 13. června 1995. Materiál ve vlastnictví Hanny Yablonky.

---

¹⁶ Dieter Wechtenbruch, zpráva pro Roberta Servatia, 20. září 1960. Materiál ve vlastnictví Bettiny Stangnethové; soukromý zdroj, e-mail Jacku Fairweatherovi, 10. ledna 2022.

Patetická

¹ Dittmann, „Der private“, *Schriftenreihe des „Fritz Bauer Freundeskreises“*, 2013, s. 3; Sälter, *Phantome*, s. 273–325; Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 95–155, 213–274; zatykač na Richarda Schweizera, 29. února 1960. HHStAW, 461, 32438/278, s. 5977R–5977V; Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 240–242, 629–632; Jehoshua Rosenfeld, svědectví, 4. června 1959. HHStAW, 461, 32438/276, s. 1081R–1081V. Bauer si koupil svou zbraň někdy před zahájením Osvětimského procesu (Steinke, *Fritz Bauer*, s. 156).

² „Ein unbedeutender“, *Der Spiegel*, 15. února 1961, online zdroj; Breyer, *Dr. Max Merten*, s. 131.

³ Jørgensen, „Ich hätte“, 1965, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, s. 1337; Felix Shinnar, dopis Meiru Rosenovi, 23. června 1960. ISA-mfa-ReparationsGermany-000rh94, s. 195–197; bez názvu, Haboker, 10. června 1960, s. 1; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 42; Cesarani, *Becoming*, s. 240; Hemi, Lahis (eds.), *Bureau 06*, 2020, s. 23–29; Yablonka, *The State*, s. 64–75; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 43–45, 67–68.

⁴ Felix Shinnar, dopis Meiru Rosenovi, 23. června 1960. ISA-mfa-ReparationsGermany-000rh94, s. 195–197; Felix Shinnar, dopis Meiru Rosenovi, 10. července 1960. ISA-PMO-StateDocumentsDep-0003ym4, s. 364; Abraham Selinger, zpráva ze setkání s Fritzem Bauerem, 3.–4. září 1960. ISA-IsraelPolice-EichmannTrial-000r682, s. 35–38; Abraham Selinger, dopis Josefu Nahmiasovi, 4. září 1960. ISA-IsraelPolice-EichmannTrial-000r682, s. 109–110; Fritz Bauer, dopis Heinzí Meyer-Veldemu, bez datace, asi léto 1960. FBInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 12, bez stránkování; Hemi, Lahis (eds.), *Bureau 06*, 2020, s. 96.

⁵ Abraham Selinger, zpráva ze setkání s Fritzem Bauerem, 3.–4. září 1960. ISA-IsraelPolice-EichmannTrial-000r682, s. 35–38; Yosef Nahmias, dopis Abrahamu Selingerovi, 25. května 1960. ISA-PMO-StateDocumentsDep-0011upa, s. 49. Selinger proti této směrnicí vznesl námitky a 13. října napsal Nahmiasovi (stejně jako Cohen-Abarbanelovi), že musí Eichmanna vyslýchat ohledně jeho spolupachatelů bez ohledu na to, zda jsou naživu, či mrtví. Nahmias 19. listopadu odpověděl, že pravděpodobně došlo k nedorozumění; Selinger měl právo klást Eichmannovi otázky o válečných aktivitách jeho spolupachatelů, neměl se však ptát na jejich poválečné osudy (Abraham Selinger, dopis Yosefu Nahmiasovi a Šlomovi Cohen-Abarbanelovi, 13. října 1960. ISA-IsraelPolice-EichmannTrial-000qy5j, s. 513; Yosef Nahmias, dopis Abrahamu Selingerovi, 19. listopadu 1960. ISA-IsraelPolice-EichmannTrial-000qy5j, s. 511).

⁶ Abraham Selinger, zpráva ze setkání s Fritzem Bauerem, 3.–4. září 1960. ISA-IsraelPolice-EichmannTrial-000r682, s. 35–38; Fritz Bauer, dopis Heinzí Meyer-Veldemu, bez datace, léto 1960. FBInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 12, bez stránkování; Hofmann, „*Ein Versuch*“, s. 162–164; Bauer, „Das Ende“, 15. září 1960, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 650–654. V červenci se ozval Peter Kubainsky, káhirský novinář a obchodník se zpravodajskými informacemi, muž s vazbami na nacisty, aby sdělil, že je v přátelském vztahu s Aloisem Brunnerem, specialistou na deportace, kterého Eichmann vyslal do Řecka. Bauer si myslel, že existuje šance, že by Brunner mohl také potvrdit Mertenův příběh, i když si uvědomoval, že Brunner byl významnou figurou holocaustu. Zapsal si Brunnerovu adresu a předal ji svému kontaktu v Mossadu. (Orbach, *Fugitives*, s. 172; Chen, *Clouds*, s. 116–117).

⁷ Herman, *Furnace*, s. 82–83.

⁸ Thomas Harlan, telegram Fritzi Bauerovi, 21. července 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 3, s. 457; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 365; Jørgensen, „Ich hätte“, 1965, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1337–1338; Harlan, *Veit*, s. 20–21; Kuhlbrodt, „Jud“, *Mitteilungen des Hamburgischen*

Richtervereins, 1991, online zdroj. Ve spisech k trestnímu stíhání Veita Harlana neexistují žádné důkazy, které by ukazovaly přesnou povahu Bauerova zásahu (StAHH, 213, 11, 77294-72300). Je možné, že intervenoval poté, co vedení sociálních demokratů v Hamburku zpočátku odmítlo myšlenku trestního stíhání Veita Harlana (Tormin, *Die Geschichte*, s. 193–194). Zvláště děkuji Anne Uhlové za výzkum v Hamburku a Ingrid Pufahl za deduktivní práci. Je možné, že se Harlan a Bauer setkali už dříve v Mnichově (Thomas Harlan, dopis Fritzovi Bauerovi, 1. srpna 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 3, s. 467–468). Thomas Harlan, dopis Georgeovi Friedrichu Vogelovi, 22. září 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 3, s. 528; Domagała, „Prawdziwe“, *Deutsche Welle*, 30. srpna 2014, online zdroj; Harlan, *Hitler*, s. 79, 101–104; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 159; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 365–366; Thomas Harlan, dopis Fritzovi Bauerovi, 1. srpna 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 3, s. 467–468; Thomas Harlan, dopis Hermannu Langbeinovi, 15. října 1960. ÖStA, pozůstalost Hermannu Langbeina, E/1797: 30, bez stránkování. Mezi dokumenty, které Harlan našel v Polsku, bylo svědectví důstojníka SS jménem Kurt Gerstein, který spolu se svým kolegou Wilhelmem Hermannem Pfannenstielem dohlížel na plynování v Belžci. Gerstein po válce spáchal sebevraždu ve francouzské internaci, zatímco Pfannenstiel aktuálně pracoval pro německou farmaceutickou firmu. Harlan proti němu zahájil soukromou žalobu (Thomas Harlan, dopis Hermannu Langbeinovi, 5. listopadu 1960. ÖStA, pozůstalost Hermannu Langbeina, E/1797: 30, bez stránkování). Harlan také shromáždil materiály o příslušnících SS, kteří doprovázeli transporty z Francie do Osvětimi (Thomas Harlan, dopis Georgeovi Friedrichu Vogelovi, 28. září 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 3, s. 536). Zdá se, že Harlan v polských archivech neodhalil žádné materiály o Globkem, ale v určitém okamžiku se zabýval Globkeho finančními záležitostmi a využil k tomu soukromou vyšetřovací firmu, kterou pravidelně zaměstnával pátráním po bývalých nacistech (Harlan, *Hitler*, s. 98). Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, listopad 1963, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 53.

⁹ Thomas Harlan, dopis Fritzovi Bauerovi, 1. srpna 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 3, s. 467–468; Krystyna Żywulska, výpověď, 15. září 1960. HHStAW, 461, 37638/39, sv. 38, s. 6527–6530; Harlan, „Fritz Bauer“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 284; Dietrich Zeug, poznámka, 14. září 1960. Kinemathek, pozůstalost Thomase Harlana 201312 LzK 13.013, bez stránkování. Harlan později tvrdil, že s Bauerem navštívil Ludwigsburg hned „první den, kdy jsme se setkali“ ve Frankfurtu; dřívější korespondence rovněž naznačuje setkání v Mnichově zhruba v této době (Harlan, „Fritz Bauer“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/28 [4], s. 284; Thomas Harlan, dopis Georgeovi Friedrichu Vogelovi, 22. září 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 3, s. 528). Zdá se logické, že Bauer a Harlan odjeli do Ludwigsburgu den po svém večerním setkání. Na seznamu jmen, jenž Harlan sestavil, bylo osm bývalých příslušníků SS, kteří byli v roce 1960 zaměstnáni u BND. Patřil mezi ně i vrah z SS Rudolf Oebser-Röder (Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 218–222). Velmi děkuji Anně Schattschneiderové za sestavení Harlanova seznamu a Harrietě Phillipsově za křížové porovnání se známými bývalými nacisty v BND. K materiálům, které Harlan sdílel se Zeugem, viz: Kinemathek, pozůstalost Thomase Harlana 201312 LzK 13.013. Ludwigsburg 1960–1961–1963.

¹⁰ Dietrich Zeug, poznámka, 14. září 1960. Kinemathek, pozůstalost Thomase Harlana 201312 LzK 13.013, bez stránkování; Hofmann, „*Ein Versuch*“, s. 162–164; Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 629–632. K problémům, jimž čelila Ústředna, viz projev Barbary Just-Dahlmannové analyzovaný v: Weinke, *Eine Gesellschaft*, s. 43–44. Just-Dahlmannová, státní zástupkyně v Mannheimu, byla v květnu 1960 dočasně přidělena k Ústředně, aby pomáhala se zpracováním materiálů v polštině, jazyku, který plyně ovládala. Dne 30. listopadu 1960 přednesla v Loccumu projev, jemuž přihlížel i Bauer a v němž vyložila své obavy ohledně role bývalých nacistů v justičním systému a uvedla tři příklady příslušníků Einsatzgruppen na vysokých pozicích policejních vyšetřovatelů. Ačkoli Just-Dahlmannová dané úředníky nejmenovala, byli snadno identifikovatelní. Například bývalý vedoucí oddělení RSHA Friedrich Pradel, který vyvinul používání pojízdných plynových vozů, se vyhnul soudnímu řízení a postoupil na místo vedoucího policejního oddělení při zemské vládě v Hannoveru. Dále vysvětlila, že Ústředna byla nucena zřídit zvláštní komise k vyšetřování pachatelů, protože policejní úřady byly „plné lidí, které by měla Ústředna zatknout“. Vyjádřila také obavy z výhrůžek namířených proti zaměstnancům pracujícím v úřadě. Tisk jí napadl za nevhodné komentování soudních spisů. Bauer Just-Dahlmannové v průběhu kontroverze zavolal, aby jí vyjádřil podporu poté, co se jí její vlastní nadřízený Erwin Schüle odmítl zastat (Weinke, *Eine Gesellschaft*, s. 39–46, 52). Příklady bývalých příslušníků Einsatzgruppen pracujících pro BND viz: Sälter, *Phantome*, s. 273–325; Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 95–155, 213–274. Rudolf Oebser-

---

Röder již byl předmětem jednoho vyšetřování v Mnichově, ale aby se vyhnul zatčení, byl přeložen na jednu z Gehlenových terénních stanic v Indonésii (Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 218–222).

¹¹ Harlan, *Hitler*, s. 106; Dittmann, „Der private“, *Schriftenreihe des „Fritz Bauer Freundeskreises“*, 2013, s. 1; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 157–158; Ole Grünbaum, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Sine Marií Vintherovou, 24. března 2022.

¹² Harlan, *Hitler*, s. 7–8, 219–220. Obchod, o kterém je řeč, byl pravděpodobně otevřen 20. prosince 1937, což není datum Harlanových narozenin. Zúčastnily se i další děti (Noack, *Veit Harlan*, str. 123).

¹³ Harlan, *Hitler*, s. 30–34; Noack, *Veit Harlan*, s. 279; Niven, *Hitler*, s. 169; Liebert, „Vom Karrierestreben“, in: Henne, Riedlinger (eds.), *Das Lüth-Urteil*, s. 111–146; Harlan, *Hitler*, s. 101; Stanisław Skrzyszewski, Ferdynand Chaber, Stanisław Marczewski, poznámka, listopad 1962. IPN Bu 1585/2945, s. 72; autor neznámý, Noe, září 1962. IPN, Bu 1585/2945, s. 71; Noack, *Veit Harlan*, s. 273–284.

¹⁴ Bauer, „Die ‚ungesühnte‘“, květen–červen 1960, in: Perels, Wojak (eds.), *Die Humanität*, s. 134–135, 140; Bauer, „Wurzeln“, 1960, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 676–677; Bauer, „Die Wurzeln“, 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 770–796.

17

Bauerovi hoši

¹ Fritz Bauer, dopis Heinzí Meyer-Veldemu, bez datace, asi léto 1960. FBIInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 12, bez stránkování; Fritz Bauer, dopis Heinzí Meyer-Veldemu, 30. října 1960. FBIInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 12, bez stránkování; Servatius, *Verteidiger*, s. 14–15; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1111–1112; autor neznámý, poznámky z přednášek od 181 [Weiss] po 363 [Gehlen], 20. října 1960. BND-Archiv, 43132, s. 1816; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1111. Eichmannova odpověď týkající se Globkeho, kterou obdržel Servatius, byla Mertenovi a Wiesenthalovi známa již v prosinci. Je vysoce pravděpodobné, že o ní věděl i Bauer (Simon Wiesenthal, dopis Ephraimu Hofstädterovi, Izraelská policie, 7. prosince 1960. ISA, „Adolf Eichmann“, citováno v: Archer, *The Merten*, s. 72).

² Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 701; Bauer, „Mörder“, *Deutsche Nachrichten*, 1947/3, s. 2.

³ Bedford, „The Auschwitz“, *The Observer*, 26. ledna 1964, s. 12; Joachim Kügler, seznam podezřelých z Auschwitz, 18. ledna 1960. HHStAW, 461, 37638/24, sv. 23, s. 3741–3810; Pendas, *The Frankfurt*, s. 48.

⁴ Mauz, „Ein Gedränge“, *Der Spiegel*, 24. února 1969, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 143.

⁵ Tamtéž.

⁶ Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBIInst, část 1; Pendas, *The Frankfurt*, s. 47; Wittmann, *Beyond*, s. 64–67; Bauer, „In unserem“, 1965, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1422–1424. Nejbližší analogií, jakou si Bauer dokázal představit, byl zákon uznávající, že některé trestné činy zahrnují více přestupků, a dávající tak státním zástupcům možnost identifikovat obecný přestupek, pod nějž spadají dílčí přestupky. Dotyčný zákon, Článek 73, byl použit pouze jednou, a to v roce 1951 k trestnímu stíhání v jednom případě vedeném proti Josefu Hirtreiterovi, funkcionáři SS ve vyhlazovacím táboře Treblinka. Západoněmecký Spolkový ústavní soud rozsudek proti Hirtreiterovi potvrdil s argumentem, že jelikož jediným účelem Treblinky bylo masové vyhlazování, každý, kdo tam pracoval, bez ohledu na své konkrétní povinnosti, byl fakticky účastníkem „organizovaného masového zločinu“, a měl proto být považován za vinného z vraždy (Hoffmann, *Die Verfolgung*, s. 226–227). Georg Friedrich Vogel, poznámka, 8. března 1960. HHStAW, 461, 37638/28, sv. 27, s. 4510–4512; Jan Sehn,

---

zpráva, 31. března 1960. IPN, Gk 162/II/1945, s. 1–22; Maria Kozłowska, *Tak bylo...* [paměti], 1999. IPN, Kr 120/33, s. 13.

⁷ Gańczak, *Jan Sehn*, s. 9–19; Maria Kozłowska, *Tak bylo...* [paměti], 1999. IPN, Kr 120/33, s. 1–23; Joachim Kügler, poznámka, 29. června 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 3, s. 424–425.

⁸ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 319; Jan Sehn, Eugeniusz Szmulewski, Wizja lokalna w Oświęcimiu-Brzezince, 5. února 1965. IPN, Bu 2586/404, s. 2; Renz, „Der 1 (...) Zwei Vorgeschichten“, *Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, 2002/50 (7), s. 22–23; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 1.

⁹ Stengel, *Hermann Langbein*, s. 420–430; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 144–153; Ignacy Golik, rozhovor vedený Dagi Knellessenovou, 9. června 2005, online zdroj; dotazník pro svědky, bez datace. HHStAW, 461, 37638/23, sv. 24, s. 3600; Ignacy Golik, rozhovor vedený Dagi Knellessenovou, 9. června 2005, online zdroj; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 369, 406–407; zatykač na Josefa Klehru, 12. dubna 1960. HHStAW, 461, 37638/29, sv. 28, s. 4723; Josef Klehr, výslech, 17. září 1960. HHStAW, 461, 37638/39, sv. 38, s. 6533–6540; Joachim Kügler, obhajoba proti Klehrovi, Scherpeovi a Hantlovi, 20. května 1965. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965) / Magnetofonové nahrávky Osvětimského procesu (1963–1965), online zdroj; Hermann Langbein, dopis Georgeovi Friedrichu Vogelovi a Joachimovi Küglerovi, 14. září 1959. ÖStA, pozůstalost Hermanna Langbeina, E/1797: 96, bez stránkování; Langbein, *People*, s. 501, 231; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 279–280; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 55, 81; Joachim Kügler, poznámka, 20. září 1960 a 22. září 1960. HHStAW, 461, 37638/39, sv. 38, s. 6577R–6577V; Georg Friedrich Vogel, poznámka, 2. listopadu 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 4, s. 570. K dalším informacím o Klehrově vražedné činnosti viz: Bartosz Oziemkowski, dopis Mezinárodnímu osvětimskému výboru, 21. července 1959. HHStAW, 461, 37638/13, sv. 12, s. 1845–1847; Joachim Kügler, Plädoyer gegen Klehr, Scherpe und Hantl, 20. května 1965. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; žádost o vydání zatykače na Josefa Klehru, 18. března 1960. HHStAW, 461, 37638/28, sv. 27, s. 4677; Tadeusz Paczuła, výpověď, 28. října 1959. HHStAW, 461, 37638/17, sv. 16, s. 2572–2573; Joachim Kügler, poznámka, 20. září 1960 a 22. září 1960. HHStAW, 461, 37638/39, sv. 38, s. 6577–6577R; Georg Friedrich Vogel, poznámka, 2. listopadu 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 4, s. 570; Langbein, *People*, s. 501; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 505.

¹⁰ Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 1; Bickel, Wagner (rež.), *Deutsche*, 1993; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 3; Robert Mulka, výslech, 8. listopadu 1960. HHStAW, 461, 37638/41, sv. 40, s. 696–697; Robert Mulka, výslech, 11. září 1961. HHStAW, 461, 37638/55, sv. 54, s. 9934–9936.

¹¹ Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 1.

¹² Kügler byl v létě 1960 výslovně pověřen vyhledáváním podezřelých s neznámým místem pobytu (Joachim Kügler, poznámka, 28. června 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 3, s. 422). Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 2; Kügler, „Es hat“, in: Wojak, Meinl (eds.), *Im Labyrinth*, s. 297–298; Pendas, *The Frankfurt*, s. 48; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 2; Joachim Kügler, poznámka, 21. prosince 1960. HHStAW, 461, 37638/246, sv. 4, s. 659–663.

¹³ Joachim Kügler, poznámka, 21. prosince 1960. HHStAW, 461, 37638/246, sv. 4, s. 662; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 2.

¹ „SS-Führer Baer“, *Frankfurter Rundschau*, 22. prosince 1960, s. 1; Bedford, „The Auschwitz“, *The Observer*, 26. ledna 1964, s. 12; Bauer, „Die ‚ungesühnte‘“, in: Perels, Wojak (eds.), *Die Humanität*,

---

s. 140; Bauer, „NS-Verbrechen“, 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1185–1187; Steinke, „Fritz Bauer“, *Kritische Justiz*, 2016/49 (1), s. 131; Meusch, *Von der Diktatur*, s. 265–276; Archer, *The Merten*, s. 41–43; Mielke, dopis bulharskému ministru vnitra Georgimu Tsankovovi, 11. července 1960. BA, MfS AP 6545-76, sv. 1, s. 101 a násl.; Lemke, Instrumentalisierter, in: Danyel (ed.), *Die geteilte*, s. 70–71; Reinhard Gehlen, dopis Hansi Globkemu, 19. ledna 1961. KAS, pozůstalost Hanse Globkeho 01-070-103/2, tajné, bez stránkování; Bastian Gnielka, rozhovor vedený Florine Miezovou, 26. listopadu 2021.

² Reinhard Gehlen, dopis Hansi Globkemu, 19. ledna 1961. KAS, pozůstalost Hanse Globkeho, 01-070-103/2, tajné, bez stránkování; Hans Globke, dopis Ludwigu Eugenu-Dollmannovi, 7. listopadu 1941. BStU, MfS AST I-7-63 GA, s. 108–110; Hans Globke, dopis Ludwigu Eugenu-Dollmannovi, 22. září 1941. BStU, MfS AST I-7-63 GA, s. 102; Ludwig Eugen-Dollmann, dopis Hansi Globkemu, 31. října 1941. BStU, MfS AST I-7-63 GA, s. 105; Bästlein, *Der Fall*, s. 11; Strecker (ed.), *Dr. Hans Globke*, s. 193–194, 218–219. K dokumentům, které Gnielka pravděpodobně přivezl zpět, viz: KAS, pozůstalost Hanse Globkeho, 01-070-092/1, bez stránkování; Carlos Foth, Gerhard Enders, Staatsanwälte, 19. ledna 1961, online zdroj. Některé materiály předané Bauerovi, například Frickův dopis, se již objevily v dřívější východoněmecké publikaci *Globke und die Ausrottung der Juden* (Berlín: Ausschuss für deutsche Einheit, 1960).

³ „Ermittlungsverfahren“, *Frankfurter Rundschau*, 6. ledna 1961; Carlos Foth, Gerhard Enders, poznámka, bez datace. BA B, DP/3/2344, bez stránkování.

⁴ „Ermittlungsverfahren“, *Frankfurter Rundschau*, 6. ledna 1961, bez stránkování. Franz Drügh, státní zástupce v Bonnu, napsal 6. ledna 1961 izraelským úřadům a požádal je, aby Eichmann svědčil ve věci dříve podané žaloby o náhradu škody podané Globkem a Adenauerem v říjnu 1960. Načasování se nezdá být náhodné (Franz Drügh, dopis místnímu soudu v Tel Avivu, 7. ledna 1961. BND-Archiv, 43132, s. 1948). Archer, *The Merten*, s. 70; „Statement“, *Frankfurter Rundschau*, 28.–29. ledna 1961, s. 2; „Zonen-Staatsanwälte“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 18. ledna 1961/15, s. 4; Archer, *The Merten*, s. 70; Wayland B. Waters, memorandum pro Ministerstvo zahraničí, Washington, 7. února 1961. Hans Globke, 0178, s. 2. CIA Electronic Reading Room, online zdroj; „Stellungnahme Zinns“, *Frankfurter Rundschau*, 28.–29. ledna 1961, s. 2; Carlos Foth, Gerhard Enders, poznámka, bez datace. BA B, DP/3/2344, bez stránkování; Foth, „Günther Wieland“, in: Wieland, *Naziverbrechen*, s. 412; Wayland B. Waters, memorandum pro Ministerstvo zahraničí, Washington, 7. února 1961. Globke, Hans, 0178, s. 2. CIA Electronic Reading Room, online zdroj. Během setkání s východoněmeckými státními zástupci Bauer navrhl myšlenku domu na hranici mezi Východním a Západním Německem, který by obsahoval všechny dokumenty z nacistické éry a do něhož by bylo možné volně vstupovat z obou stran (Foth, „Mein Anteil“, in: Die Linkspartei PDS [ed.], *Konferenz*, online zdroj).

⁵ „Stellungnahme Zinns“, *Frankfurter Rundschau*, 28.–29. ledna 1961, s. 2; „Fahndung“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 28. ledna 1961/24, s. 3; Bauer, „Deutsche“, 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 693. Zveřejnění Sassenových rozhovorů s Eichmannem v časopise *Life* také upozornilo Bauera na existenci přepisu jejich rozhovorů, který by mohl Globkeho dále usvědčovat. Hermann Langbein se domníval, že kopie přepisu je uchovávána v advokátní kanceláři rodiny Eichmannových v rakouském Linci, a podle Thomase Harlana zorganizoval s pomocí dvou bývalých vězňů z Osvětimi vloupání; Harlan je označoval jako „zámečníky“. Tomuto popisu odpovídali dva čeští Židé jménem Erich Kulka a Ota Kraus: V táboře přežili právě díky své práci zámečníků. Oba se v letech následujících po osvobození aktivně věnovali dokumentování hrůz tábora a napsali jednu z prvních historií Osvětimi. Bauer ji dobře znal. Kulka měl navíc v Linci švagrovou, u níž mohl bydlet. Je však také možné, že byl přepis získán mnohem méně dramatickým způsobem. Simon Wiesenthal navázal kontakt se sekretářkou Roberta Eichmanna, která mu mohla materiál poskytnout. Langbein naznačoval, že kopie přepisu, která se dostala jak k Bauerovi, tak ke Gideonu Hausnerovi, hlavnímu žalobci v Eichmannově procesu, přišla právě touto cestou. Zmíněná kopie se pro proces ukázala jako důležitá, protože obsahovala stránky s Eichmannovými vlastnoručními poznámkami na okrajích. Jelikož Eichmann odmítl přepisy u soudu uznat, mohly být předloženy pouze tyto poznámky (Passent, „Zbrodniarz“, *Polityka*, 10. března 2007, online zdroj; Feltrinelli, „Il racconto“, *La Repubblica*, 11. března 2022, online zdroj; Segev, *Simon Wiesenthal*, s. 149; Stangneth, *Eichmann*, s. 388; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 481; Kraus,

---

„Ota Kraus“, in: Rauschenberger a kol. [eds.], *Investigating*, s. 171–192; Hájková, „Israeli“, *Tablet Magazine*, 30. října 2014, online zdroj; Stangneth, *Eichmann*, s. 390, 383, 388; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 67).

⁶ Konrad Adenauer, dopis Georgi Augustu Zinnovi, leden 1961. KAS, pozůstalost Hanse Globkeho 01-070-092/1, s. 51–52. Návrh s ručně psanými změnami viz s. 53–54. Zvláště děkuji za tento dopis patří Matiasi Risticovi. Není jasné, zda byl dopis Zinnovi předán, resp. kdy, ale jeho obsah mu byl zjevně sdělen. Spojení „vtažen do stínů“ je doslovným překladem a má význam „vzbudit podezření“.

⁷ Bästlein, *Der Fall*, s. 46; Strecker (ed.), *Dr. Hans Globke*, s. 271–275; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1005; „Ein unbedeutender“, *Der Spiegel*, 15. února 1961, online zdroj.

⁸ Strobel, „Globke“, *Die Zeit*, 17. února 1961, online zdroj; Archer, *The Merten*, s. 70.

⁹ Bästlein, *Der Fall*, s. 74; Wayland B. Waters, memorandum pro Ministerstvo zahraničí, Washington, 7. února 1961. Hans Globke, 0178, s. 2. CIA Electronic Reading Room, online zdroj.

19

Jeruzalém

¹ Orbach, *Fugitives*, s. 160–173, 206–211; Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 732–733. Jak již bylo zmíněno, pozůstalost Hanse Globkeho v nadaci Konrad-Adenauer-Stiftung obsahuje seznam materiálů, které Bauer obdržel z mise Thomase Gnielky do Východního Berlína. Dané pak naznačuje existenci informátora v Bauerově úřadě (KAS, pozůstalost Hanse Globkeho 01-070-092/1). Není možné zjistit přesný vztah Brunnera k BND, protože jeho spis byl „omylem“ zničen (Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 733). Brunnerův spolupracovník Karl-Heinz Spaeth, který byl zařazen na výplatní listinu BND, zřejmě nabídl Mertenovi finanční odměnu za veřejné prohlášení Globkeho nevinou (Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 733).

² Yablonka, *The State*, s. 62; Herman, *The Furnace*, s. 71; Hausner, *Justice*, s. 439; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1164; 521, memorandum pro 181 [Weiss] týkající se operace Gleisdreieck, 23. března 1961. BND-Archiv, 43132, s. 2010–2014; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1149.

³ David Ben Gurion, deník, 5. prosince 1960. BG Archive, citováno v: Herman, *The Furnace*, s. 83–84; Wiegrefe, „Der Fluch“, *Der Spiegel*, 11. dubna 2011, online zdroj; Segev, *A State*, s. 645; Conze, *Das Amt*, s. 614. Západní Německo souhlasilo s poskytnutím půjčky Izraeli ve výši 2 miliard německých marek v průběhu deseti let; první splátka činila 100 milionů německých marek (Hermann, *The Furnace*, s. 83). Yablonka, *The State*, s. 53; Hermann, *The Furnace*, s. 71; Vogel (ed.), *Der Deutsch-Israelische*, s. 181; Wiegrefe, „Der Fluch“, *Der Spiegel*, 11. dubna 2011, online zdroj. Vogel podléhal přímo Adenauerovi a Globkemu, byl však zároveň „dlouhodobým zvláštním kontaktem“ BND (Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1172–1174).

⁴ Wiegrefe, „Der Fluch“, *Der Spiegel*, 11. dubna 2011, online zdroj. Ben Gurion si na začátku dubna povolal Hausnera do své kanceláře, aby s ním projednal otázku Globkeho (Hermann, *The Furnace*, s. 71).

⁵ Cohen, „Rachel Auerbach“, *Polin: Studies in Polish Jewry*, 2007/20, s. 199–215; Yablonka, *The State*, s. 88–89, 88 – pozn. 1.

⁶ Wiegrefe, „Der Fluch“, *Der Spiegel*, 11. dubna 2011, online zdroj; Vogel (ed.), *Der Deutsch-Israelische*, s. 184–186; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1139–1140; Hans Gawlik, poznámka pro Christiana Raaba, 9. února 1961. PAAA, B 83, sv. 55, citováno v: Conze, *Das Amt*, s. 613. Předseda výboru Hans Gawlik byl bývalý nacistický právník, který dohlížel na program právní pomoci ministerstva zahraničí pro německé válečné zločince („Ist benachrichtigt“, *Der Spiegel*, 14. dubna 1968, online zdroj). Conze, *Das Amt*, s. 614. Gawlik s jistým rozpakem zjistil, že jeden z protců

---

v Eichmannově procesu byl německého původu a dříve podal žádost o odškodnění, která dosud nebyla vyřízena. Ministerstvo zahraničí označilo tuto situaci za „zvlášť nepříjemnou“ a vyzvalo ministerstva vnitra a spravedlnosti, aby přijala potřebná opatření (Wiegrefe, „Der Fluch“, *Der Spiegel*, 10. dubna 2011, online zdroj).

⁷ Vogel (ed.), *Der Deutsch-Israelische*, s. 185; Vogel, „Der Prozess“, *Deutsche Zeitung*, 22.–23. dubna 1961, s. 3; Wiegrefe, „Der Fluch“, *Der Spiegel*, 11. dubna 2011, online zdroj.

⁸ „Berichterstatter“, *Frankfurter Rundschau*, 3. března 1961, s. 16; Schwelien, „Der Amtsgehilfe“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 21. dubna 1961, citováno v: Krause, *Der Eichmann-Prozess*, s. 171; Strobel, „Wieder“, *Die Zeit*, 30. června 1961, online zdroj.

⁹ Minerbi, *The Eichmann*, s. 3; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 42; Yablonka, *The State*, s. 57; Minerbi, *The Eichmann*, s. 6.

¹⁰ Lipstadt, *The Eichmann*, s. 56; Yablonka, *The State*, s. 62–63; Minerbi, *The Eichmann*, s. 6; Vogel, „Der Prozess“, *Deutsche Zeitung*, 22.–23. dubna 1961, s. 3; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 56.

¹¹ Vogel, „Der Prozess“, *Deutsche Zeitung*, 22.–23. dubna 1961, s. 3; Hausner, *Justice*, s. 323.

¹² Lipstadt, *The Eichmann*, s. 58–59.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Lipstadt, *The Eichmann*, s. 60.

¹⁵ Lipstadt, *The Eichmann*, s. 61.

¹⁶ Lipstadt, *The Eichmann*, s. 61–62; Vogel, „Der Prozess“, *Deutsche Zeitung*, 22.–23. dubna 1961, s. 3.

¹⁷ Krause, *Der Eichmann-Prozess*, s. 53.

¹⁸ Lipstadt, *The Eichmann*, s. 67–68; Minerbi, *The Eichmann*, s. 29; Cesarani, *Becoming*, s. 106.

¹⁹ Adolf Eichmann, svědectví, 19. dubna 1961. Trial of Adolf Eichmann: session 10, The Nizkor Project, online zdroj; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 67; Minerbi, *The Eichmann*, s. 29; Vogel, „Eichmann“, *Deutsche Zeitung*, 13. dubna 1961, s. 2.

²⁰ Minerbi, *The Eichmann*, s. 31, 32; Rivka Yoselevská, svědectví, 8. května 1961. Trial of Adolf Eichmann: session 30, The Nizkor Project, online zdroj; Yablonka, *The State*, s. 109; Minerbi, *The Eichmann*, s. 69–70; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 77; Yablonka, *The State*, s. 111–112.

²¹ Rivka Yoselevská, svědectví, 8. května 1961. Trial of Adolf Eichmann: session 30, The Nizkor Project, online zdroj; Minerbi, *The Eichmann*, s. 69–71; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 77; Yablonka, *The State*, s. 111–112.

²² Douglas, „Rivka Yoselewska“, in: Freeman, Lewis (eds.), *Law*, sv. 2, s. 298.

²³ Rivka Yoselevská, svědectví, 8. května 1961. Trial of Adolf Eichmann: session 30, The Nizkor Project, online zdroj; Gouri, *Facing*, s. 51.

²⁴ Gouri, *Facing*, s. 51, 52.

²⁵ Yoselevská, svědectví, 8. května 1961. Trial of Adolf Eichmann: session 30, The Nizkor Project, online zdroj.

---

²⁶ Hausner, *Justice*, s. 375–377. Franz Six a Hermann Krumej soudu předložili svá vyjádření, avšak ani jeden z nich se nezminil o Globkem (Krause, *Der Eichmann-Prozess*, s. 63).

²⁷ Lipstadt, *The Eichmann*, s. 107–109.

²⁸ Bez názvu, *The New York Times*, 21. června 1961, citováno v: Lipstadt, *The Eichmann*, s. 116; bez názvu, *The New York Times*, 25. června 1961, citováno v: Lipstadt, *The Eichmann*, s. 116; bez názvu, *The New York Times*, 26. června 1961, citováno v: Lipstadt, *The Eichmann*, s. 116; bez názvu, *The New York Times*, 9. července 1961, citováno v: Lipstadt, *The Eichmann*, s. 116; Arendtová, „Adolf Eichmann“, *The New York Times*, 8. února 1963, bez stránkování; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 107–109, 108, 109; Gellhornová, „Eichmann“, *The Atlantic Monthly*, únor 1962, online zdroj.

²⁹ Kaul po květnovém příjezdu do Jeruzaléma rovněž uspořádal tiskovou konferenci (Rolf Vogel, memorandum pro Ministerstvo zahraničí a Oberregierungsrat Baden in Bundeskanzleramt, 1. května 1961. PAAA, B 130 5571A, bez stránkování). Krause, *Der Eichmann-Prozess*, s. 225; Hausner, *Justice*, s. 466; Moshe Tavor, dopis Felixi Shinnarovi, 10. května 1960. ISA-mfa-ReparationsGermany-000rh96, s. 270–271; Vogel (ed.), *Der deutsch-israelische*, s. 187, s. 192; Moše Tavor, dopis Felixi Shinnarovi, 10. května 1960. ISA-mfa-ReparationsGermany-000rh96, s. 270–271; Adolf Eichmann, křížový výslech vedený Gideonem Hausnerem, 10. července 1961. The Trial of Adolf Eichmann: session 90, The Nizkor Project, online zdroj; „Adolf Eichmann“, *Frankfurter Rundschau*, 22. června 1961, s. 1; bez názvu, *Frankfurter Rundschau*, 23. června 1961, s. 1; bez názvu, *Frankfurter Rundschau*, 24.–26. června 1961, s. 2.

³⁰ Bez názvu, *HaOlam HaZe*, 5. července 1961, s. 7–8; Wiegrefe, „Aktenklau“, *Der Spiegel*, 2. září 2010, online zdroj; Preuschen, memorandum pro Ministerstvo zahraničí, 29. června 1961. PAAA, B 130 5571A, bez stránkování.

³¹ Vogel (ed.), *Der Deutsch-Israelische*, s. 195; Wiegrefe, „Who Ordered“, *Der Spiegel*, 30. května 2009, online zdroj; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 77–79.

³² Vogel (ed.), *Der Deutsch-Israelische*, s. 195; Wiegrefe, „Who Ordered“, *Der Spiegel*, 30. května 2009, online zdroj; Lipstadt, *The Eichmann*, s. 77–79.

20

Obžaloba

¹ Zeug nezařadil Globkeho na seznam osob, o nichž Rosenovi sdělil, že se na ně bude Eichmanna ptát, a to pravděpodobně z politických důvodů (Dietrich Zeug, dopis Šabtaji Rosenovi, 17. července 1961. ISA-justice-StateAttorney-000r1xw, s. 138–142). Dan, „Bonn“, *Ma'ariv*, 22. října 1961, bez stránkování; Birn, „Ein deutscher“, in: Renz (ed.), *Interessen*, s. 97.

² Rozsudek, proces s Adolfem Eichmannem, sv. 9, s. 2218, citováno v: Bascomb, *Hunting*, s. 316.

³ Nellessen, „Vor dem Prozess“, *Die Welt*, 7. února 1961, citováno v: Krause, *Der Eichmann-Prozess*, s. 256; Wucher, „Die Eigene“, *Süddeutsche Zeitung*, 24. července 1961, citováno v: Krause, *Der Eichmann-Prozess*, s. 270; Ahlers, „Vor der Abrechnung“, *Frankfurter Rundschau*, 11. dubna 1961, citováno v: Krause, *Der Eichmann-Prozess*, s. 258.

⁴ Yablonka, *The State*, s. 88, 109–111.

⁵ Minerbi, *The Eichmann*, s. 56.

⁶ Tamtéž.

---

⁷ Tamtéž.

⁸ Jejich otevřená výměna názorů Arendtovou rozladila. „[Bauer] je samozřejmě jiný,“ poznamenala o jejich setkání, „ale i tak ne nijak výjimečně inteligentní, a kromě toho je Žid“ (Hannah Arendtová, dopis Leni Yahilové, 23. července 1961. „Dear Hannah Arendt,“ 24. září 2010, Eurozine, online zdroj).

⁹ Lipstadt, *The Eichmann*, s. 64, 117–124.

¹⁰ Bauer, „Mörder“, *Deutsche Nachrichten*, 1947/3, s. 2; Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 701; Bauer, „In unserem“, 1965, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1423; Bauer, „Prozesse“, leden–únor 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1401; Pendas, *The Frankfurt*, s. 47; Wittmann, *Beyond*, s. 64–67; Fritz Bauer, úryvky z dopisů Melittě Wiedemannové, bez datace, *Gewerkschaftliche Monatshefte*, 1968/19, s. 490–492, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 127.

¹¹ Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1169, 1190, 1201, 1193–1195. Ke vzniku Streckerovy knihy viz: Söhner, Zombory, „Accusing“, in: Bourhis Le, Tcherneva, Voisin (eds.), *Seeking*, s. 362–373.

¹² Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 1197–1201.

¹³ Bascomb, *Hunting*, s. 318–319; Aharoni, Dietl, *Operation*, s. 172–173.

¹⁴ Bascomb, *Hunting*, s. 319.

¹⁵ Bareli, „Letter to the reader“, *HaOlam HaZe*, 15. srpna 1962, s. 2.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Renz, „Auschwitz“, 2013, FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Henry Ormond, závěrečná řeč, 24. května 1965. FBIInst, Der Auschwitz-Prozess, DVD, s. 33982–34102; Bauer, „Antinazistische“, leden–únor 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1393–1401.

¹⁸ Stengel, *Hermann Langbein*, s. 429. Bischoff byl propuštěn v listopadu 1959 ze zdravotních důvodů, Uhlenbroock v listopadu 1960 na kauci, Broad v prosinci 1960 a Mulka v březnu 1961 po novém přehodnocení jejich viny. Dylewski byl propuštěn v březnu 1961 na kauci a ze zdravotních důvodů. Mulka byl znovu zatčen v květnu 1961 a v prosinci 1961 znovu propuštěn na kauci po dalším přehodnocení jeho viny (Joachim Kügler, poznámka, 27. listopadu 1959. HHStAW, 461, 37638/19, sv. 18, s. 2960; Opper, rozhodnutí, 29. listopadu 1960. HHStAW, 461, 37638/42, sv. 41, s. 7168; Opper, rozhodnutí, 23. prosince 1960. HHStAW, 461, 37638/43, sv. 42, s. 7417–7419; Opper, rozhodnutí, 22. března 1961. HHStAW, 461, 37638/47, sv. 46, s. 8189–8190; Joachim Kügler, poznámka, 29. května 1961. HHStAW, 461, 37638/51, sv. 50, s. 9010; Landgericht 3. Strafkammer, rozhodnutí, 13. prosince 1961. HHStAW, 461, 37638/59, sv. 58, s. 10872–10873). Hermann Langbein, dopis Joachimmu Küglerovi a Georgi Friedrichu Vogelovi, 5. února 1960. ÖStA, pozůstalost Hermanna Langbeina, E/1797:96, bez stránkování.

¹⁹ Stengel, *Hermann Langbein*, s. 436–437; Pendas, *The Frankfurt*, s. 38–39; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 449–455, 487–488; Daniel Langbein, Kurt Langbein, rozhovor vedený Florine Miezovou, 8. prosince 2021; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 462–468; Daniel Langbein, Kurt Langbein, rozhovor vedený Florine Miezovou, 8. prosince 2021; Joachim Kügler, poznámka, 28. června 1960. HHStAW, 461, 37638/244, sv. 2, s. 422–423; Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998, část 1, FBIInst.

²⁰ Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 703. Kügler pravděpodobně začal psát obžalobu v říjnu 1962 (Henry Ormond, dopis Hermannu Langbeinovi,

---

2. listopadu 1962. ÖStA, pozůstalost Hermanna Langbeina, E/1797: 106, bez stránkování). Steinke, *Fritz Bauer*, s. 178; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 1; Gerhard Wiese, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Florine Mieзовou, 2. října 2020; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 180–181; Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 703; Pendas, *The Frankfurt*, s. 143; Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 703. Ke zprávě IfZ viz: Pendas, *The Frankfurt*, s. 145–147; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 3; Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 703.

²¹ Zwerenz, „Mutterseelenallein“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 300; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 190, 157; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 452; Johannes Warlo, rozhovor vedený Almutou Schoenfeldovou, 20. července 2020; Fritz Bauer, pohlednice zaslaná Heinzí Meyer-Veldemu, 6. října 1961. FBInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 13, bez stránkování; Fritz Bauer, pohlednice zaslaná Heinzí Meyer-Veldemu, asi prosinec 1961. FBInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 13, bez stránkování; Fritz Bauer, pohlednice zaslaná Heinzí Meyer-Veldemu, asi 1962. FBInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 14, bez stránkování.

²² Meyer-Velde, „Dann machen's“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 246; Einsele, „Worte“, in: Oberstaatsanwaltschaft Frankfurt am Main Oberlandesgericht (ed.), *Fritz Bauer*, s. 19–22; Alexander Kluge, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 3. září 2021. Helm byl původně zatčen za vloupání do několika amerických vojenských kasáren, po kterém tvrdil, že byl svědkem vraždy. Při transportu z místa údajného činu zastřelil amerického a německého detektiva, kteří ho vezli. Zpočátku byl odsouzen k trestu smrti („Spas mit Charly“, *Der Spiegel*, 29. října 1948, online zdroj; Garland, „Anatomy“, *Military Police*, jaro 2010, s. 37–44). Kuper, *Hamlet*, s. 371; Alexander Kluge, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 3. září 2021. Horkheimer, jenž byl na rozdíl od Bauera výrazně znepokojenější možností napadení ze strany bývalých nacistů, si zvykl chodit pěšky, kdykoli to bylo možné (Alexander Kluge, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 3. září 2021).

²³ Schlesak, *The Druggist*, s. 130; Kurt Jurasek, výpověď, 14. ledna 1960. HHStAW, 461, 37638/24, sv. 23, s. 3811–3820; Hans Münch, výpověď, 4. dubna 1960. HHStAW, 461, 37638/28, sv. 27, s. 4602–4619; Bernhard Walter, výpověď, 15. října 1960. HHStAW, 461, 37638/40, sv. 39, s. 6738–6740; Ludwig Wörl, výpověď, 1. února 1962. HHStAW, 461, 37638/62, sv. 61, s. 11373–11384; Wilhelm-Wojciech Prokop, dopis Hermannu Langbeinovi, 9. června 1960. HHStAW, 461, 37638/39, sv. 38, s. 6952; Langbein, *People*, s. 485.

²⁴ Bauer, „Die ‚ungesühnte‘“, in: Perels, Wojak (eds.), *Die Humanität*, s. 135; Whisnant, *Male*, s. 187; Bauer, „Zur sexualstrafrechtlichen“, 20. října 1967, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1727–1728. Bauerův příspěvek do esejistické sbírky *Sexuality and Punishment* upozorňoval na to, že pouze čtyři další země v západní Evropě nadále trestají homosexuální muže, a přesto liberálnější zákony v zemích, jako je Dánsko, nevedly k explozi neřesti. Jediné, čeho německé právo dosáhlo, bylo zavedení svévolného a zhoubného rozlišení, ve shodě s nímž se muži, kteří byli považováni za „řádné spoluobčany podle dánského práva“, stávali v Západním Německu takzvanými „sexuálními zločinci“ (Bauer, „Sexualstrafrecht“, 1963, in: Foljanty, Johst [eds.], *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1101–1114). Mezi další přispěvatele do této sbírky patřili Hans Giese a Theodor Adorno (Bauer a kol., „Sexualität“, s. 11–26). Zatýkáni policií vyvrcholilo na počátku 60. let, což však nezabránilo vzniku živé scény gay barů, zejména v Západním Berlíně a Hamburku (Whisnant, *Male*, s. 157, 161). Schwartz, „Homosexualität“, in: Rauschenberger, Steinbacher (eds.), *Fritz Bauer*, s. 168; Petersen, „Generalstaatsanwalt“, 27. února 1963, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1022–1025; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 145–147.

²⁵ Petersen, „Generalstaatsanwalt“, 27. února 1963, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1022.

²⁶ Weingärtner, „Dr. Bauer“, *Rheinischer Merkur*, 8. března 1963, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 147.

²⁷ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 190; Johannes Warlo, rozhovor vedený Almutou Schoenfeldovou, 20. července 2020. „Můj řidič zemřel,“ napsal Bauer příteli, „což mě velmi mrzí a jsem z toho nešťastný.“ (Fritz Bauer, dopis Birgittě Wolfové, 14. prosince 1962. HIS, Nothilfe Birgitta Wolf, NBW 001, s. 116).

Nelhiebel, „Eine Kugel“, *Weltexpresso*, 30. června 2018, online zdroj; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 181–182. Další případy uvízly na mrtvém bodě, protože jeho spolupracovníci naráželi na neméně znepokojivé překážky. Jeden z jeho státních zástupců, Johannes Warlo, podal žádost o vydání zatykače na Reinholda Vorberga, lékaře zapojeného do programu eutanazie, jen aby dotyčného místní soudce varoval a Vorberg uprchl do Španělska. Bauer osobně odletěl do Madridu, aby přiměl německé velvyslanectví poskytnout adresu Vorbergových, a zapojil i Vatikán s cílem zajistit jeho vydání (Johannes Warlo, rozhovor vedený Almutou Schoenfeldovou, 20. července 2020; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 383–384; Steinke, Renz, „Gespräch“, in: Backhaus, Boll, Gross [eds.], *Fritz Bauer*, s. 171–186).

²⁸ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 7. listopadu 1962, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 48; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 481; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 7. listopadu 1962, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 48; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 23. června 1963, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 49; Trojanowska, zpráva, 13. července 1961. IPN, Bu 003273/17, sv. II, s. 49–51; Trojanowska, zpráva, 3. května 1962. IPN, Bu 003273/17, sv. II, s. 153–160; Trojanowska, zpráva, 13. července 1961. IPN, Bu 003273/17, sv. II, s. 49–51; autor neznámý, informace týkající se Thomase Harlana, červen 1962. IPN, Bu 1585/2945, s. 10; Janina Trojanowska, zpráva, 22. ledna 1962. IPN, Bu 003273/17, sv. II, s. 108. Harlan pomohl v období Eichmannova procesu publikovat argentinské materiály v Polsku, avšak jejich účinek byl jen omezený (Harlan, *Hitler*, s. 97–98; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 388–389; Daniel Passent, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Katarzynou Chiżyńskou, 9. září 2021).

²⁹ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 7. listopadu 1962, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 48.

³⁰ Wittmann, *Beyond*, s. 64–67, 102; Bauer, „In unserem“, 1965, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1423; Heinrich Bischoff, výslech, 24. listopadu 1961. HHStAW, 461, 37638/58, sv. 57, s. 10587–10597; Hans Stark, výslech, 23. dubna 1959. HHStAW, 461, 37638/7, sv. 6, s. 937–960; Franz-Johann Hofmann, výslech, 24. října 1961. HHStAW, 461, 37638/57, sv. 56, s. 10337; autor neznámý, poznámka, 22. srpna 1960. HHStAW, 461, 37638/245, sv. 3, s. 489; Schlesak, *The Druggist*, s. 168; Henry Ormond, Plädoyer, 24. května 1965. FBInst, Auschwitz-Prozess, DVD; Wittmann, *Beyond*, s. 79; Bauer, „Wurzeln“, 1960, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 667, 681; Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 700; Wittmann, *Beyond*, s. 102; Renz, „Auschwitz (...) des Tonbandschnittes“, *Jahrbuch der Juristischen Zeitgeschichte*, 2010/19 (1), s. 178; Lifton, *Nazi*, s. 303–308.

³¹ Hans Münch, výpověď, 17. března 1960. HHStAW, 461, 37638/28, sv. 27, s. 4602–4619; Lifton, *The Nazi*, s. 303–308.

³² Hans Münch, výpověď, 8. března 1960. HHStAW, 461, 37638/28, sv. 27, s. 4612–4613; Trentmann, *Out of*, s. 55; Lifton, *The Nazi*, s. 308–311, 320–325.

³³ Detlef Nebbe, svědectví, 14. září 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Roman Orzeł, Oświadczenia/Prohlášení, sv. 44, bez datace. PMA-B, s. 142–143; Bilan, „Excerpt“, in: Setkiewicz, *The SS*, s. 49; Naumann, *Auschwitz*, s. 176.

³⁴ Bilan, „Excerpt“, in: Setkiewicz, *The SS*, s. 49; Antonina Piątkowska, Wspomnienia, sv. 125, bez datace. PMA-B, s. 122; Roman Orzeł, Oświadczenia, sv. 44, bez datace. PMA-B, s. 143; Broad, „Reminiscences“, in: Bezwińska, Czech (eds.), *KL Auschwitz*, s. 131–132; Hersz Kugelmann, svědectví, 21. srpna 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 3, s. 109–111, 140–141, 150–157.

³⁵ Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 3, s. 149, 141–142; Dow Paisikovic, 12. srpna 1964. Oświadczenia, sv. 44. PMA-B, s. 92, 93; Henryk Tauber, svědectví, 24. května 1945. PI, Chronicles of Terror (IPN, GK 196/93, s. 128–155), online zdroj; Roman Orzeł, Oświadczenia, sv. 44, bez datace. PMA-B, s. 142. Samotný Cyklon B nevydával žádný zápach, ale kvůli nebezpečí, které představoval, výrobci, tedy firma Tesch & Stabenow vlastněná společností Degesch, přidávali mandlový pach, který napodoboval přirozené aroma kyanidu. Pro další informace o používání Cyklonu B viz: Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 3, s. 165–170.

---

³⁶ Wachsmann, *KL*, s. 380–391; Konrad Morgen, svědectví, 9. března 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Konrad Morgen, svědectví, 8. března 1962. HHStAW, 461, 37638/64, sv. 63, s. 11, 714–721, 722.

³⁷ Broad, *Reminiscences*, in: Bezwińska, Czech (eds.), *KL Auschwitz*, s. 139–198; Deutschkron, *Auschwitz*, s. 195; Kremer, *Diary*, in: Bezwińska, Czech (eds.), *KL Auschwitz*, s. 199–281; Wachsmann, *KL*, s. 338–340. Kremer byl souzen v Krakově v roce 1947 a odsouzen k doživotí. Po svém propuštění v roce 1958 byl v Západním Německu znovu odsouzen, ale byl propuštěn s ohledem na již odpykaný trest (Stengel, *Hermann Langbein*, s. 377–383). Kremer, *Diary*, 5.–6. září, 18. října 1942, in: Bezwińska, Czech (eds.), *KL Auschwitz*, s. 215; Kremer, *Diary*, 6. září 1942, in: Bezwińska, Czech (eds.), *KL Auschwitz*, s. 216–217; Kremer, *Diary*, 20. září 1942, in: Bezwińska, Czech (eds.), *KL Auschwitz*, s. 220; Kremer, *Diary*, 14. listopadu 1942, in: Bezwińska, Czech (eds.), *KL Auschwitz*, s. 230.

³⁸ Obžalovaný Stefan Baretzki byl identifikován na fotografii. Erich Kulka, dopis Henrymu Ormondovi, 3. října 1963. HHStAW, 461, 37638/257, sv. 16, s. 3537–3538; Brink, *Das Auschwitz-Album*, in: Wojak (ed.), *Auschwitz-Prozess*, s. 148–156; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 207–209. Některé z fotografií byly publikovány ve čtvrtém českém vydání knihy Krause a Kulky *Továrna na smrt* (1956) a v jejím německém překladu (1958). Byly rovněž předloženy jako důkaz v Eichmannově procesu, ale v té době vzbudily jen omezený zájem (Kraus, „Ota Kraus“, in: Rauschenberger, Puttkamer von, Steinbacher [eds.], *Investigating*, s. 171–192).

³⁹ Hermann Langbein, dopis Henrymu Ormondovi, 30. dubna 1963. ÖStA, pozůstalost Hermanna Langbeina, E/1797: 106, s. 1, citováno v: Stengel, *Hermann Langbein*, s. 495; Levi, *The Drowned*, s. 83. Jedinou osobou, která přežila plynové komory, byla šestnáctiletá dívka, jejíž obličej byl přitisknut k betonové podlaze, kde vlhkost pomohla neutralizovat kyanidovou sloučeninu. Byla vytažena ze změní těl ještě dýčající a přenesena do vedlejší místnosti, kde pomalu nabyla vědomí. Krátce poté byla zastřelena (Nyiszli, *Auschwitz*, s. 56–58). Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 3, s. 69–70, 106–107; Chare, Williams, *Matters*, s. 124–146; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 213, 286; Greif, *We Wept*, s. 178–179, 54–56; Abraham Dragon, rozhovor vedený Gideonem Greifem, citováno v: Greif, *We Wept*, s. 178; Levi, *The Drowned*, s. 50; Greif, *We Wept*, s. 44. Primo Levi označil Sonderkommando za „extrémní případ kolaborace“.

⁴⁰ Chare, Williams, *Matters*, s. 134.

⁴¹ Kulka, „Die Kamera“, *Die Tat*, 2. února 1963, s. 10; Didi-Huberman, *Images*, s. 110–111; Struk, *Photographing*, s. 424; Chare, Williams, *Matters*, s. 183–207.

⁴² Kilian, „Ein leiser“, *Mitteilungen der Lagergemeinschaft Auschwitz*, prosinec 2014/34, s. 32–33. Někteří přeživší vystupující coby svědkové čelili otevřenému nepřátelství. Henryk Tauber, polský Žid, jenž svědčil před sovětskými úřady o krematoriích v Auschwitz, kde byl nucen pracovat, jen téměř nepřežil pokus o vraždu ze strany svého německého domácího v době, kdy nějaký čas žil v Mnichově. Další dva polští Židovští přeživší ze Sonderkommanda se museli bránit útočníkům ve svém nově otevřeném klenotnictví ve Frankfurtu (Kilian, „Ein leiser“, *Mitteilungen der Lagergemeinschaft Auschwitz*, 2014/34, s. 26–39). Arnošt Basch, dopis Hermannu Langbeinovi, 31. ledna 1964. ÖStA, pozůstalost Hermanna Langbeina, E/1797: 40, citováno v: Stengel, *Die Überlebenden*, s. 286.

⁴³ Stengel, *Hermann Langbein*, s. 492; Hermann Langbein, dopis Henrymu Ormondovi, 4. května 1962. ÖStA, pozůstalost Hermanna Langbeina, E/1797: 106, bez stránkování; Müller, *Eyewitness*, s. 111–112; Davies, „Translation“, *A Journal of Culture and History*, 2021/27 (1), s. 3–4; Filip Müller, svědectví, 5. října 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

⁴⁴ Müller, *Eyewitness*, s. 113–114.

⁴⁵ Müller, *Eyewitness*, s. 114.

---

⁴⁶ Sylvia Důx-Heiselerová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Florine Miezovou, 2. října 2020. Müller již dříve poskytl výpověď, která byla v roce 1946 publikována v knize Krause a Kulky *Továrna na smrt*. Svědčil také v krakovském osvětimském procesu v roce 1947 (Kilian, „Ein leiser“, *Mitteilungen der Lagergemeinschaft Auschwitz*, 2014/34, s. 26–39). Po konzultaci s Langbeinem Ormond rovněž přizval ke svědectví členy Sonderkommanda Dova Paisikovice a Miltona Bukiho (Stengel, „Mediators“, in: Bourhis Le, Tcherneva, Voisin [eds.], *Seeking*, s. 345). Hermann Langbein, dopis Henrymu Ormondovi, 30. dubna 1963. ÖStA, pozůstalost Hermanna Langbeina, E/1797:106, bez stránkování.

⁴⁷ Gerhard Wiese, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Florine Miezovou, 2. října 2020; Wittmann, *Beyond*, s. 95–142; Renz, „Auschwitz“, 2013, FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Pendas, *The Frankfurt*, s. 105–119.

⁴⁸ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 148–150; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 1, 2; Pendas, *The Frankfurt*, s. 105–119; Gerhard Wiese, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Florine Miezovou, 2. října 2020; Hanns Grossmann, poznámka, 3. května 1961. HHStAW, 461 37638/247, sv. 5, s. 865; Pendas, *The Frankfurt*, s. 143; Pendas, *The Frankfurt*, s. 145–147; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 3; Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 703; Hanns Grossmann, obžaloba, 16. dubna 1963. HHStAW, 461, 37638/79–37638/81, sv. 80–82, s. 14 605–15 304.

⁴⁹ Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 2; Renz, „Auschwitz (...) des Tonbandschnittes“, *Jahrbuch der Juristischen Zeitgeschichte*, 2010/19 (1), s. 178; Bauer, „Nach den Wurzeln“, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1167; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 148–150; Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 2.

21

Účtování

¹ Hechelhammer, *Spion*, s. 193–194, 127, 168, 178–180, 185–186, 215; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1023.

² Hechelhammer, *Spion*, s. 209–210; Felfe, *Im Dienst*, s. 371–375. Zvláště děkuji Harrietě Phillipsové za výzkum materiálů k Felfemu.

³ Hechelhammer, *Spion*, s. 211–213; Felfe, *Im Dienst*, s. 155, 331–332.

⁴ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1020–1021.

⁵ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1027, 1167–1168, 1141, 1109–1110, 1023, 1025, 1204. Odbyl také Adenauerova poradce Reinholda Merckera, kterého kancléř vyslal do Pullachu, aby prošetřil Gehlenovo vedení. Mercker doporučil, aby kancléřství zřídilo zvláštní úřad, jenž by na organizaci dohlížel (Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1028).

⁶ Kalb, *Coming*, s. 164–167, 173; Thomas, *Protest*, s. 40–41.

⁷ Doerry, Janssen (eds.), *Die Spiegel-Affäre*, s. 1032–1035; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1032–1035; Thomas, *Protest*, s. 42–43; Trentmann, *Out of*, s. 397–398; Ahlers, „Der Hintergrund“, *Der Spiegel*, 25. května 1965, online zdroj.

⁸ Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1032–1042, 1049; Bönisch, Latsch, Wiegrefe, „Unrühmliche“, *Der Spiegel*, 16. září 2012, online zdroj; Bästlein, *Der Fall*, s. 81–92.

⁹ Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021.

---

¹⁰ Tamtéž; Kalb, *Coming*, s. 174; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1150–1151.

¹¹ Hechelhammer, *Spion*, s. 215–217, 225–227; Felfe, *Im Dienst*, s. 382–383; „Umarmt und geküsst“, *Der Spiegel*, 23. července 1963, online zdroj; Höhne, Zolling, *The General*, s. 292; Hechelhammer, *Spion*, s. 226; „Globke“, *Welt am Sonntag*, 14. července 1963, s. 1; Bästlein, *Der Fall*, s. 126–132; Schwarz, *Juden*, s. 26–248; Bästlein, *Der Fall*, s. 133–153; „Der Fall Globke“, Buxus Stiftung, Fritz-Bauer-Archiv, bez datace, online zdroj.

¹² Hechelhammer, *Spion*, s. 227–228; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1055–1057; Dönhoffová, „Gehlens“, *Die Zeit*, 26. července 1963, online zdroj; Hechelhammer, *Spion*, s. 230–231; Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 305–307.

¹³ Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 305; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1052–1053.

¹⁴ Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 308–309, 313–314.

¹⁵ Biermann, *Konrad Adenauer*, s. 552.

¹⁶ Biermann, *Konrad Adenauer*, s. 552–553.

¹⁷ Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 315–319, 16–17; Hechelhammer, *Spion*, s. 231–232.

¹⁸ Hans-Henning Crome, rozhovor vedený Kerstin von Lingenovou, 3. prosince 2010. USHMM, online zdroj; Henke, *Geheime (...) Die politische Inlandsspionage des BND*, s. 198–199; Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 314–319.

¹⁹ Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 629–632. Ke shrnutí svědectví Jehošuy Rosenfelda proti Schweizerovi viz: autor neznámý, poznámka, bez datace. HHStAW, 461, 32438/279, s. 8886–8889.

22

Soud

¹ Renz, „Auschwitz“, FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), září 2013, online zdroj; Hanns Grossmann, závěrečná řeč, 7. května 1965. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Bedford, *As It Was*, s. 218; Pendas, *The Frankfurt*, s. 122; „Wettervorhersage“, *Frankfurter Rundschau*, 20. prosince 1963, s. 1; „Verhandlung“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 21. prosince 1963, s. 39.

² „Letzter Kommandant“, *Frankfurter Rundschau*, 19. června 1963, s. 2; „Verhandlung“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 21. prosince 1963, s. 39; Wittmann, *Beyond*, s. 126–127; Kügler, „Es hat“, in: Wojak, Meinel (eds.), *Im Labyrinth*, s. 300; Gerhard Wiese, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Florine Miezovou, 2. října 2020; 3. Strafkammer des LG Frankfurt am Main, rozhodnutí o zahájení řízení, 7. října 1963. HHStAW, 461, 37638/89, sv. 88, s. 17074, citováno v: Pendas, *The Frankfurt*, s. 119–120.

³ Renz, „Auschwitz“, FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), září 2013, online zdroj; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 177–179. „Upřímně řečeno bych dal přednost bývalému nacistovi jako předsedajícímu soudci před Židem,“ prohlásil jeden z představitelů Jewish Claims Council (Ernst Katzenstein [Jewish Claims Conference], dopis Saulu Kaganovi, 14. října 1963. AJA, Best. WJC, karton C, 180, složka 5, citováno v: Stengel, *Die Überlebenden*, s. 178). Joachim Kügler, rozhovor vedený Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBIInst, část 2, část 3. K Bauerovým názorům na soudce s kompromitující minulostí, patrně včetně těch, které sám vyšetřoval, viz: Bauer, „Selbstreinigung“, 13. července 1962, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 900–903. K Bauerovu vyšetřování Hofmeyera viz: Eichmüller, „Die Verfolgung“ [databáze Ústavu pro soudobé dějiny v Mnichově]; Matias Ristic, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem. Zvláště děkuji Matiasi Risticovi za diskusi o jeho

---

výzkumu. Wolf, *The Undivided*, s. 105. Hofmeyer rovněž působil u soudu pro ochranu dědičného zdraví (*Erbgesundheitsgericht*), kde rutinně nařizoval sterilizace mužů, žen i dětí (Haneke, „Der Richter“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 31. března 2019, s. 5; Ristic, „Hans Hofmeyer“, *Kritische Justiz*, 2020/53, s. 98–113.

⁴ Gerhard Wiese, rozhovor vedený Ronenem Steinkem, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 150; Stengel, „Mediators“, in: Bourhis Le, Tcherneva, Voisin (eds.), *Seeking*, s. 345; Wittmann, *Beyond*, s. 64–67. Role zástupců poškozených byla zvláštností systému, jehož cílem bylo poskytnout obětem aktivní hlas v průběhu řízení (Pendas, *The Frankfurt*, s. 204–205).

⁵ Bedford, *As It Was*, s. 218; Pendas, *The Frankfurt*, s. 122; „Wettervorhersage“, *Frankfurter Rundschau*, 20. prosince 1963, s. 1; Lilienthal, „Hermann Krume“, bez datace. Gedenkportal Korbach, s. 31; Dittmann, „Fritz Bauer“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 210–212; Heinz Meyer-Velde, dopis Fritzi Bauerovi, 18. října 1963. FBIInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 24, bez stránkování; Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, podzim 1963, in: Renz (ed.), „Von Gott“, s. 53; „Hakenkreuz-Plakate“, *Frankfurter Rundschau*, červen 1963, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 440; „Nazi Antisemitic“, *Jewish Telegraphic Agency*, 31. července 1963, online zdroj; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 457.

⁶ Barbara Neceková (rež.), *Le procès*, 2019; Krüger, *Broken*, s. 145, 157; Hess, *W niemieckim*, s. 87–88; „Verhandlung“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 21. prosince 1963, s. 39; Krüger, *Broken*, s. 155–157; Renz, „Auschwitz“, FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), září 2013, online zdroj; Krüger, *Broken*, s. 156–157.

⁷ „The Crime“, *The Daily Mirror*, 23. března 1964, s. 9; „Verhandlung“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 21. prosince 1963, s. 39; Hoyer, „Ich wusste“, *Frankfurter Rundschau*, 21. prosince 1963, s. 6; Bedford, *As It Was*, s. 218; Pendas, *The Frankfurt*, s. 123–126; Hoyer, „Ich wusste“, *Frankfurter Rundschau*, 21. prosince 1963, s. 6.

⁸ Šestici porotců tvořily tři ženy v domácnosti Else Häbichová, Erna Grobová a Gertrud Flachová; skladník Gustav Baum; technický zaměstnanec Wilhelm Hartung; a dělník Adolf Holzhäuser. Pět náhradních porotců tvořily ženy v domácnosti Elise Knodelová a Anna Mayerová; obchodník s uhlím Ernst Kadenbach; úřednice Emma Kotzurová; a soudní vykonavatel Ferdinand Link (1. jednací den, 20. prosince 1963. FBIInst, Der Auschwitz-Prozess, DVD, s. 4720). Hoyer, „Ich wusste“, *Frankfurter Rundschau*, 21. prosince 1963, s. 6; „Verhandlung“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 21. prosince 1963, s. 39; Bedford, *As It Was*, s. 219.

⁹ Hoyer, „Ich wusste“, *Frankfurter Rundschau*, 21. prosince 1963, s. 6; Pendas, *The Frankfurt*, s. 93–95; „Verhandlung“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 21. prosince 1963, s. 39; Pendas, *The Frankfurt*, s. 125–130.

¹⁰ Pendas, *The Frankfurt*, s. 123–124, 130–131; Protokoll der Hauptverhandlung, 20. prosince 1963. FBIInst, Der Auschwitz-Prozess, DVD, s. 4717–4744; „Letter“, *Frankfurter Rundschau*, 21. prosince 1963, citováno v: Wittmann, *Beyond*, s. 184.

¹¹ Langbein, *Auschwitz*, s. 671; Pendas, *The Frankfurt*, s. 130, 134; Hoyer, „Ich wusste“, *Frankfurter Rundschau*, 21. prosince 1963, s. 6; Naumann, *Auschwitz*, s. 27; „Nichts“, *Stuttgarter Zeitung*, 10. ledna 1964, citováno v: Pendas, *The Frankfurt*, s. 134–135; Mevissen, „Der Adjutant“, *Abendpost*, 10. ledna 1964, citováno v: Pendas, *The Frankfurt*, s. 135.

¹² Naumann, *Auschwitz*, s. 31.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Tamtéž.

---

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Naumann, *Auschwitz*, s. 31–32.

¹⁷ Naumann, *Auschwitz*, s. 36.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Broad, „Reminiscences“, in: Bezwińska, Czech (eds.), *KL Auschwitz*, s. 139–198; Naumann, *Auschwitz*, s. 39; Pendas, *The Frankfurt*, s. 134; Naumann, *Auschwitz*, s. 54.

²¹ „Genickschüsse“, *Abendpost*, 1. ledna 1964, bez stránkování; Naumann, *Auschwitz*, s. 41.

²² Naumann, *Auschwitz*, s. 51; Pendas, *The Frankfurt*, s. 134; Naumann, *Auschwitz*, s. 62.

²³ Naumann, *Auschwitz*, s. 63, 48.

²⁴ Analýza strategie obžalovaných, jejímž cílem bylo vzbudit sympatie tisku, viz: Pendas, *The Frankfurt*, s. 133; Verg, „Wie konnte“, *Hamburger Abendblatt*, 2. prosince 1963, citováno v: Pendas, *The Frankfurt*, s. 133; Bockelmann, „Straflosigkeit“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 23. ledna 1964, citováno v: Bauer, „Nach den Wurzeln“, 5. února 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, s. 1162. Bockelmannovy komentáře byly součástí širší polemiky s Bauerem o jeho představách reformy trestního soudnictví.

²⁵ Bauer, „Nach den Wurzeln“, 5. února 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, s. 1160–1167; Henry Ormond, deník, 18. února 1964, bez stránkování. Materiál ve vlastnictví Waltera Witteho. Oním přeživším sdílejícím pódium s Bauerem byl Berthold Simonsohn.

²⁶ K roli historiků a Ústavu pro soudobé dějiny viz: Renz, „Auschwitz (...) Tonbandschnittes“, *Jahrbuch der Juristischen Zeitgeschichte*, 2010/19 (1), s. 178; Pendas, *The Frankfurt*, s. 142–147; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 383; „Starb“, *Abendpost*, 14. února 1964. HHStAW 505, 5824, s. 129. Bedford, „The Auschwitz“, *The Observer*, 26. ledna 1964, s. 12.

²⁷ Bez názvu, *Die Tat*, 2. května 1964, citováno v: Lilienthal, „Hermann Krumej“, bez datace. Gedenkportal Korbach, s. 31; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 373–376; Klee, *Was sie*, s. 42–50; Grunenberg, „Der merkwürdige“, *Die Zeit*, 21. února 1964, bez uvedení stránek; Werner Heyde, dopis Fritzi Bauerovi, bez datace. Jumi S-H VIII411 E 167/59, sv. 8, citováno v: Godau-Schüttke, *Die Heyde-Sawade Affäre*, s. 235–237; „Handvoll“, *Der Spiegel*, 18. února 1964, online zdroj. Soudní proces proti zbývajícím lékařům zapojenému do eutanazie Hansi Hefelmannovi byl sice podle plánu zahájen 18. února, ale téměř okamžitě odložen, protože obžalovaný tvrdil, že není způsobilý stanout před soudem (Wojak, *Fritz Bauer*, s. 381).

²⁸ Joachim Kügler, poznámka, 14. února 1964. HHStAW, 461, 37638/258, sv. 18, s. 3746–3748; Henry Ormond, závěrečná řeč, 24. května 1965. FBIInst, Der Auschwitz-Prozess, DVD; Renz, „Auschwitz“, FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), září 2013, online zdroj; Lauer-Seidemann, *Kamerun*, s. 164; Schlesak, *The Druggist*, s. 187.

²⁹ Zwerenz, Zwerenz, „Mutterseelenallein“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 298.

³⁰ Naumann, *Auschwitz*, s. 84; Otto Wolken, svědectví, 24. února 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

³¹ Naumann, *Auschwitz*, s. 84–88; Bedford, *As It Was*, s. 233–234; Otto Wolken, svědectví, 24. února 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

---

³² Otto Wolken, svědectví, 24. února 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Naumann, *Auschwitz*, s. 85.

³³ Otto Wolken, svědectví, 24. února 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

³⁴ Naumann, *Auschwitz*, s. 88; Bedford, *As It Was*, s. 234; Krüger, *Broken*, s. 149–151.

³⁵ Naumann, *Auschwitz*, s. 88; Bedford, *As It Was*, s. 234.

³⁶ Naumann, *Auschwitz*, s. 88; Bedford, *As It Was*, s. 234.

³⁷ Krüger, *Broken*, s. 150, 153–154, 163.

³⁸ Krüger, *Broken*, s. 154–155.

³⁹ „SS-mańskie“, neznámý časopis, 25. února 1964, bez stránkování; „Dr Wolken“, neznámý časopis, 27. února 1964, bez stránkování.

⁴⁰ Naumann, *Auschwitz*, s. 90.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Naumann, *Auschwitz*, s. 90–91.

⁴³ Stengel, *Die Überlebenden*, s. 153; Hans Münch, svědectví, 2. a 5. března 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; „Die Erinnerung“, *Der Spiegel*, 27. září 1998, online zdroj.

⁴⁴ Konrad Morgen, svědectví, 9. března 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Wachsmann, *KL*, s. 380–391.

⁴⁵ K analýze Morgenova svědectví a jeho důsledků pro proces viz: Wittmann, *Beyond*, s. 160–174. Konrad Morgen, svědectví, 9. března 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

⁴⁶ Konrad Morgen, svědectví, 9. března 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

⁴⁷ Konrad Morgen, svědectví, 9. března 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

⁴⁸ Hans Münch, svědectví, 2. a 5. března 1964. FBInst, FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Joachim Caesar, svědectví, 5. března 1964. FBInst, FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Konrad Morgen, svědectví, 9. března 1964. FBInst, FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Helmut Bartsch, svědectví, 13. března 1964. FBInst, FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

⁴⁹ Joachim Kügler, rozhovor s Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 1, část 2; Wolfgang Kaven, rozhovor s Ronenem Steinkem, citováno v: Steinke, *Fritz Bauer*, s. 190. K Bauerově nemoci a pracovní neschopnosti viz: Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, jaro 1964, citováno v: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 67. Bauer, telegram Thomasi Harlanovi, 13. března 1964, citováno v: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 64.

⁵⁰ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, březen 1964, citováno v: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 64.

---

⁵¹ „Potřebuji někoho, komu bych se mohl ‚vyplakat‘ z té beznaděje“ (Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, březen 1964, in: Renz [ed.], „*Von Gott*“, s. 65).

⁵² Langbein, *Auschwitz*, s. 25; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 239–240; Kret, *Ostatni*, s. 168; Heska-Kwaśniewicz, Sadzikowska (eds.), *Głosy*, s. 155; Mauz, *Die Gerechten*, s. 273; Wittmann, *Beyond*, s. 147, 189, 207–208; Pendas, *The Frankfurt*, s. 164, 189; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 186, 245, 265–266; Kieta, „Proces“, *Przekrój*, 1964/20 (997), s. 4; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 47–48, 54.

⁵³ Naumann, *Auschwitz*, s. 131–134; Dounia Wasserstromová, svědectví. Zápis přisedícího soudce Persekeho, 23. a 24. dubna 1964. FBInst, Der Auschwitz-Prozess, DVD, s. 6492–6493. K životopisu Wasserstromové, jejímu kontaktu s Hermannem Langbeinem, jejímu svědectví u soudu a k tomu, jak se ji obhajoba pokusila ve své závěrečné řeči zdiskreditovat, viz: Stengel, *Die Überlebenden*, s. 321–326.

⁵⁴ Wittmann, *Beyond*, s. 88; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 324; Dounia Wasserstrom, svědectví. Zápis přisedícího soudce Persekeho, 23.–24. dubna 1964. FBInst, Der Auschwitz-Prozess, DVD, s. 6493.

⁵⁵ Dounia Wasserstromová, svědectví. Zápis přisedícího soudce Persekeho, 23–24. dubna 1964. FBInst, Der Auschwitz-Prozess, DVD, p. 6493.

⁵⁶ Pendas, *The Frankfurt*, s. 26; Dounia Wasserstromová, svědectví. Zápis přisedícího soudce Persekeho, 23.–24. dubna 1964. FBInst, Der Auschwitz-Prozess, DVD, s. 6493; Naumann, *Auschwitz*, s. 138.

⁵⁷ Naumann, *Auschwitz*, s. 138.

⁵⁸ Naumann, *Auschwitz*, s. 138.

⁵⁹ Naumann, *Auschwitz*, s. xii, xxviii, 127, 186, 190, 251. K Wörlově účasti v procesech s nacisty v pozici svědka viz: Stengel, *Die Überlebenden*, s. 133–134. KriPo Mnichov, dopis Státnímu zastupitelství ve Stuttgartu, 19. září 1958. HHStAW, 461, 37638/1, sv. 1, s. 84. Ludwig Wörl, svědectví. Zápis přisedícího soudce Persekeho, 6. dubna 1964. FBInst, Der Auschwitz-Prozess, DVD, s. 6338–6368; Naumann, *Auschwitz*, s. 114–116; Hachmann, „Schwerer“, *Frankfurter Rundschau*, 7. dubna 1964, bez stránkování, citováno v: Pendas, *The Frankfurt*, s. 163.

⁶⁰ Hachmann, „Schwerer“, *Frankfurter Rundschau*, 7. dubna 1964, bez stránkování, citováno v: Pendas, *The Frankfurt*, s. 163.

⁶¹ Tamtéž; „Tumult“, *Abendpost*, 7. dubna 1964, bez stránkování, citováno v: Pendas, *The Frankfurt*, s. 163. K analýze této ostré poznámky a způsobu, jak o ní bylo referováno, viz: Pendas, *The Frankfurt*, s. 260.

⁶² Peter Kalb, rozhovor s Florine Miezovou, 20. září 2020. Józef Kret strávil osm dní v čekací místnosti, než byl konečně předvolán k výpovědi (Kret, *Ostatni*, s. 161–162). Stengel, *Die Überlebenden*, s. 145–146; Langbein, *Auschwitz*, s. 32–33; Imre Gönczi, rozhovor s Dagi Knellessenovou, 24. září 2005, online zdroj; Seweryn, *Usługiwałem*, s. 276–277; Barbara Neceková (rež.), *Le procès*, 2019; Daniel Bergmann, rozhovor s Harriettou Phillipsovou, 30. srpna 2021. Jeden polský svědek, Józef Mikusz, si dokonce koupil na nádraží vystřelovací nůž pro případ, že by byl napaden (rodina Mikuszových [Danuta Mikusz-Oslislová, Jan Mikusz, Tadeusz Mikusz], rozhovor s Katarzynou Chiżyńskou, 15. července 2021; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 434). Jiný polský svědek, Stanisław Kamiński, byl napaden ve výtahu vdovou po veliteli Hössovi, která byla požádána, aby svědčila (Peter Kalb, rozhovor s Florine Miezovou, 20. září 2020). Stengel, *Die Überlebenden*, s. 435.

⁶³ Langbein, svědectví, 6. března 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 507–508, 525–527; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 146–146, 437; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 517–518; Naumann, *Auschwitz*, s. 118–119.

---

⁶⁴ K Bauerovým názorům na tlak, který museli svědci podstoupit, viz: Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 703. Bauer tvrdil, že byl mírou obtěžování svědků během procesu zaskočen (Bauer, „Heute“, in: Foljanty, Johst [eds.], *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1234–1235). Wittmann, *Beyond*, s. 143, 169; Pendas, *The Frankfurt*, s. 250–251; Wittmann, *Beyond*, s. 176–179. Walser, *My Auschwitz*, citováno v: Wittmann, *Beyond*, s. 177–178; Mauz, *Die Gerechten*, s. 266–267.

⁶⁵ „Ein Prozess“, *Darmstädter Echo*, 30. dubna 1964, citováno v: Stengel, *Hermann Langbein*, s. 522; Langbein, „Die Phantasie“, *Frankfurter Rundschau*, 30. května 1964, citováno v: Wittmann, *Beyond*, s. 187–188.

⁶⁶ Henry Ormond, Antrag auf Augenscheinseinnahme / návrh na ohledání, 8. června 1964. Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Henry Ormond, Antrag auf Augenscheinseinnahme, 22. června 1964. Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Pendas, *The Frankfurt*, s. 168–179.

⁶⁷ Henry Ormond, Antrag auf Augenscheinseinnahme, 8. června 1964. Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Henry Ormond, Antrag auf Augenscheinseinnahme, 22. června 1964. Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Pendas, *The Frankfurt*, s. 168–179.

⁶⁸ Wittmann, *Beyond*, s. 64–67; Bauer, „Unbewältigte“, 25. března 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 699–705; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 28. března 1964, in: Renz (ed.), „Von Gott“, s. 68; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 9. dubna 1964, in: Renz (ed.), „Von Gott“, s. 69.

⁶⁹ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 28. března 1964, in: Renz (ed.), „Von Gott“, s. 68.

⁷⁰ Fritz Bauer, pohlednice Heinzí Meyer-Veldemu, bez datace. FBInst, pozůstalost Heinze Meyer-Veldeho 12, bez datace; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, duben 1964, in: Renz (ed.), „Von Gott“, s. 69.

⁷¹ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, duben 1964, in: Renz (ed.), „Von Gott“, s. 69.

⁷² Harlan, *Hitler*, s. 161.

⁷³ Harlan, *Hitler*, s. 161; Harlan, „Fritz Bauer“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 284.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Harlan, *Hitler*, s. 161; Harlan, „Fritz Bauer“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 284.

⁷⁶ Harlan, „Fritz Bauer“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 284–285.

⁷⁷ Thomas Harlan, dopis Krystyně Žywulské, 14. května 1964, citováno v: Renz, „Wider die Sittenwächter“, in: Borowski a kol. (eds.), *Jahrbuch*, s. 90.

⁷⁸ Thomas Harlan, dopis Krystyně Žywulské, 14. května 1964, citováno v: Renz, „Wider die Sittenwächter“, in: Borowski a kol. (eds.), *Jahrbuch*, s. 90.

⁷⁹ Thomas Harlan, dopis Krystyně Žywulské, 14. května 1964, citováno v: Renz, „Wider die Sittenwächter“, in: Borowski a kol. (eds.), *Jahrbuch*, s. 90; Bauer: dopis Thomasi Harlanovi, květen 1964, in: Renz (ed.), „Von Gott“, s. 75.

Hlas za hlasem

¹ Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, květen 1964, in: Renz (ed.), „Von Gott“, s. 75; Wittmann, *Beyond*, s. 176–179; Brink, *Auschwitz*, s. 18–19; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 136.

² Šestice obžalovaných, kteří sloužili na rampě, zůstávala v květnu 1964 na svobodě: Stark, Höcker, Frank, Lucas, Broad a Dylewski (Renz, „Auschwitz (...) des Tonbandschnittes“, *Jahrbuch der Juristischen Zeitgeschichte*, 2010/19 [1], s. 181). Naumann, *Auschwitz*, s. 14–15; Müller, *Eyewitness*, s. 11; Smoleń, „Kariéra“, *Zeszyty oświęcimskie* 5, 1961, s. 103–108; Naumann, *Auschwitz*, s. 15; Langbein, *People*, s. 397. Starkův otec si v roce 1948 vzal život kvůli pocitu viny, alespoň tak to Stark tvrdil, plynoucího z faktu, že dovolil Starkovi vstoupit do SS (Naumann, *Auschwitz*, s. 14). Margarete Starková, Eidesstattliche Erklärung / čestné prohlášení, Darmstadt, 11. června 1959. HHStAW, 461, 37638/11, sv. 10, s. 1603. Stručný životopis Starka viz: Georg Friedrich Vogel, závěrečná řeč, 7. května 1965. Der Auschwitz-Prozess, DVD, s. 32 945–32 948. Bauer chápal náročnou povahu Starkova případu. Sám opakovaně prosazoval shovívavost vůči mladým pachatelům, ovšem s tou výhradou, že musí nejprve uznat své zločiny. Stark určitou míru viny uznal. Po svém zatčení se ptal, proč si pro něj nepřišli předtím, než měl manželku a děti. V průběhu předběžných výsledků však byl stále opatrnější, až nakonec přiznal pouze jednu popravu v trestním bloku a zavedení Cyklonu B do plynové komory (Bauer, „Gedanken“, červenec/srpen 1959, in: Foljanty, Johst [eds.], *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 565–567; Langbein, *People*, s. 498, 509; Stark, výslech, 3. září 1962, Der Auschwitz-Prozess, DVD, s. 4583–4592).

³ Józef Kral, svědectví, 15. května 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 262–264; Hans Stark, Aufnahmemitteilung, 15. května 1964. HHStAW, 461, 37638/92, sv. 91, s. 17 898.

⁴ Langbein, *Auschwitz*, s. 351; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 264; Seweryn, *Uslugiwalem*, s. 274; Naumann, *Auschwitz*, s. 147–148; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 261–267. Ukrajiniští svědci obvinili Krala, že nezasáhl, aby zabránil jiným kápům zabíjet vězně; Omelan Kowal, svědectví, 21. května 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Boris Witoszyński, svědectví, 21. května 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

⁵ Seweryn, *Uslugiwalem*, s. 275–277. Při jedné příležitosti byl svědek sražen automobilem, který najel na chodník. Seweryn měl podezření, že šlo o úmyslný útok (Seweryn, *Uslugiwalem*, s. 277).

⁶ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 149.

⁷ Langbein, *Auschwitz*, s. 33; Wisely, „From Humiliation“, *S: I. M. O. N.*, 2021/8, s. 22; Peter Kalb, rozhovor s Katharinou Stengelovou, 26. listopadu 2009, citováno v: Stengel, *Hermann Langbein*, s. 514; Peter Kalb, rozhovor s Florine Miezovou, 20. září 2020; Peter Kalb, rozhovor s Florine Miezovou, 15. října 2020; Peter Kalb, rozhovor s Harrietou Phillipsovou, 8. prosince 2023; Renz, „Auschwitz“, 2013. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj, pozn. 234; Gerhard Wiese, rozhovor s Almutou Schoenfeldovou, květen 2020. Řeholní sestry z konventu Evangelische Marienschwesternschaft Darmstadt nabídly svědkům možnost ubytování k zotavení po jejich svědectví (Adam, Salomon, *Was wird*, s. 80).

⁸ Hermann Holtgreve, výpověď, 31. července 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Otto Dov Kulka, svědectví, 30. července 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj. K útokům na Ottu Dov Kulku viz: Stengel, „Wir sind“, in: Steinbacher, Rauschenberger (eds.), *Der Auschwitz-Prozess*, s. 28–29. Kulka zavolal policii v okamžiku, kdy ke svému zděšení spatřil na frankfurtském letišti obžalovaného Franze Lucase, jak se odbavuje k odletu. Kulka se domníval, že se bývalý lékař SS pokouší uprchnout ze země, avšak po příjezdu policie se ukázalo, že pouze letí na víkend domů do Hamburku (Kulka,

---

Soudcové, s. 59). Ke Küglerovu rozhořčení plynoucím z obžalovaných a bývalých příslušníků SS, kteří vystupovali jako svědci, viz: Schlesak, *The Druggist*, s. 127–130; Hantl: Tadeusz Paczuła, svědectví, 30. dubna 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Kaduk: Władysław Fejkiel, svědectví, 29. května 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Ontl: Friedrich Ontl, svědectví, 4. června 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Kaduk: Heinrich Dürmayer, svědectví, 22. června 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Schatz: Friedrich Hirsch, svědectví, 7. srpna 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Siebald: Anton Siebald, svědectví, 17. září 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Broch: Karl Broch, svědectví, 11. listopadu 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Hofer: Josef Hofer, svědectví, 4. prosince 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Boger: Edward Burakowski, svědectví, 26. dubna 1965. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Franz Ruprecht, svědectví, 23. července 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; a Carl Krauch, svědectví, 19. února 1965. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj. Víceru zdrojů (např. Joachim Kügler, rozhovor s Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBIInst, část 1) konstatuje, že Kügler označil Mulku za člena uniformované vražedné jednotky, žádný z nich však neuvádí datum ani soudní přepis. Během výpovědi svědka Hanse Spickera dne 24. září 1964 Kügler upozorňuje na fakt, že Mulku obvinil z členství v uniformované vražedné jednotce již 24. července 1964, a Mulka teprve 3. srpna na tento incident odkázal ve snaze odůvodnit své rozhodnutí nadále neodpovídat na otázky obžaloby. Kügler naznačuje, že tomu tak bylo proto, že Richard Böck, bývalý příslušník SS, který svědčil 3. srpna, učinil prohlášení, jež Mulku usvědčovala (Richard Böck, svědectví, 3. srpna 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses [1963–1965], online zdroj). Zvláště děkuji Harrietě Phillipsově za výzkum Küglerova vlivu na proces. Kügler, „Es hat“, in: Wojak, Meinel (eds.), *Im Labyrinth*, s. 302–303; Joachim Kügler, rozhovor s Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBIInst, část 1. Mezitím se proces s Krumeym, který probíhal v Haus Gallus ve dnech, kdy se zde nekonal Osvětimský proces, ocitl v krizi poté, co se hlavní žalobce nervově zhroutil a hlavní svědek Joel Brand zemřel na infarkt (Ziegler, „Merkwürdiges“, *Die Zeit*, 10. července 1964, online zdroj; Mauz, „Teufelskreis“, *Der Spiegel*, 2. února 1965, online zdroj).

⁹ Obžalovaný Pery Broad byl při výslechu nucen přiznat, že hrůzný popis, který poskytl Britům v roce 1945, byl – na rozdíl od jeho dřívějších tvrzení – zcela přesný. Zpráva byla přečtena v plném znění, vůbec poprvé tak byly u soudu odhaleny skutečné názory obžalovaného. Jeden svědek z řad SS porušil zákon mlčenlivosti a usvědčil bývalého kolegu. Jiný byl zatčen ještě dříve, než vůbec mohl promluvit. Henry Ormond sehrál klíčovou roli při vypátrání původní verze písemného svědectví Perryho Broada o období, jež strávil v Osvětimi (Deutschkron, *Auschwitz*, s. 195, 228–229, 231). Mauritius Berner, svědectví, 17. srpna 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Schlesak, *The Druggist*, s. 155; Fulbrook, *Reckonings*, s. 297; Naumann, *Auschwitz*, s. 190; Eilat Negev, rozhovor s Catherine Mullierovou, 5. února 2021; Eilat Negev, e-mail Jacku Fairweatherovi a Catherine Mullierové, 15. ledna 2021. Zvláště děkuji rodině Bernerových za jejich postřehy a Catherine Mullierové za výzkum.

¹⁰ Mauritius Berner, svědectví, 17. srpna 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

¹¹ Mauritius Berner, svědectví, 17. srpna 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

¹² „Také řekl, že by je čekal strašný osud, kdyby se staly Mengeleho pokusnými králíky.“ (Eilat Negev, e-mail Jacku Fairweatherovi a Catherine Mullierové, 15. ledna 2021). Mengele se zajímal pouze o provádění pokusů na jednovaječných dvojčatech, Helga s Norou byla dvojčata dvojvaječná.

¹³ Filip Müller, svědectví, 5. října 1964. FBIInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Peter Kalb, rozhovor s Harriettou Phillipsovou, 8. prosince 2023; Müller, *Eyewitness*, s. 111–112.

---

¹⁴ Filip Müller, svědectví, 5. října 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

¹⁵ Filip Müller, svědectví, 5. října 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Filip Müller, svědectví, 5. října 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj. K analýze role překladu a dynamiky mezi Müllerem, jeho tlumočníkem a soudcem Hofmeyerem viz: Davies, „Translation“, *Holocaust Studies*, 2021/27 (1), s. 118–130.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Filip Müller, svědectví, 5. října 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Deutschkron, *Auschwitz*, s. 291. Příslušník SS Dylewski a táborový zubař Frank byli zatčeni v týž den, kdy Müller svědčil; gestapák Broad 6. listopadu 1964 a samotný Mulka 3. prosince 1964 (Langbein, *Auschwitz*, s. 671–708).

²⁰ Henry Ormond, Antrag auf Augenscheinseinnahme, 8. června 1964. Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Henry Ormond, Antrag auf Augenscheinseinnahme, 22. června 1964. Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Jan Sehn, Eugeniusz Szmulewski, Wizja lokalna w Oświęcimiu-Brzezince / inspekce v Osvětimi-Březince, 5. února 1965. IPN, Bu 2586/404, s. 10; Pendas, *The Frankfurt*, s. 169–175; Hans Hofmeyer, dopis Marianu Rybickému, 27. října 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 40–42; Pendas, *The Frankfurt*, s. 176–178; Jan Sehn, Eugeniusz Szmulewski, Wizja lokalna w Oświęcimiu-Brzezince, 5. února 1965. IPN, Bu 2586/404, s. 9; Henry Ormond, Antrag auf Augenscheinseinnahme, 8. června 1964. Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Henry Ormond, Antrag auf Augenscheinseinnahme, 22. června 1964. Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Institut für Demoskopie, *Verjährung*, citováno v: Kröger, *Die Ahndung*, s. 276, citováno v: Pendas, *The Auschwitz*, s. 253, 256.

24

Osvětim

¹ Walter Hotz, zpráva, 6. ledna 1965. HHStAW, 461, 37638/93, sv. 92, s. 18 295; Mauz, „Wo ist“, *Der Spiegel*, 23. prosince 1964, online zdroj; Wisely, „Confession“, *Holocaust Studies*, 24. ledna 2020, online zdroj. Lili Jacobová vypověděla, že Lucase na rampě viděla (Lili Zelmanovicová, svědectví, 3. prosince 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses [1963–1965], online zdroj). Deutschkron, „The Auschwitz“, *Ma'ariv*, 13. prosince 1964, bez stránkování; Władysław Rutka, Meldunek specjalny / zvláštní hlášení, 21. prosince 1964. IPN, Bu 0/1062/33, sv. 3, s. 114; Deutschkron, *Auschwitz*, s. 292–294. Líčení Inge Deutschkronové stran návštěvy soudu vycházelo na pokračování v izraelském deníku *Ma'ariv* a později bylo vydáno knižně pod titulem *Auschwitz war nur ein Wort*. Některé podrobnosti se objevují v článcích, ale nikoli v knize, a naopak; pro každou scénu zde cituji podrobnější verzi.

² Deutschkron, „The Auschwitz“, *Ma'ariv*, 13. prosince 1964, bez stránkování; Mauz, „Wo ist“, *Der Spiegel*, 23. prosince 1964, online zdroj.

³ Mauz, „Wo ist“, *Der Spiegel*, 23. prosince 1964, online zdroj; Deutschkron, „Let's get ready“, *Ma'ariv*, 14. prosince 1964, bez stránkování.

⁴ Walter Hotz, zpráva, 6. ledna 1965. HHStAW, 461, 37638/93, sv. 92, s. 18 295; Deutschkron, *Auschwitz*, s. 295. K diskusi o polských postojích k holokaustu na počátku 60. let viz: Muchowski, „Społeczeństwo“, *Teksty drugie*, 2020/3, s. 110–129.

---

⁵ Mauz, „Wo ist“, *Der Spiegel*, 23. prosince 1964, online zdroj; S. Wałach, Raport specjalny nr 1 / zvláštní zpráva č. 1, 13. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 80.

⁶ Mauz, „Wo ist“, *Der Spiegel*, 23. prosince 1964, online zdroj; seznam účastníků místního ohledání a čísel jejich hotelových pokojů, bez datace. IPN, Kr 0/60/13, s. 82–83; Komaniecka, *Pod obserwacją*, s. 324–325.

⁷ Mauz, „Wo ist“, *Der Spiegel*, 23. prosince 1964, online zdroj; S. Wałach, Kronika wydarzeń, 13(?) prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 148–149; Weiss, *My Place*, online zdroj.

⁸ Walter Hotz, zpráva, 6. ledna 1965. HHStAW, 461, 37638/93, sv. 92, s. 18 296; Smoleń, „Wizjelokalne“, *Muzea Walki*, 1970/III, s. 204–205; Janusz Kidawa (rež.), *Wizja lokalna*, 1965; Gańczak, *Jan Sehn*, s. 193; seznam otázek pro místní ohledání v Osvětimi-Březince, bez datace. IPN, Bu 2586/404, s. 90–95; Jan Sehn, Eugeniusz Szmulewski, *Wizja lokalna w Oświęcimiu-Brzezince*, 5. února 1965. IPN, Bu 2586/404, s. 30.

⁹ Dwork, van Pelt, *Auschwitz*, s. 180; Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 1, s. 35–36, 40, 53; Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 3, s. 53 a násl.; Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 3, s. 132; Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 1, s. 80. Přibližně 70 000 ze 140 000–150 000 polských vězňů v Osvětimi zahynulo, a to spolu s 47 000 nežidovskými vězni jiných národností (údaje vycházejí z informací zveřejněných na webových stránkách Státního muzea Auschwitz-Birkenau). Většina nežidovských vězňů byla registrována a držena v hlavním táboře (Długoborski, Piper [eds.], *Auschwitz*, sv. 3, s. 230). S. Wałach, Raport specjalny nr 3 / zvláštní zpráva č. 3, 14. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 128.

¹⁰ S. Wałach, Meldunek specjalny nr 2 / zvláštní hlášení č. 2, 14. prosince, 1964. IPN, Bu 0/1062/33, sv. III, s. 83; Deutschkron, *Auschwitz*, s. 298.

¹¹ Jan Sehn, Eugeniusz Szmulewski, *Wizja lokalna w Oświęcimiu-Brzezince*, 5. února 1965. IPN, Bu 2586/404, s. 30; S. Wałach, zvláštní hlášení č. 2, 14. prosince 1964. IPN, Bu 0/1062/33, sv. III, s. 83; Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 3, s. 71–72; Mauz, „Wo ist“, *Der Spiegel*, 23. prosince 1964, online zdroj; Amos, *Journey*, s. 5–6.

¹² Jan Sehn, Eugeniusz Szmulewski, *Wizja lokalna w Oświęcimiu-Brzezince*, 5. února 1965. IPN, Bu 2586/404, s. 30; S. Wałach, Meldunek specjalny nr 2, 14. prosince 1964. IPN, Bu 0/1062/33, sv. III, s. 83; Weiss, *My Place*, online zdroj; Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 1, s. 63–64; Setkiewicz, *Z dziejów*, s. 48 a násl.; Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. 3, s. 7–10, 113 a násl.

¹³ Deutschkron, „The German“, *Ma'ariv*, 15. prosince 1964, bez stránkování.

¹⁴ Deutschkron, *Auschwitz*, s. 297; Kałol, *Sąd*, s. 229; K. Helbin, poznámka, 15. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 209–211; Balewicz (ed.), *Wizja sądu*, bez stránkování.

¹⁵ Deutschkron, „The German“, *Ma'ariv*, 15. prosince 1964, bez stránkování.

¹⁶ Kałol, *Sąd*, s. 229.

¹⁷ Amos, *Journey*, s. 2, 10; Janusz Kidawa (rež.), *Wizja lokalna*, 1965; Jan Sehn, Eugeniusz Szmulewski, *Wizja lokalna w Oświęcimiu-Brzezince*, 5. února 1965. IPN, Bu 2586/404, s. 30; seznam otázek pro místní ohledání v Osvětimi-Březince, bez datace. IPN, Bu 2586/404, s. 90–95.

¹⁸ Deutschkron, „The German“, *Ma'ariv*, 15. prosince 1964, bez stránkování; Długoborski, Piper (eds.), *Auschwitz*, sv. III, s. 113–115, 121; Amos, *Journey*, s. 7–8; Smoleń, „Wizje lokalne“, *Muzea Walki*, 1970/III, s. 205; Amos, *Journey*, s. 9. V Osvětimi zahynul přibližně jeden milion Židů (údaje vycházejí z informací zveřejněných na webových stránkách Státního muzea Auschwitz-Birkenau).

---

¹⁹ Amos, *Journey*, s. 9.

²⁰ Kałkol, *Sąd*, s. 230; Smoleń, „Wizje lokalne“, *Muzea Walki*, 1970/III, s. 205.

²¹ Kałkol, *Sąd*, s. 230; Amos, *Journey*, s. 9.

²² Amos, *Journey*, s. 8; Kałkol, *Sąd*, s. 230; Balewicz (ed.), *Wizja sądu*, bez stránkování.

²³ Deutschkron, „The German“, *Ma'ariv*, 15. prosince 1964.

²⁴ Tamtéž; autor neznámý, poznámka, 14. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 98–99; S. Wałach, Meldunek specjalny nr 4 / zvláštní hlášení č. 4, 14. prosince 1964. IPN, Bu 0/1062/33, sv. III, s. 106.

²⁵ S. Wałach, Raport specjalny nr 2, 14. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 87–88; S. Wałach, Meldunek specjalny nr 3, 14. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 125–128. Wałachova chronologie je místy poněkud zmatená. Walter Hotz, zpráva, 6. ledna 1965. HHStAW, 461, 37638/93, sv. 92, s. 18 297; L. Czubała, poznámka, 16. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 135; L. Karczmarz, poznámka, 15. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 131–132.

²⁶ M. Bała, Z. Chowaniec, Streszczenie rozmów / shrnutí rozhovorů, 15. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 219; K. Helbin, poznámka, 15. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 209; S. Wałach, Meldunek specjalny nr 3, 14. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 126.

²⁷ S. Wałach, Meldunek specjalny nr 4, 15. prosince 1964. IPN, Bu 0/1062/33, sv. 3, s. 103–104; Emanuel Cwiertnia, poznámka, 15. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 119; Janusz Kidawa (rež.), *Wizja lokalna*, 1965; Smoleń, „Wizje lokalne“, *Muzea Walki*, 1970/III, s. 206.

²⁸ Autor neznámý, Plan organizaci wizji lokalnej w Oświęcimiu / plán organizace prohlídky Osvětmi, 10. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 23; S. Wałach, Meldunek specjalny nr 2, 14. prosince 1964. IPN, Bu 0/1062/33, sv. III, s. 83; Pendas, *The Frankfurt*, s. 181; Georg Severa, svědectví, 6. srpna 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Józef Kral, svědectví, 15. května 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj. Pendas, *The Frankfurt*, s. 181; Janusz Kidawa (rež.), *Wizja lokalna*, 1965; Deutschkron, „The Visit“, *Ma'ariv*, 16. prosince 1964, bez stránkování; Naumann, *Auschwitz*, s. 336. Tématem Goethovy básně je o sexuální napadení.

²⁹ S. Wałach, Meldunek specjalny Nr 4, 15. prosince 1964. IPN, Bu 0/1062/33, sv. 3, s. 104.

³⁰ S. Wałach, Kronika wydarzeń / kronika událostí, 16. prosince 1964. IPN, Kr 0/60/13, s. 162; Józef Kral, svědectví, 15. května 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Deutschkron, „The German“, *Ma'ariv*, 17. prosince 1964, bez stránkování; Smoleń, „Wizje lokalne“, *Muzea Walki*, 1970/III, s. 207; Deutschkron, „The German“, *Ma'ariv*, 17. prosince 1964, bez stránkování.

³¹ Jan Sehn, Eugeniusz Szmulewski, *Wizja lokalna w Oświęcimiu-Brzezince*, 5. února 1965. IPN, Bu 2586/404, s. 32–33; S. Wałach, Raport specjalny nr 5 / zvláštní zpráva č. 5, 16. prosince 1964. IPN, Bu 0/1062/33, sv. 3, s. 129; Deutschkron, „The German“, *Ma'ariv*, 17. prosince 1964, bez stránkování; Deutschkron, „It's Horrible“, *Ma'ariv*, 18. prosince 1964, bez stránkování; Deutschkron, „The German“, *Ma'ariv*, 17. prosince 1964, bez stránkování.

³² Deutschkron, „It's Horrible“, *Ma'ariv*, 18. prosince 1964, bez stránkování; Deutschkron, „The German“, *Ma'ariv*, 17. prosince 1964, bez stránkování; Deutschkron, „It's Horrible“, *Ma'ariv*, 18. prosince 1964, bez stránkování.

³³ Deutschkron, „It's Horrible“, *Ma'ariv*, 18. prosince 1964, bez stránkování; Mauz, *Die Gerechten*, s. 274; Walter Hotz, zpráva, 6. ledna 1965. HHStAW, 461, 37638/93, sv. 92, s. 18 298; Władysław Rutka,

---

Meldunek specjalny, 21. prosince 1964. IPN, Bu 0/1062/33, sv. 3, s. 115–116; Walter Hotz, zpráva, 6. ledna 1965. HHStAW, 461, 37638/93, sv. 92, s. 18 300.

³⁴ Lucas se přiznal v březnu 1965 (Wisely, „Confession“, *Holocaust Studies*, 24. ledna 2020, online zdroj). Kieta, „Po co“, *Przekrój*, 1965/31, s. 4.

³⁵ Kieta, „Po co“, *Przekrój*, 1965/31, s. 4; Renz, „Auschwitz (...) Tonbandschnittes“, *Jahrbuch der Juristischen Zeitgeschichte*, 2010/19 (1), s. 182.

³⁶ Výstava věnovaná Osvětami, na jejímž koncipování se Bauer podílel, byla otevřena v listopadu 1964 v Paulskirche, bývalém luterském kostele vedle radnice. Trvala do 20. prosince. Přilákala velké množství návštěvníků a vyvolala kontroverze, protože původní expozice zahrnovala fotografie obžalovaných a popisy jejich rolí vycházející z Bauerova vyšetřování. Poté, co obhájci namítli, že výstava poškozují jejich klienty, byly tyto panely odstraněny (Brink, *Auschwitz*, s. 18–22). Renz, „Auschwitz (...) Tonbandschnittes“, s. 182. Bauer se na konci procesu pokusil vznést proti všem obžalovaným další obvinění ve shodě s Článkem 73 německého trestního zákoníku. Tento zákon stanovoval, že určité činy spáchané v těsné časové a věcné souvislosti mají být považovány za jeden jediný skutek či trestný čin, nikoli za více samostatných činů. Podle nových obvinění byli obžalovaní viněni z „psychického napomáhání a podněcování nebo spolupachatelství v rámci jednotného vyhlazovacího programu“. Rozsudek v Chełmském procesu roku 1963 již dospěl k závěru, potvrzenému Spolkovým soudním dvorem, že příslušníci jednotky dozorců tábora se podíleli na vraždění Židů již pouhou svou příslušností k této jednotce (Kurz, „Paradigmenwechsel“, *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik*, 2013/8 [3], s. 122–129). Hofmeyer však tento argument ve svém vlastním rozsudku odmítl (Státní zastupitelství ve Frankfurtu, prohlášení, 6. května 1965. HHStAW, 461, 37638/112, sv. 111, bez stránkování; Pendas, *The Frankfurt*, s. 197).

25

Rozsudek

¹ Hlavní žalobce Hanns Grossmann přednesl první závěrečnou řeč 7. května, po něm následovali Vogel a Wiese, kteří přednesli závěrečné řeči proti obžalovaným, za něž byli odpovědní. Kügler přednesl čtyři závěrečné řeči proti deseti obžalovaným ve dnech 13., 17. a 20. května 1965. Scéna popsaná v této kapitole se týká jeho první závěrečné řeči (Joachim Kügler, závěrečná řeč proti Lucasovi, Schatzovi, Frankovi a Capesiovi, 13. května 1965. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses [1963–1965], online zdroj). Kügler a Vogel se střídali až do 20. května, kdy vystoupili žalobci společně. Obhajoba přednesla své řeči 31. května (FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses [1963–1965], online zdroj). K závěrečným řečem obžaloby viz: Pendas, *The Frankfurt*, s. 192–193 (ke Grossmannově závěrečné řeči viz s. 194–200; k Vogelově závěrečné řeči viz s. 200–204). Bedford, „The Auschwitz“, *The Observer*, 26. ledna 1964, s. 12; Joachim Kügler, rozhovor s Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 2.

² Joachim Kügler, závěrečná řeč, 13. května 1965. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

³ Tamtéž.

⁴ Tamtéž.

⁵ Tamtéž.

⁶ Pendas, *The Frankfurt*, s. 211–214; Hermann Stolting II, závěrečná řeč, bez datace, s. 1–8, citováno v: Pendas, *The Frankfurt*, s. 216, 223; Pendas, *The Frankfurt*, s. 223–224, 216, 193, 223–224, 214–215. K závěrečným řečem obhajoby viz: Pendas, *The Frankfurt*, s. 211–226.

---

⁷ Robert Mulka, závěrečné prohlášení, 6. srpna 1965. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Franz Lucas, závěrečné prohlášení, 6. srpna 1965. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Hans Stark, závěrečné prohlášení, 6. srpna 1965. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

⁸ Hans Stark, závěrečné prohlášení, 6. srpna 1965. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

⁹ Bauer, „Heute“, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1224–1241.

¹⁰ Naumann, *Auschwitz*, s. 412; Wittmann, *Beyond*, s. 209; Pendas, *The Frankfurt*, s. 227–228; Naumann, *Auschwitz*, s. 411; Wittmann, *Beyond*, s. 285–286; Naumann, *Auschwitz*, s. 413; Kügler, rozhovor s Wernerem Renzem, 5. května 1998. FBInst, část 2; Stengel, *Hermann Langbein*, s. 531–533.

¹¹ Hofmeyer hovořil během dvou dnů (19.–20. května 1965) téměř jedenáct hodin. Hans Hofmeyer, ústní rozsudek, 19. srpna 1965. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj. K analýze ústního rozsudku (zhuštěné verze více než devítisetstránkového písemného rozsudku, který byl přečten po vynesení verdiktů) viz: Wittmann, *Beyond*, s. 210–215; Pendas, *The Frankfurt*, s. 227–248.

¹² Hans Hofmeyer, ústní rozsudek, 19. srpna 1965. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Stengel, *Die Überlebenden*, s. 418.

¹³ Hans Hofmeyer, ústní rozsudek, 19. srpna 1965. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj; Wittmann, *Beyond*, s. 210–215; Pendas, *The Frankfurt*, s. 227–248; Bauer, „Im Namen“, 1965, in: Perels, Wojak (eds.), *Die Humanität*, s. 77–90; Müller, *Furchtbare Juristen*, s. 257, citováno v: Krause, *Der Eichmann-Prozess*, s. 81; Bauer, „Im Namen“, 1965, in: Perels, Wojak (eds.), *Die Humanität*, s. 85–86. Část Bauerovy frustrace pramenila z toho, že Hofmeyer odmítl obvinění, která Bauer vznesl podle Článku 73 německého trestního zákoníku (Wittmann, *Beyond*, s. 213–215; Pendas, *The Frankfurt*, s. 197–198).

¹⁴ Bauer s odvoláním na průzkum veřejného mínění poznamenal, že 63 procent všech mužů a 76 procent všech žen bylo pro ukončení stíhání nacistických zločinů (Bauer, „Im Namen“, 1965, in: Perels, Wojak [eds.], *Die Humanität*, s. 77–78). „Trial“, *The New York Times*, 12. července 1964, s. 18; Walser, *Unser Auschwitz*, in: Meier (ed.), *Martin Walser*, s. 70–80; Naumann, *Auschwitz*, s. vii. Stran analýzy reakce německého tisku na verdikt viz: Wittmann, *Beyond*, s. 246–253.

¹⁵ „Auschwitz“, *The New York Times*, 27. prosince 1964, s. 4; Benjamin Ferencz, „Letter“, *The New York Times*, 29. srpna 1965, bez stránkování; Bedford, „Auschwitz“, *The Observer*, 7. března 1965, s. 11–12; Bedford, *As It Was*, s. 259–260.

¹⁶ Stengel, *Die Überlebenden*, s. 429–430, 428; „Er beharrt“, *Süddeutsche Zeitung*, 20. prosince 2013, online zdroj; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 171; Freimüller, *Frankfurt*, s. 252–253, 345–346; Micha Brumlik, rozhovor s Catherine Mullierovou, 17. března 2021; Kugelmann, C., „Fritz Bauer“, in: Rauschenberger (ed.), *Rückkehr*, s. 217–222; Cilly Kugelmannová, rozhovor s Harrietou Phillipsovou, 17. března 2023; Hersz Kugelmann, svědectví, 21. srpna 1964. FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj. Hans Frankenthal podal zprávu o svém vykořisťování v továrně IG Farben na syntetický kaučuk v Monowicích (poblíž Osvětimi) v knize o nucené práci, kterou vydal v roce 1999. Onoho roku zemřel (Fulbrook, *Reckonings*, s. 371).

¹⁷ Wittmann, *Beyond*, s. 261–262.

¹⁸ Wittmann, *Beyond*, s. 267.

Protest

¹ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 94; Atze, „An die Front“, in: Wojak (ed.), *Auschwitz-Prozess*, s. 783–794. Hra, původně nazvaná *Anus Mundi*, byla dokončena 19. dubna 1965. Zdá se, že Weiss Bauerovi žádný výtisk neposkytl (Atze, „An die Front“, in: Wojak [ed.], *Auschwitz-Prozess*, s. 796). Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 29. října 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 121. Bauer a Langbein vedli s Hofmeyerem tvrdý spor o zachování zvukových záznamů procesu (Renz, „Stimmen“, in: Renz, *Fritz Bauer*, s. 109–126; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, září 1965, in: Renz [ed.], „*Von Gott*“, s. 116).

² Vogt, „Die Ermittlung“, *Literaturkritik*, 2017/4, online zdroj; Atze, „An die Front“, in: Wojak (ed.), *Auschwitz-Prozess*, s. 795–804; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 29. října 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 123. Někteří kritizovali Weisse za to, že se vyhýbá jakékoli zmínce o židovských obětech tábora. Weiss vysvětloval, že chtěl ukázat, jak mohl tábor existovat „za určitých okolností kdekoli“ (Atze, „An die Front“, in: Wojak [ed.], *Auschwitz-Prozess*, s. 799).

³ Bauer, „Auschwitz“, 1965, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1386–1388; Braese a kol. (eds.), *Deutsche*, s. 74–76; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 29. října 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 123; Vogt, „Die Ermittlung“, *Literaturkritik*, 2017/4, online zdroj. Režisér Peter Palitzsch a nakladatel Siegfried Unseld byli rovněž na jevišti (Bauer, „Auschwitz“, 1965, in: Foljanty, Johst [eds.], *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1386).

⁴ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, únor 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 83; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 18. března 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 85; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, duben 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 86; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 5. dubna 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 87; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 21. dubna 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 88; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 10. května 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 90; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 15. května 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 91; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 95; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 10. července 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 98–100.

⁵ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 13. června 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 96–97.

⁶ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 17. července 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 103; Thomas Harlan, dopis Fritz Bauerovi, 20. září 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 121.

⁷ Bauer, „§175“, 1965, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, s. 1388–1389; Whisnant, *Male*, s. 188–191.

⁸ Bauer, „§175“, 1965, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, s. 1389.

⁹ Boll, Gross (eds.), „*Ich staune*“, s. 317–344; Pollmann, „Arbeit“, in: Rauschenberger, Steinbacher (eds.), *Fritz Bauer*, s. 265. Bauer nikdy neupozornil na nacistické pronásledování homosexuálních mužů. První zpráva o jejich perzekuci, která se dostala k širšímu publiku, se objevila ve sbírce esejů Willharta Schlegela v roce 1967 (Whisnant, *Male*, s. 194). Ernst Fraenkel, in: Wildt, *Die Angst*, citováno v: Boll, Gross (eds.), „*Ich staune*“, s. 333.

¹⁰ Bauer, „Sexualität“, *Die Zeit*, 11. února 1966, s. 44, citováno v: Whisnant, *Male*, s. 193.

¹¹ Bauer, „Sexualität“, *Die Zeit*, 11. února 1966, s. 44.

¹² Atze, „An die Front“, in: Wojak (ed.), *Auschwitz-Prozess*, s. 698–701; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 1966, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 150–151; Alexander Kluge, rozhovor s Jackem Fairweatherem, 3. září 2021.

---

¹³ Henry Ormond, poznámky, Klausurtagung Königsteiner Kreis, 1.–3. dubna 1966, bez stránkování. Materiál ve vlastnictví Matyase Rističe. Zvláště děkuji Matyasi Rističovi za přepis poznámek Henryho Ormonda z tohoto setkání. Promlčecí lhůta pro vraždu u nacistických zločinů, která měla vypršet již o rok dříve, byla prodloužena o dalších 10 let mimo jiné i díky důkazům předloženým v Osvětimském procesu. Hofmeyer tyto body zopakoval na 46. německém sjezdu právníků, který se konal v Essenu od 27. do 30. září 1966 (Stengel, *Die Überlebenden*, s. 54). Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, říjen 1966, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 161–162; Lilienthal, „Hermann Krumei“, bez datace. Gedenkportal Korbach, s. 31.

¹⁴ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 9. května 1966, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 140; Sälter, *NS-Kontinuitäten*, s. 321; Müller, *Reinhard Gehlen*, s. 1168. Mezi těmi, kdo obdrželi velkorysý balíček na odchodnou, byl i příslušník Einsatzgruppen Emil Augsburg (Nowack, *Sicherheitsrisiko*, s. 445). Lommatzsch, *Hans Globke*, s. 172; Waske, „Die Verschwörung“, *Die Zeit*, 2. prosince 2012, online zdroj; Schwenger, „Nach Lektüre“, *Tagesspiegel*, 25. září 2013, online zdroj; Bästlein, *Der Fall*, s. 43–45.

¹⁵ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 413–422; „Abschluss“, *Darmstädter Echo*, 7. listopadu 1967, bez stránkování; „Befahlen“, *Darmstädter Echo*, 9. listopadu 1967, bez stránkování, citováno v: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 423. K Bauerovým obtížím při snaze postavit před soud lékaře zapojené do programu eutanazie viz: Wojak, *Fritz Bauer*, s. 377–397. Všichni tři obžalovaní v prvním procesu s lékaři programu eutanazie byli 23. května 1967 zproštěni viny pro nedostatek důkazů (Wojak, *Fritz Bauer*, s. 389). V dalších procesech s lékaři, které začaly téhož roku, byli tři ze sedmi obviněných shledáni nezpůsobilými stanout před soudem (Wojak, *Fritz Bauer*, s. 391–392).

¹⁶ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 421; „Abschluss“ *Darmstädter Echo*, 7. listopadu 1967, bez stránkování.

¹⁷ „Abschluss“, *Darmstädter Echo*, 7. listopadu 1967, bez stránkování; „Kalk“, *Der Spiegel*, 10. října 1967, online zdroj. S událostmi v Babím Jaru byla spojena vražda devadesáti židovských dětí, která jednoznačně usvědčovala wehrmacht. Dva němečtí armádní kaplani se pokusili děti zachránit, avšak velitel 6. armády, generál polní maršál Walter von Reichenau, trval na tom, aby „byly rychle dovedeny ke konci“ (Wojak, *Fritz Bauer*, s. 420–421).

¹⁸ Shabecoff, „At Babi Yar“, *The New York Times*, 13. února 1968, s. 11. Bauer se pokusil vzbudit větší zájem tím, že k výpovědi předvolal Hanse Globkeho. Adenauerův důvěrník se z velké části držel mimo pozornost veřejnosti, s výjimkou účasti na pohřbu bývalého kancléře v roce 1967. Zdálo se, že Globke nechce svědčit; vynechal svou první soudem nařízenou účast a byla mu uložena pokuta ve výši jednoho tisíce německých marek (Ordnungsstrafheft, bez datace. HHStAW, 631a, 2071, s. 1–4).

¹⁹ Johannes Warlo, rozhovor s Florine Miezovou, 2. října 2020; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 189; Johannes Warlo, rozhovor vedený Almutou Schoenfeldovou, 20. července 2020; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 176–177, 180–182, 190; Hofmann, *Ein Versuch*, s. 121–122. Bauer podal žádost o prodloužení termínu svého odchodu do důchodu dne 17. července 1967 (Wojak, *Fritz Bauer*, s. 547, pozn. 38). Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, srpen 1967, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 114.

²⁰ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, říjen 1966, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 159; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 1966, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 136; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 13. července 1965, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 102; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, bez datace, 1966, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 138; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 24. září 1966, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 156–157; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 27. června 1966, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 149; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 14. listopadu 1966, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 172; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 6. ledna 1967, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 175; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 20. října 1967, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 203; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, listopad 1967, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 215–217; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 185.

²¹ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 183. Jako příklad Bauerovy podpory protestů lze uvést jeho vyjádření z roku 1966: „Lidé na ulicích se nerozčilují kvůli pošetilým projevům, ale pouze kvůli nepřijemným pravdám“ (Bauer, „Stellungnahme“, 1966, in: Foljanty, Johst [eds.], *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1444). Trentmann, *Out of*,

---

s. 424–425, 419. Práce organizace Aktion Sühnezeichen začala již v 50. letech, avšak její první návštěva Osvětlemi proběhla až po Osvětimském procesu (Trentmann, *Out of*, s. 209, 211, 233). K diskusi o Bauerově vztahu ke studentským protestům viz: Rauschenberger, „Einführung“, in: Rauschenberger, Steinbacher (eds.), *Fritz Bauer*, s. 7–22. Steinke, *Fritz Bauer*, s. 184.

²² Brown, *West Germany*, s. 333–334; Judt, *Postwar*, s. 627–628; Brown, *West Germany*, s. 56. Protesty v Západním Německu měly v porovnání s těmi ve Spojených státech a ve Francii omezený rozsah; ve Francii se prezident Charles de Gaulle v jednom okamžiku dokonce ptal vlastního armádního vedení, zda má stále jejich podporu.

²³ Weinke, *Eine Gesellschaft*, s. 101–102; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, 31. ledna 1967, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 178; Fritz Bauer, dopis Gisele a Heinzí Meyer-Veldeovým, 29. ledna 1967. FBIInst, pozůstalost Meyer-Veldeho 19, bez stránkování; Fritz Bauer, citováno in: Zwerenz, „Gespräche“, *Streit-Zeit-Schrift*, září 1968, s. 92 a násl.; Löw-Beer, „Fritz Bauer“, in: Rauschenberger (ed.), *Rückkehr*, s. 229.)

²⁴ Meyer-Velde, „Dann machen's“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 246.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, duben 1968, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 218; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 435–436; Meyer-Velde, „Dann machen's“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 241; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, září 1967, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 200–201; Hyde, *The Trials*, s. 201.

²⁸ Hyde, *The Trials*, s. 201.

²⁹ Wojak, *Fritz Bauer*, s. 435–436; Meyer-Velde, „Dann machen's“, in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 241; Fritz Bauer, dopis Thomasi Harlanovi, září 1967, in: Renz (ed.), „*Von Gott*“, s. 200–201. Snaha o zrušení paragrafu 175 odrážela spíše promyšlenou advokacii malého počtu pokrokových lékařů, právníků, teologů a politiků, kteří se snažili nově vymezit homosexualitu, než masovou kampaň aktivistů přicházející zezdola. Bauer byl jedním z několika odvážných hlasů, které sehrály klíčovou roli při přesvědčování zákonodárců, aby zákon přehodnotili (Whisnant, *Male*, s. 167–170, 198–201). Wojak, *Fritz Bauer*, s. 385.

³⁰ Krüger, „Fremdling“, *Die Zeit*, 12. července 1968, online zdroj; Ole Grünbaum, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Sine Marií Vintherovou, 24. března 2022.

³¹ Ole Grünbaum, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem a Sine Marií Vintherovou, 24. března 2022.

³² Müller-Wirth, „Eine letzte“, *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, 2015/4 (28), s. 280–282; Ilona Zioková (rež.), *Fritz Bauer*, 2010; Schenk, „Die Todesumstände“, *Einsicht 08: Bulletin des Fritz Bauer Instituts*, 2012, s. 38–39.

³³ Joachim Gerchow, Abschliessendes Gutachten über das Ergebnis der Obduktion und weiterer Untersuchungen / Závěrečná zpráva o výsledcích pitvy a dalších vyšetření, 24. ledna 1969, citováno v: Schenk, „Die Todesumstände“, *Einsicht 08: Bulletin des Fritz Bauer Instituts*, 2012, s. 40.

Epilog

¹ Steinke, *Fritz Bauer*, s. 188–189; Harlan, *Hitler*, s. 117; „Nachruf“, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 2. července 1968, bez stránkování.

---

² Wojak, *Fritz Bauer*, s. 451; Harlan, *Heldenfriedhof*, s. 405; Meyer-Velde, „Dann machen's,“ in: Backhaus, Boll, Gross (eds.), *Fritz Bauer*, s. 253; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 188. Byl to opět Adorno, kdo rozhodl, že zazní Beethovenův Smyčcový kvartet č. 14 cis moll a Smyčcový kvartet č. 15 a moll (Kluge, „*Wer ein Wort*“, s. 7). Wojak, *Fritz Bauer*, s. 454, 457–458, 454; Harlan, *Heldenfriedhof*, s. 406; Wojak, *Fritz Bauer*, s. 454.

³ Weinke, *Eine Gesellschaft*, s. 135; Steinke, *Fritz Bauer*, s. 191–192. Nový zákon, který byl přijat 10. května 1968 a vstoupil v platnost 1. října 1968, ukládal soudcům povinnost stanovovat mírné tresty nacistickým pachatelům obžalovaným jako spolupachatelé vraždy, což spolu se zkrácením promlčecí lhůty pro vyšetřování těchto zločinů znamenalo, že bude možné stíhat pouze ty, kteří vykazovali „zvláštní osobní charakteristiky“ vrahů (Steinke, *Fritz Bauer*, s. 191). Pokles počtu stíhání v Hesensku se paralelně odrážel v celé zemi, ovšem s několika pozoruhodnými výjimkami. Franz Stangl, velitel vyhlazovacích táborů Treblinka a Sobibór, byl v roce 1967 vydán z Brazílie, v roce 1970 postaven před soud a odsouzen na doživotí. O šest měsíců později zemřel (Fulbrook, *Reckonings*, s. 305). V roce 1975 bylo v Düsseldorfu souzeno patnáct příslušníků personálu koncentračního tábora Majdanek; sedm z nich bylo zproštěno viny nebo propuštěno na základě pochybných zdravotních důvodů, zástupce velitele tábora žaloval stát a vysoudil odškodnění za dobu strávenou ve vězení (Fulbrook, *Reckonings*, s. 308–312). Do 80. let se počet procesů výrazně snížil, částečně v důsledku úmrtí jak svědků, tak i pachatelů, ovšem také proto, že německé právo stále nedokázalo uznat výjimečnou povahu nacistických zločinů. Steinke, *Fritz Bauer*, s. 193, 191, 193; Renz, „Auschwitz (...) des Tonbandschnittes“, *Jahrbuch der Juristischen Zeitgeschichte*, 2010/19 (1), s. 181–182; Renz, „Auschwitz“, 2013, FBInst, Tonbandmitschnitte des Auschwitz-Prozesses (1963–1965), online zdroj.

⁴ Sharples, *Postwar*, s. 153, 157–158; Fulbrook, *Reckonings*, s. 363–364. Ke kontroverzím kolem minisérie viz: Sharples, *Postwar*, s. 134–137.

⁵ Po vydání svých pamětí byl Müller vystaven zákeřné očeřovací kampani ze strany neonacistů (Kilian, „*Ein leiser*“, *Mitteilungen der Lagergemeinschaft Auschwitz*, 2014/34, s. 36–38). Fulbrook, *Reckonings*, s. 460–461, 502–505. Perzekuce gayů bylo opožděně uznána v roce 2002 zákonem, který zrušil předválečná odsouzení podle paragrafu 175, a také novou výstavou v památníku a muzeu v Dachau (Fulbrook, *Reckonings*, s. 376, 503). Fulbrook, *Reckonings*, s. 502–505, 4–5, 498–499, 125; Sharples, *Postwar*, s. 83. Rozsudek ve věci Demjanjuka umožnil jen několik málo dalších stíhání bývalých nacistů, například „účetního z Osvětimi“ Oskara Gröninga v roce 2015 (Cowell, „Oskar Gröning“, *The New York Times*, 12. března 2018, online zdroj). Stojí za povšimnutí, že ke změně zákona došlo v době, kdy už naprostá většina pachatelů zemřela. K diskusi o Bauerově odkazu viz: Renz, „Auf der Suche“, *Recht und Politik*, 2018/54 (2), s. 215–219.

⁶ Rodina Globkeových, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, Annou Schattschneiderovou a Harrietou Phillipsovou, 20. září 2021; Dorothee Gehlen-Kossová, rozhovor vedený Jackem Fairweatherem, 18. září 2021; Welzer, Tschuggnall, *Opa War*, s. 226. I když byly rodiny konfrontovány s pravdou přímo samotnými pachateli, odmítaly změnit své vnímání blízkých. Lékař SS Hans Münch, který se při svém procesu v Krakově v roce 1947 prezentoval jako „dobrý“ nacist a později vystupoval coby svědek ve Frankfurtu, odhodil v rozhovoru pro *Der Spiegel* roku 1998 masku, když s nostalgií vzpomínal na svůj čas v Auschwitz a přiznal, že prováděl výzkum na hlavách židovských dětí, které mu dodával Josef Mengele. Ve snaze zabránit trestnímu řízení Münchův syn tvrdil, že jeho otec trpí Alzheimerovou chorobou (Fulbrook, *Reckonings*, s. 419–420; „Die Erinnerung“, *Der Spiegel*, 27. září 1998, online zdroj). Některé děti bývalých nacistů, jako například Niklas Frank, syn bývalého generálního guvernéra okupovaného Polska, naopak své rodiče veřejně ostře odsoudily.

⁷ Bauer, „Die Wurzeln“, 1961, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 1, s. 795; Bauer, „Nach den Wurzeln“, 5. února 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1160–1167.

⁸ Bauer, „Heute“, 8. prosince 1964, in: Foljanty, Johst (eds.), *Fritz Bauer*, sv. 2, s. 1224–1241.